

KAITSE KODU!

KAITSELIIDU AJAKIRI NR 1 [93/539] 2010

MILITAARSED JA
ERIOTSTARBELISED LANGEVARJUD
NING LANGEVARJUHÜPPED

**SÕJAPIDAMINE I:
SÕJAPIDAMISVIISIDE PÕLVKONNAD**
SOOME SNAIPRID TALVESÕJAS JA JÄTKUSÕJAS
SAAREMAA MALEVA NÄITETRUPP
TÕI VABADUSSÕJA LAVALE

TÄHISTAME VÄÄRIKALT JA TULEVIKKU VAADATES KAITSELIIDU TAASLOOMISE 20. AASTAPÄEVA

MEHELE, KELLE TAHE MURRAB RASKUSED

Kas soovid osaleda elu raskeimal tööintervjuul?

Vaata lisaks: www.elukutse.ee

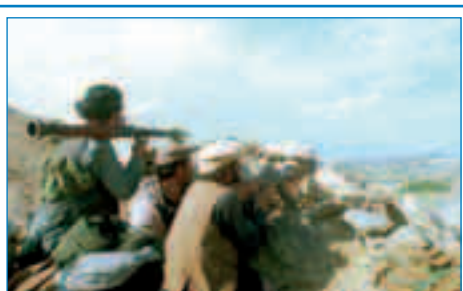

ELU KUTSE

25

Militaarsed ja eriotstarbelised langevarjud ning langevarjuhüpped

28

Sõjapidamine I. Sõjapidamisviiside põlvkonnad

37

Rapla malev algatab vintpüssilaskmise sarivõistluse "Pahkla vint"

62

Valgamaa noorte aastalõpulaagris nautiti metsaelu

TÄHISTAME VÄÄRIKALT JA TULEVIKKU VAADATES KAITSELIIDU 20. AASTAPÄEVA

Alanud aastal möödub 20 aastat Kaitseliidu taasloomise lootust täis ettevõtmistest kõikjal Eestis..... 6

SÕJAPIDAMINE I. SÕJAPIDAMISVIISIDE PÕLVKONNAD

Riiki ei kaitsta ainult püss käes metsas hiilides, vaid ka globaalsetel sõjanduslikel teemadel kaasa mõeldes ja rääkides 28

SAARLASED KUDUSID OMA SÕDURPOISTELE 139 PAARI SOKKE

Saaremaa naiskodukaitsjad kinkisid vahipataljonis ja mereväes aega teenivatele saarlastele killukese kodusoojust 54

Kodutütred pidasid sünnipäeva 9

Sõdimine pole üksnes sõdimine 10

Utria dessant 2010 oli tõsiselt talvine võistlus 11

Kuldar Purge – mees, kes palju jõuab ja palju teeb 14

Leitnant Rene Lepik: Kaitseliit on minu kokkupuude reaalsusega 15

Pakane testis õppusel osalenuid ja varustust 16

Võrumaal märgib Tartu rahu aastapäeva laskesuusatamisvõistlus 18

Talvesõda ja eestlaste arvamus sellest 19

Kaitseliidu ja kaitseväge lahingueeskirjadest 22

Militaarsed ja eriotstarbelised langevarjud ning langevarjuhüpped 25

Rapla malev algatab vintpüssilaskmise sarivõistluse "Pahkla vint" 37

Tallinna maleva Põhja kompanii korraldab sõjameditsiini seminari 38

Soome snaibrid Talvesõjas ja Jätkusõjas ehk "Käod" 39

Mida oleks Eestil soomlastelt õppida? 43

Eesti Kaitsetööstuse Liidu liige Nordic Armory OÜ 45

Hakkamasaamine (mitte ellujäämine) looduses 46

Lauamängud – põnev ajaviide 48

Saaremaa naiskodukaitsjad kavandasid uuendusi 50

Naiskodukaitses Valgamaa ringkond sai lipu 51

Saaremaa maleva näitegrupp tõi Vabadussõja lavale 52

Naiskodukaitses on jälle ühe kursusekava võrra rikkam 56

Noored kaitseliitlased Kärstna lahinguväljal 57

Rapla noortejuhid said kinnitust meeskonnatöö olulisusest 58

Noorkotkad ja kodutütred aitasid Kärdlas liumäge rajada 59

Poolsada matkamängijat trotsis pimedust ja tuisku 60

Pärnusse kerkis lumest hansalinn 61

Valgamaa noorte aastalõpulaagris nautiti metsaelu 62

Kolm päeva muinasjuttu porise maastikumängu, võileivatordi ja laululahinguga 63

KODUTÜTRED TÄHISTASID AASTAPÄEVA

Kodutütarde peavanema Angelika Narise pidulik vastuvõtt Kodutütarde aastapäeva pidustustel on rõõmus kokkusaamine, kuhu on oodatud kõik tublid noortejuhid üle Eesti, samuti kodutütarde sõbrad ja toetajad. Tublidest tublimad saavad lisaks ametilikule tänuavaldusele peavanema kallistuse, mis kätkeb siirast tunnustust noortega tehtud töö ja töösse suhtumise eest. Siiri Sitska on Kodutütarde Järva ringkonna vanem. Kodutütarde 78. aastapäeva pidu peeti 23. jaanuaril Jõgeval. Vt ka lk 9.

Ivar Jõesaar, kapten

Kelle peas tiks sub pomm?

Teinekord tundub, et kakskümmend aastat tagasi oli kõik lihtsam. Meie kogev maailm, milleks oli valdavalt Nõukogude tegelikkus, oli selgepiirilisel must-valge ja vaid kohati hall ning teadagi millisest otsast punane. Kõik ajasid viisil või teisel, hulljulgemad avalikumalt, tavainimesed lihtsalt rusikat taskus hoides, Eesti asja. Pool sajandit meie seljas elanud eesti omade või mujalt sissetoodud tiblade võim, kellel oli ju alati õigus – ka siis, kui ta eksis, vassis või valeltas, nõudes lisaks, et seda võimu koguni austataks, tuli see enesestmõistetavalt endalt maha raputada. Vahetada see uue, vaba, demokraatliku võimu vastu, just nagu vanasti, just nagu Eesti ajal, et saaks ise oma asja ajada.

Siis me veel ei aimanud, et see õhtumaine vaba maailm, mida meie uudishimulike silmade eest oli varjanud Nõukogude paradiisiaia kõrge müür, eeldas ühelt väikeselt isepäiselt rahvalt edukas olemiseks hoopis enam hinge- ja vaimutarkust kui nõukaaja rehepapluse elukoolil oli pakkuda. Vaba maailm, mis meid aia taga ootas, polnud enam see, mis meist sinna 1940. aastal maha jäi. Teise sõja järel oli maailma tabanud iseseisvate riikide virvarr, tudengirahutused, hipi- ja muud sõjavastased liikumised, narkosõltuvus, seksuaalrevolutsioon, rahvaste, rasside ja usundite ränded jne – kõik see kokku oli hävitanud vana hea Pätsu-aegse maailma. Nii ongi aeg-ajalt kuulda nõrganärviliste hala, et küll oli nõukaajal lihtne ja hea, kui sammu vasakule või paremale tõlgendati kohemaid põgenemiskatsena ja tulistati hoiatamata.

Kaitseliit ei ole mingi lillelaste, poliitkorrektsusfašistide ega sootute hüperemantsipantide organisatsioon. Kakskümmend aastat tagasi hakati taastama tõsist tõe ja õiguse eest seisvat vabade meeste kodukaitseorganisatsiooni, kus peresuhted ja soorollid paigas, vaenlane teada ning vahendid vanad, head ja hästi sisse lastud. Siiski oleme nende aastate jooksul kogenud, et oma asja jätkusuutlikuks edasijamamiseks peame kohanduma. Et oma kodu kaitsmisel usutavalt heidutusvõimelised olla, ei piisa enam, kui on hästi palju ja hästi jämedaid torusid. Hoopis enam on vaja panustada meie oma inimeste hingede ja südamete võitmiseks. Ahvatlevalt vaba ja dekadentlik maailm viib meie parimad pojad ja tütreid kodumaalt kauaks ja kaugele. Neljanda põlvkonna sõdade strateegid lähedastes või kaugetes hommikumaades on sotsiaalvõrgustike kaudu istutamas uue maailmakorra ajapommi meie vabaduses sündinud põlvkonna ajudesse. Vana hea Eesti asja ajamine pole leidnud uut kvaliteeti. Vabaduses elama õppimise kakskümmend aastat on läbi. Viimane aeg on hakata arutlema, kuidas hoida ja arendada järgmised kakskümmend korda kakskümmend sellist Eestit, mida me tahtsime. **KK!**

**Kaitseliidu ajakiri
Kaitse Kodu!**

Asutatud 11. september 1925

VÄLJAANDJA KAITSELIIT

Ilmub kaheksa korda aastas.

PEATOIMETAJA:

kpt Ivar Jõesaar

TEGEVTOIMETAJA:

n-ltn Taive Kuuse

KEELE- JA STIILTOIMETAJA:

Viire Villandi

MAKETT JA KÜLJENDUS:

Matis Karu

REKLAAM JA LEVI:

kaitsekodu@kaitseliit.ee

TOIMETUS:

Riia 12, Tartu 51013

Telefon 717 9155

Faks 717 9150

Toimetuse e-mail:

kaitsekodu@kaitseliit.ee

Trükitud ASi Printall trükikojas

**Toimetus kaastöid ei
retsenseeri ega tagasta.**

KAITSELIIT INTERNETIS:

www.kaitseliit.ee

www.alutaguse.ee

www.jogevamalev.ee

laane.kaitseliit.ee

toompea.kaitseliit.ee

parnu.kaitseliit.ee

polva.kaitseliit.ee

rapla.kaitseliit.ee

tallinn.kaitseliit.ee

www.meredivisjon.ee

www.hot.ee/laanemk

yhend.kaitseliit.ee

www.virumalev.ee

tartu.kaitseliit.ee

www.ut.ee/akmk

valgamaa.kaitseliit.ee

jarva.kaitseliit.ee

Toimetuse kõnetund

esmaspäeviti kell 13–15

Tallinnas Toompea 8, tel 717 9027

**Kaastööde saatmise tähtaeg
Kaitse Kodu! järgmisesse numbrisse on
1. märts 2010**

Viru maleva pealik väärtustab otsekontakte allüksustega

Tekst: HANNES REINOMÄGI,
Kaitseliidu Viru maleva teavituspäev

Aasta kahel esimesel kuul on Viru maleva pealik kapten Rudolf Jeesser võtnud eesmärgiks külastada rühmade teabepäeval kõiki maleva allüksusi. Otsekontaktid on tema arvates väga väärtuslikud. Esimene teabepäev peeti Viru-Nigula rahvamajas 14. jaanuaril enamiku sealse rühma liikmete ja vallavaneema osavõtul. Saalis viibis ka kümnekond õrnema soo esindajat, kes huvitusid liitumisest Naiskodukaitse Viru ringkonnaga. Kapten Jeesser tuletas kaitseliitlastele meelde tegevuse põhitõdesid ja eesmärgi ning andis nendest lähtuvalt hinnangu 2009. aasta saavutustele ja vajaka jäämistele. Ei ole ületamatuid probleeme, on saamatud inimesed, oli malevapealik kaitseliitlastes tekkinud küsimustele vastates optimistlik.

Ühes teiste staabitöötajatega räägiti lahti ka Kaitseliidu ülema ja maleva juhtkonna püstitatud eesmärgid, milleks on suurendada malevlaste aktiivsust väljaõppeüritustest osavõtul ja osalust Kaitseliidu Alu kooli tasuta väljaõppe- ja täiendkoolitustel.

Sellised otsekontaktid on kindlasti vajalikud. Lihtne malevlane tunneb

head meelt, et temaga otse suheldakse, ütles Väike-Maarja rühmaülem nooremleitnant Ants Rikberg tagasivaatena Laekvere teabepäevale. Kindlasti on tähtis ka info, mida sellistel kohtumistel jagatakse, lisas Viru maleva teenekas kaitseliitlane ja riigikaitsõpetaja.

Teabepäevad on juba korraldatud ka Kundas (18. jaanuaril), Tapal (27. jaanuaril) ja Laekveres (28. jaanuaril). Lähiajal on malevapealikul kavastada Kadrina ja Rakvere üksikkompaniide üksusi. Kohtumiste kasutegurist annab tänaseks tunnistusi grupi ajateenistuse läbinud Kunda noorte soov liituda Viru malevaga. Viru-Nigulas on pärast teabepäeva peetud Naiskodukaitse liikmeks pürgijate koosolek ja esitatud on viis avaldust koos vajalike dokumentidega, neli huvilist lõpetavad veel dokumentide ettevalmistamist.

2009. aastal osalesid Viru maleva kaitseliitlased 153 väljaõppeüritusel. Jätkuvalt on maleva visiitkaardiks laskesport, mis toetub viiele kaitseliitlastest Eesti Olümpiakomitee lasketreeneri kutse omanikule ja kuuele täpsuslaskuri kursuse lõpetanule, kellest viis on ka instruktorid. Kaitseliidu laskur- ja kütiklasside omanikke on üle 50% kaitseliitlastest. **KK!**

Kaitseliidu Viru maleva juhatus kohtub kaitseliitlastega Tapa vallavalitsuse saalis.

LÜHIDALT

TALLINNA MALEV TÄHISTAS AASTAPÄEVA

Tekst: MADIS MILLING

Kaitseliidu Tallinna malev tähistas 8. jaanuaril maleva 85. aastapäeva ja taasloomise 20. aastapäeva. Malevapealik major Eduard Nikkari meenutas pidupäevakõnes nii maleva asutamist detsembrimässu järel 1. jaanuaril 1925 kui ka Kaitseliidu üksikrühmade tekkimist Tallinnas 20 aastat tagasi. Nende üksikrühmade liitmisest kasvaski välja praegune Tallinna malev. Malevapealik avaldas rahulolu aastaplaani koostamise ja sellest kinnipidamise pärast. Aastaplaan sisaldas üle 800 ürituse. Samas võib nuriseda üritustel osalejate vähese aktiivsuse üle. Veel puudutas malevapealik oma kõnes vabatahtlike instruktorite täiendkoolituse vajadust, infrastruktuuri ja varustuse olukorda, suhteid koostööpartneritega jpm. **KK!**

VALITSUS KIITIS HEAKS KAITSELIIDU SEADUSE MUUTMISE SEADUSE EELNÕU

Valitsus kiitis heaks kaitseminister Jaak Aaviksoo esitatud eelnõu, mille eesmärgiks on sätestada Kaitseliidu teostatavale valvele õiguslik alus. Eelnõu kohaselt peab Kaitseliidu osutatav valve lähtuma riigikaitsest vajadusest. Kaitseliit tegeleb kaitseministeeriumi, selle valitsemisala, sh kaitseväe, ja välisministeeriumi esinduste valveta alates 2003. aastast. Sellest ajast peale on olnud probleemiks Kaitseliidu valvurite õiguslik staatus ja puudulikult olid reguleeritud ka valve õiguslikud alused.

Eelnõuga nähakse ette Kaitseliidu kohustus korraldada vajadusel valvet kindlaksmääratud objektidel. Valvatavad objektid piirduvad kaitseministeeriumi ja selle valitsemisalas olevate valitsusasutuste ning Eesti välisesindustega. Objekti valve teostamise ülesande annab Kaitseliidule kaitseväe juhataja. Ülesande andmisest peab teavitama esimesel võimalusel kaitseministrit. Valve korraldamise eeldus on objekti valdaja ja Kaitseliidu leping. Valvuril on kohustus läbida Kaitseliidu korraldatav valvuri erialakursus. Seda nõuet hakatakse rakendada käesoleva aasta 1. oktoobrist. **KK!**

Tähistame väarikalt ja tulevikku vaadates Kaitseliidu taasloomise 20. aastapäeva

Alanud aasta on meie organisatsioonile tähendusrikas: meenutame pöördelisi sündmusi Eestis 20 aastat tagasi ning nende vaprate meeste ja naiste rolli, kes veel võõrvõimu surveparaadi kohal olles asutasid taas Kaitseliidu.

17. veebruaril kirjutasid 125 inimest Järvakandis alla dokumendile nimega “Eesti Kaitseliidu konverentsi otsus”. Oleme allkirjastajaid otsinud ja suurema osa neist ka leidnud ning kutsunud taas samasse paika, et neid vääriliselt tänada. Paraku on mitmed Kaitseliidu taasloojad tänaseks meie seast lahkunud. Me peame ka neid meeles.

Kuid Kaitseliit ei sündinud taas mitte ainult Järvakandis ja üleriigilisena, vaid esmalt just paljudes paikades üle kogu Eesti – Hiiumaast Alutaguse ja Tallinnast Valgani. Piirkondlike Kaitseliidu üksuste taasasutamist meenutavad ja tähistavad sel aastal kõik malevad, austades neid vapraid inimesi, kes kohapeal tegutsesid, kuid Järvakandi allakirjutanute hulka ei kuulunud. **KK!**

KAITSELIIDU TAASASUTAMISE TÄHISTAMISE PÄEVAKAVA

17. veebruaril 2010 Järvakandi kultuurihallis

Kell 11.30 Kaitseliidu lippude rivistus

Mälestushetk

Taasasutamise mälestuskivi pühitsemine

Mälestuskivi avab Kaitseliidu ülem kolonelleitnant

Raivo Lumiste, assisteerivad noorkotkad ja kodutütred

Kell 12 Pidulik kõnekoosolek kultuurihalli suures saalis:

- noorte muusikaline etteaste
- Riigikogu esinase Ene Ergmaa tervitus
- kaitseminister Jaak Aaviksoo ettekanne

Kell 12.15 Noorteorganisatsioonide muusikaline etteaste

Kell 12.30–13.35 Vanematekogu konverents

- avasõnad lausub president Arnold Rüütel
- avaettekande peab Kaitseliidu ajaloo uurija Merike Jürjo
- vanematekogu esimehe Johannes Kerdi ettekanne
- kaitseväe juhataja kindralleitnant Ants Laaneotsa ettekanne
- Einar Laigna ettekanne
- noorte ettekanne

Kell 13.40–14 Kaitseliidu taasasutajate austamine

Kell 14–15 Järvakandi vallavanema ja Kaitseliidu ülema vastuvõtt kultuurihallis

Kell 14–16 Relvade ja vanaautode näitus ning välitoitlustamine kultuurihalli ees

KRONOLOOGIA

1987

23. august MRP-AEG korraldab Hirvepargi rahvakoosoleku
21. oktoober Võrus korraldab Vaba Sõltumatu Noortekolonni nr 1 Vabadussõjas langenute mälestuseks meelevalduse

1988

24. veebruar Esimest korda pärast Eesti okupeerimist tähistatakse avalikult Eesti Vabariigi aastapäeva
14.-17. aprill Tartus korraldatakse muinsuskaitsepäevad, kus rahva ette tuuakse sinimustvalge ja nõutakse Eesti vabadust
August Jõgevamaal Tabiveres taastatakse Kaitseliidu üksus
1.-2. oktoober Rahvarinde asutamiskongress Tallinna linnahallis
November Tartus luuakse rakendusspordi selts Tarapita
16. november ENSV Ülemnõukogu võtab vastu suveräänsusdeklaratsiooni

1989

24. veebruar Algatatakse Eesti Vabariigi kodanike liikumine
12. august Tahkurannas luuakse Noorte Kotkaste ja Kodutütärde organisatsioonide algatusrühm
23. august Balti kett Molotovi-Ribbentropi pakti 50. aastapäeval

1990

9. veebruar Taasasutatakse Kaitseliidu Karksi malevkond

14. veebruar Taasasutatakse Kaitseliidu Otepää malevkond
17. veebruar Järvakandis taasasutatakse Eesti Kaitseliit, mida hakkab juhtima Kalle Eller
24. veebruar Koodnimetuse “Idarinne” all turvab Kaitseliit Eesti
- 1. märts Kongressi valimisi
11.-12. märts Kaitseliit turvab Eesti Kongressi I istungjärku
17. märts Asutatakse Kaitseliidu Alutaguse malev (Ida-Viru lipkond)
20. märts Taasasutatakse Kaitseliidu Võrumaa malev
22. märts Taasasutatakse Kaitseliidu üksus Elvas
Asutatakse Kaitseliidu Põlva malev (Põhja-Võrumaa lipkond)
24. märts Kaitseliidu Tartu rühma asutamine
26. märts Taasasutatakse Kaitseliidu Sakala malev
29. märts Taasasutatakse Kaitseliidu Nõmme malevkond
Kaitseliidu Tamme rühma asutamine Tartus
2. aprill Taasasutatakse Kaitseliidu Viru malev (Lääne-Viru lipkond)
12. aprill Asutatakse Kaitseliidu Rapla malev
14. aprill Taasasutatakse Kaitseliidu Järva malev
20. aprill Taasasutatakse Kaitseliidu Saaremaa malev
8. mai Eesti NSV Ülemnõukogu otsusega taaskehtestatakse nimetus Eesti Vabariik
9. mai Taasasutatakse Kaitseliidu Harju malev
15. mai Interrinde meelevaldajad ründavad Toompea lossi
16. mai Alustatakse Eesti Kodukaitse loomist

26. juuni	Kaitseliidu Tallinna II malevkonna asutamine	1995	
5. august	Taasasutatakse Kaitseliidu Pärnumaa malev	6. veebruar	Riigikogu võtab vastu rahuaja riigikaitse seaduse
23. august	Asutatakse Kaitseliidu Jõgeva malev	Sügis	Ajakiri Kaitse Kodu! jätkab taasi ilmumist
1. september	Kaitseliidu Tamme malevkond võtab pealik Harri Henu eestvõtmisel Tartus maha Lenini ausamba	1996	
3. november	Algab Kaitseliidu staabiõppus "Riigipiir'90", mille käigus paigaldatakse piiritulbad Tartu rahulepinguga fikseeritud Eesti Vabariigi piiril	20. jaanuar	Kapten Neeme Väli määratakse Kaitseliidu ülema kohusetäitjaks
10. november	Eestimaa Noorkotkaste ja Kodutütarde Organisatsioonide Liidu (ENKOL) loomine Tartus	23. jaanuar	Kolonelleitnant Johannes Kert saab kaitseväe juhatajaks
29. november	Kaitseliidu suurkogul valitakse esimene sõjajärgne keskjuhatus ja Manivald Kasepõld asub täitma Kaitseliidu ülema kohuseid	14. märts	Akadeemilise malevkonna moodustamine Kaitseliidu Tartu malevas
30. november	Kaitseliidu Lääne maleva registreerimine maavalitsuses	23. juuni	Kaitseliidu Harju malev korraldab Jüris esimese maakaitsepäeva
	Tartus asutatakse Noorte Kotkaste esimene rühm Liilia	1997	
1991		7. aprill	Kolonelleitnant Lui Jaanson määratakse Kaitseliidu ülema kohustäitjaks
Kevadtalv	Esimene Kaitseliidu juhtide kursus Raplas	26.-27. aprill	Korraldatakse esimene Kaitseliidu Eel-Erna
26. veebruar	Taasasutatakse Kaitseliidu Valgamaa malev	7.-8. august	Peetakse esimene Noorte Kotkaste Mini-Erna
14. mai	Puhjas asutatakse Kodutütarde esimenerühm Kannike	Suvi	Esimene Naiskodukaitse koormusmatk
31. mai	Taasasutatakse Kaitseliidu Tallinna malev	1989	
19. august	Seoses riigipöördekatsega NSV Liidus asuvad Kaitseliidu üksused kaitsele tele- ja raadiomaja ning telerorni juures ja Toompeal	Aprill	Paldiskis avatakse Naiskodukaitse eestvedamisel esimene sõdurikodu
20. august	Eesti Vabariigi Ülemnõukogu kuulutab välja Eesti iseseisvuse	23. detsember	Sõlmitakse Kaitseliidu ja Politseiameti koostööleping
3. september	Eesti Vabariigi Ülemnõukogu võtab vastu otsuse Eesti kaitsejõudude loomise kohta	1999	
4. september	Eesti Vabariigi Ülemnõukogu presiidium tunnistab õigustühiseks 1940. aasta seadlused Kaitseliidu likvideerimise kohta	8. veebruar	Riigikogu võtab vastu Kaitseliidu seaduse
16. september	Elva malevkond saab Kaitseliidu Tartumaa maleva õigused	9. juuni	Kapten Benno Leesik saab Kaitseliidu ülemaks
17. september	Eesti võetakse ÜRO liikmeks	5. oktoober	Kinnitatakse Kaitseliidu teenetemärgid, nende staatust ja kaitseliitlase vormiriietus
20. september	Tartus tegutsevad Kaitseliidu üksused ühendatakse Kaitseliidu Tartu malevaks	2000	
	Taasasutatakse Naiskodukaitse ja Dagmar Mattiisen saab Naiskodukaitse esinaiseks	Jaanuar	Ilmub Kaitseliidu Lõuna-Eesti malevate ajalehe Oma Maa esimene number
31. oktoober	Kaitsejõudude peastaabi moodustamine	6. jaanuar	Kaitseliidu Tallinna malevas luuakse esimene taastatud Kaitseliidu orkester
Sügis	Taasilmumist alustab Kaitseliidu ajakiri Kaitse Kodu!	13. jaanuar	Vabariigi valitsus kinnitab Kaitseliidu põhikirja
1992		14. aprill	Sõlmitakse Kaitseliidu ja Päästeameti koostööleping
29. jaanuar	Noorte Kotkaste esimeseks sõjajärgseks peavanemaks saab Matti Päts	21. september	Kaitseväge juhatajaks saab kontradmiral Tarmo Kõuts
14. veebruar	Alutagusel luuakse esimene pärastsõjajärgse Eesti Naiskodukaitse üksus		Alustab Kaitseliidu ühtne baasväljaõppekursus (BÖK)
24. veebruar	Tallinnas peetakse Eesti kaitsejõudude esimene taasiseseisvumisjärgne paraad	2001	
16. aprill	Kodutütarde esimeseks sõjajärgseks peavanemaks saab Maret Lepik	3. märts	Kaitseliidu Kool alustab Vana-Võidus
28. aprill	Valitsuse määrusega loetakse Kaitseliit Eesti kaitsejõudude osaks	28. mai - 13. juuni	Kaitseliit toetab president Lennart Meri ringsõitu "Eesti mäletab", millel jagatakse võõrvõimude läbi kannatanuile 9578 Murtud Rukkilille märki
Mai	Kaitseliidu Hiiumaa malevkonna taasloomine	16. juuni	Kõue vallas Alansil avatakse admiral Johan Pitka memoriaal
28. juuni	Rahvahääletusel kiidetakse heaks Eesti Vabariigi põhiseadus	2002	
3.-4. oktoober	Otepääl peetakse esimesed Kaitseliidu päevad	30. märts	Kaitseliidu Veteranide Klubi asutamine Elvas
16. november	Kapten Johannes Kert saab Kaitseliidu ülemaks	1. mai	Naiskodukaitse eestvedamisel taaselustatakse Valge Roosi balli traditsioon
1993		6. mai	Kodutütarde peavanemaks saab Angelika Naris
4. mai	USA armee erukolonel Aleksander Einseln kinnitatakse kaitseväge juhatajaks	23. juuni	Toronto Eesti Võitlejate Ühing annetab Naiskodukaitsele lipu
Suvi	Vallandub jäägrikkriis	10. november	Jõustruktuuride esimene ühine pereüritus "Kõikide laste isadepäev"
6. august	Kaitseliidu Tartu ja Tartumaa maleva ühendamine	2003	
1994		2. jaanuar	Kaitseliidu Kool alustab Raplamaal Alu mõisas.
August	Esimene patrullvõistlus Erna retk	16.-18. mai	Peetakse esimene Kodutütarde võistlus Ernake
31. august	Viimased Vene väeosad lahkuvad Eestist	24. juuni	Kaitseliidu Alutaguse maleva Lüganuse malevkonna eestvõttel avatakse Virumaal Virunurmes hukkunud metsavendade meoriaal
		2004	
		21. veebruar	Kaitseliidu veteranide ühenduse Linnus asutamine Saaremaal

29. märts Eesti saab NATO liikmeks
1. mai Eestist saab Euroopa Liidu liige

2005

8.-9. jaanuar Kaitseliidu Pärnumaa ja Lääne malev kannavad põhiraskust jaanuaritorni tulvaveekahjustuste likvideerimisel
9. detsember Esimene Kaitseliidu baasil moodustatud üksus, valverühm Estguard-1 saabub Bosniasse ja Hertsegoviinasse
Detsember Kaitseliidu liikmete arv ületab 10 000 piiri

2006

25. märts Sureb Kaitseliidu ülem major Benno Leesik
6. aprill Naiskodukaitse esinaiseks saab Airi Neve
1. mai Kaitseliidust saab üks avalik-õiguslik juriidiline isik
5. september Kaitseliidu ülemaks saab major Raivo Lumiste
5. detsember Kaitseväe juhatajaks saab kindralmajor Ants Laanots

2007

Aprill - mai Kaitseliitlastest abipolitseinikud osalevad pronksiohjõrgse sisejulgeoleku tagamisel
19. aprill Noorte Kotkaste peavane- maks saab Silver Tamm
11. juuni Kaitseliidu Jõgeva maleva Kirna õppekeskuse ava- mine Utsalis
19. oktoober Kaitseliit sõlmib sihtasu- tusega Vabaduse Monu- ment leppe hakata ko- guma raha Vabadussõja monumendi rajamiseks

2008

23. juuni Eesti Televisioonis esili- nastub Naiskodukaitset tutvustav film "Liiliarist"
11. november Ilmub Kaitseliidu juubeliraam- mat "Eesti eest! Pilguheit Kaitseliidu lähiminevikku"

2009

1. juuni Naiskodukaitse fotovõis- lus "Eesti naine"
- 30. august
8. juuli Kaitseliit, Eesti Jahimeeste Selts, Eesti Jahispordiliit ja Eesti Laskurliit sõlmivad es- makordselt koostööleppe
11. juuli Väätsa vallas Lõõlas ava- takse Kaitseliidu Järva maleva õppekeskus

2010

Kogu aasta Kaitseliit tähistab 20 aas- ta moodumist organisat- siooni taasasutamist

MALEVATES

JAANUAR LÄÄNE MALEVAS

Kaitseliidu Lääne malevas algas jaanuaris järjekordne sõduri baaskursus, mil- lele registreerus 30 inimest. Kursus lõpeb juunis.

23. jaanuari teabepäeval kõikide allüksuste juhtidele tutvustati tagasisidet eelmise aasta lõpul korraldatud õppusele "Orkaan" ja viidi allüksuste ülemad kurssi sellel aastal planeeritud üritustega.

30. ja 31. jaanuaril peeti sisekaitseüksuste ja võitlusgruppide õppus. Korra- ti üle algteadmised ning omandati objektikaitse ja motoriseeritud rännaku läbiviimi- se oskusi. Viidi läbi ka laskeharjutus automaadist AK4. **KK!**

TAPA ÜSIKKOMPANII SAAB OMA MAJA

Lda-Eesti päästkeskuse haldusteenistuse juht Tiit Roone ja kaitseministeeriumi infrastruktuuri osakonna esindaja Vahur Fuks allkirjastasid 19. jaanuaril akti Tapal Pikk tänav 18 asuva endise vabatahtliku tuletõrje hoone üleandmiseks kaitseministeeriumi haldusse. "Edasi vaadatakse läbi kõik vajalikud dokumendid ja alustatakse valitsuse korralduse eelnõu koostamist maja üleandmiseks Kaitseliidu Viru malevale," ütles kohtumise lõpul Fuks. Sellega realiseerub aastaid kestnud protsess päästemeetile mittevajaliku hoone andmiseks Kaitseliidu Tapa üksikkompanii kasutusse. Enne sõda vabatahtlike pitsimeeste rajatud majale ehitati nõukogude ajal juurde kaks garaaži ja mõned kontori- ruumid ning päästemeet kasutas seda seni, kuni Tapal valmis uus politsei ja päästemeeti ühine hoone. **KK!**

NELJA MALEVA STAABID HARJUTASID KOOSTÖÖD

Jaanuari eelviimasel nädalavahetusel osalesid Alutaguse, Jõgeva, Järva ja Viru maleva staabi sõjaaja koosseisud Kirde kaitseringkonna juhitud staa- biõppusel "Tarvas". "Paar korda aastas tuleb staabitööd ja -meeskonda ikka kokku harjutada," arvas staažikas Viru maleva vabatahtlik reservohvitser noo- remleitnant Peeter Oja. "Neid oskusi ei pruugi ju minna vaja ainult sõjaajal. Samu protseduure ja kokkuharjutatud meeskonda saab kasutada ka hädaabi- või kriisiolukorra tekkimisel näiteks maakonnas," isas ta. 30 tunni sisse mahtus pataljoni lahingukäsu ja selle kahe osakäsu väljatöötamine. Ringkonnaülema poolt ette mängitud situatsioonid hoidsid staapi tegevuses ka öötundidel. Mõ- ned ohvitserid ja allohvitserid said staabitöö vallas esmakogemuse. Õppusele oli kaasatud ka kaks meest allüksuse tasandilt eesmärgiga anda neile ettekuju- tus sellest, mismoodi planeerib pataljoni staap allüksuste tegevusi. **KK!**

RAPLA MALEVAS MOODUSTATI TEAVITUSGRUPP

Uue aasta algul, 8. jaanuaril said Kehtna avatud noortekeskuse ruumides kokku kuus Kaitseliidu Rapla maleva liiget. Peeti maleva teavitusmeeskonna esimene koosolek. Teavitusmeeskonna loomise vajadusest räägiti juba eelmi- se aasta lõpul Lõõlas teavituspealikute seminaril. Rapla maleva teavituspealik Kaie-Kensap Kukk on veendunud, et mitu pead on ikka mitu pead. "Hakkasin otsima liitlasi, kellega koos parandada maleva teavitustöö kvaliteeti," sõnas Kukk. Esimesele kirjale, mille ta laiali saatis, vastas vaid kaks julget. Teades, et malevas on veel inimesi, keda tuleks kaasata, võttis Kukk nendega otse ühen- dust. "Vastused olid positiivsed. Kokku sain kaheksa inimest, kes on asjast hu- vitatud," rõõmustas Kukk. Kaks neist ei saanud paraku esimesele koosolekul tulla.

Koosolekul arutleti, mis on täpsemalt teavitusmeeskonna ülesanne, ja seati eesmärgid: tuua Kaitseliit inimestele lähemale ja inimesed Kaitseliitu juurde ning muuta keskmise eestlase arvamust Kaitseliidust ja kaitseliitlasest posi- tiivsemaks. Räägiti ka interaktiivsusest ning mõtiskleti uue kodulehe sisu ja efektiivsuse üle. Kes tunneb, et ka tema tahaks Rapla maleva teavitusmees- konna töös osaleda, andku endast teada e-aadressil kaie.kensap-kukk@kait- seliit.ee või telefonil 5300 1885. **KK!**

Kodutütred pidasid sünnipäeva

Tekst: ANGELIKA NARIS, Kodutütarde peavanem

Jälle on käes jaanuar ja jälle peavad Kodutütred oma sünnipäeva. On saanud toredaks traditsiooniks, et seda tähistatakse 19. jaanuarile, Kodutütarde aastapäevale, kõige lähemal laupäeval. Tänavu tähistati organisatsiooni 78. aastapäeva 23. jaanuaril Jõgeva kultuurikeskuses. Kokkusaamisele olid oodatud kõik tublid noortejuhid üle Eesti, samuti kodutütarde sõbrad ja toetajad. Tunnustati tublimaid noortejuhte: anti üle Kaitseliidu ülema tänukirjad, Kodutütarde teeneteristid ja Kodutütarde peavanema tänukirjad. Kuldsõlega teeneteristi pälvisid Külliki Mattus ja Merike Niitmets Võrumaa ringkonnast ning hõbesõlega teeneteristi Mare Hendrikson Järva, Olga Jürma Jõgeva, Aile Vals Põlva, Ulvi Kark-Jaarma Lääne ning Mirjam Link ja Endla Peets Tartu ringkonnast. Muusikalisi vahepalu esitasid kodutütred. Pärast aktust maitsti üheskoos sünnipäevatoriti.

Organisatsiooni sünnipäev aasta algul on see hea võimalus alustada ühiselt uut aastat. Oleme ju kõik ühise eesmärgi nimel siia organisatsiooni tulnud. Noored selleks, et tegutseda, näha ja kuulda, noortejuhtide sooviks on aga jagada neile seda tegutsemisoskust, nägemisviisi ja kuulamisvalmidust. Tunneme end sõpradena ja meil on üksteisele palju anda. Kes nutab, sellel peab olema võimalik jagada kellegagi oma pisaraid. Kes naerab, sellel peab olema, kelleks koos rõõmu tunda. Kes tahab vabaneda valust, peab leidma kellelgi, kes aitab seda eemale tõrjuda. Ja selleks, olla õnnelik, peab igapäev olema sõber, kellele võib alati loota. Usun, et iga meie organisatsiooni liiga – nii kodutütar, kodutütarde juht kui ka toetajaliige – on valmis jagama teisega nii valu kui ka pisaraid, nii õnnestumisi kui ka siirast rõõmu.

Oleme organisatsioonina vastu pidanud ja arenenud. Meie tugevus seisneb meie identiteedis. Oleme juurtega organisatsioon ja kanname tänagi neidsamu tõekspidamisi mida meie eelkäijadki. Teadmine, et oleme suutnud säilitada organisatsiooni põhiväärtused ja -kultuuri, annab kestmajäämise tunde. Kõik noortega tegelejad võivad olla uhked, et teevad nii tänuväärset tööd, mis nõuab aeg-ajalt üsna suurt pingutust, kuid annab samas ka elurõõmu ja energiat. Oleme koos loonud tugeva organisatsiooni, kuhu neiud tahavad kuulda. Miks nad on astunud kodutütreks? Mõned nende mõtetest aastast 2009: “siin õpin paremini hoidma Eestit, loodust, ennast ja enda ümbrust”, “saab uusi teadmisi ja ennast proovile panna”, “siin arendatakse

meie juhiomadusi”, “organisatsioon annab võimaluse kohtuda omasugustega, võib armuda mõnesse noorkotkasse”, “organisatsioon sisustab minu vaba aega, kingib uusi tutvusi, kogemusi ning tasuta süüa ja huvitavaid laagreid”, “oleme suur ja ühte hoidev pere, seisame alati enda ja teiste eest, hoolitseme väiksemate eest ja proovime olla neile heaks eeskujuks”, “tahan olla aus ja ustav oma kodumaale”, “olen siin sellepärast, et ma armastan oma isamaad, mulle meeldib siin kõik – siin on põnev ja tore”, “tegelikult teeb kodutütre vorm kogu elu lilliliseks”.

Kas pole tore kuulda selliseid mõtteid? Suur tänu teile, armsad noortejuhid, et olete nendele tüdrukutele eluks kaasa andnud nii palju head ja vajalikku, olete pannud nad nägema maailma laiemalt ja hoolivamalt.

Milline on olnud aasta 2009 Kodutütardele? Meie peamiseks eesmärgideks eelmisel aastal oli suurem tähelepanu vabatahtlikule juhile, kõikides ringkondades aktiivsusarvestuse sisseseadmine, liikmeskonna suuruse hoidmine ja erialakatsete sooritamise hoogustamine. Vabatahtlikele juhtidele oleme korraldanud mitmesuguseid kursusi (vabatahtliku noortejuhi kursuse I ja II etapp, retkejuhi kursus, värbamise ja välimängude õpe). On välja töötatud uued töövihikud, mis on ringkondades elektroonilisel kujul kättesaadavad, kuigi rahapuudusel pole veel trükki jõudnud. Kodutütred sooritasid 354 erialakatset, populaarseimad erialad olid nobenäpp, perenaine, matkaja ja loodusesõber. Aktiivsusaruandeid saabus 14 ringkonnast ja neid kodutütred, kelle tegevusaktiivsus on poolaastas üle 12 tunni, oli esimesel poolaastal 59% organisatsiooni liikmeskonnast. Tublimate kodutütarde tegevusaeg küündis aga keskmiselt 131 tunnini ja noortejuhtidel 149 tunnini. Need arvud näitavad, et aktiivsemad liikmed panustavad organisatsiooni tegevusse üsna palju aega. Liikmeskonna suurus on samuti püsinud. Jaanuari alguseks oli Kodutütarde organisatsioonil 3416 liiget ja selle liikmeskonnaga oleme endiselt Eesti suurim noorteorganisatsioon.

Ma usun, et meid kõiki iseloomustab ühe Võrumaa kodutütre lause: Me suudame, me tahame, me oskame! Ja kui uskuda horoskoope, toob aasta 2010 toob kaasa rõõmu ja edu nendele inimestele, kes tegelevad laste ja noortega, seega meie noortejuhtidele. Järelikult tuleb Kodutütardele suurepärase aasta. Palju õnne meile nii pidupäevaks kui ka edaspidiseks! **KK!**

Tekst: MART HELME

Sõdimine pole üksnes sõdimine

Oma suurepärasest sõjamälestuste raamatus “Tiigris poris” kirjeldab Teise maailmasõja aegne tankikomandör Otto Carius, kuidas väeosa toitlustaja Narva rindel sageli nädalate kaupa ööpäevases varitsustes, rünnakutel ja tõrjelahingutes viibivatele tankistidele mis tahes rindeolukorrast hoolimata igal hommikul kindlal kellaajal kohvi ja toidumooni kohale toimetada, riskides ise selle juures eranditult igakord eluga. Niisugune meenus juhivad tähelepanu sellele, kui keeruline masinavärk üks sõjavägi on ja kui suurt organisatsioonilist võimekust nõuab sõjaväe käiguhoidmine – isegi rahuaja tingimustes. Võiks koguni öelda, et edukas sõdimine pole kunagi lollide ajaviide. Sõjamasina õlitatud liikumine nõuab sõna otseses mõttes kõrgema matemaatika tundmist, lahendamaks kõige keerukamaid mitmeosalisi võrrandeid.

Mõelgem siinkohal vaid, kui mitmekihiline üks armee on. Kõigepealt koosneb see inimestest. Inimesed vajavad aga toitu, riideid, meditsiinivahendeid, transporti, sidet, juhtimist, puhkust. Inimesed tegelevad sõjas kõige erinevamate ülesannetega ja see omakorda seab nende vajaduste rahuldamise lahknevate väljakutsete ette. Sõjavägi koosneb ka tehnikast. Kergerelvad, raskerelvad, masinad, soomustehnika, laskemoon, pioneerivarustus, sidesüsteemid, kütus – erinevaid relvaliike ja tuhandeid nendega liituvaid pisisju ei jõua siinkohal keegi üles lugeda. Toome vaid ühe näite sellesama Otto Cariuse raamatust, kus ta ei hoiagi kiidusõnu kokku oma tankidiviisi tehnilise teeninduse tugimeeskonna ülistamiseks. Vastase mürsutabamusest kinni kiilunud tankitorn, purunenud roomik, tilkuvaks tulistatud radiaator, kõlbmatuks muutunud käigukast, streikiv optika, ebatäpseks põrunud lasakeriistad – kõik tuli kasutamiskorda seada kiiresti ja ekstreemsetes tingimustes, sageli olukorras, kus varuosade tellimine tagalast oli võimatu või vähemalt aeganõudev.

Siin jõuamegi järgmise olulise punktini. Selleks on varud ja järelevedu. Nagu kirjutab Martin van Creveld oma äärmiselt targas esseistlikus uurimuses “Sõda ja logistika”, on jätkusuutlikuks sõdimiseks vajalike varude olemasolu ja nende sõjaväljale toimetamine tegelikult iga kampaaniat alustava ning läbi viiva sõjaväe üks kõige kriitilisemaid probleeme. Napoleoni sõjakäik Venemaale lõppes krahhiga suuresti just lo-

gistilise kokkuvarisemise tõttu. Nälgiv, haige, külmetav, hobusemoonata ja seetõttu peagi ka hobuste ning voorita sõjavägi lihtsalt demoraliseerus ning muutus marodööritsevate bandede konglomeraadiks. Üksnes keisri vana kaardivägi suutis selles olukorras säilitada distsipliini ja võitlusvõime ning Venemaalt organiseeritud, võitlusvõimelise üksusena tagasi pöörduda.

Ent sarnaseid näiteid ei pea tooma üksnes Venemaalt, mis oma tohutute avaruste ja muude ressurssidega on muidugi nii või teisiti erijuhtum. Ka Teine Buuri sõda on õpikunäide sellest, kuidas süstemaatilisel toimivast logistilisest teenindusest ja varudest ilma jäänud sõjavägi kõrgele moraalile ja elanikkonna toetusele vaatamata lõpuks relvad maha panema peab. Täpselt sama kehtib lõunaosariikide puhul Ameerika Ühendriikide kodusõjas. Seega varude, nende pideva täiendamise ja toimiva kohaleveota ei ole sõjaväge (loe: organiseeritud, keskselt juhitud relvajõudude operatsioon).

Ent kui me eelnevast saime ehk mingigi pildi sellest, kui oluline on logistika sõjapidamises, siis mõelgem rahulikus eraelus ka sellele, kui komplitseerituks muutub see niigi keeruline masinavärk lahingutingimustes. Võtkem vaid üks lõik: sõdurite toitlustamine tänapäeva mobiilses sõjas. Esiteks ei pruugi te toitlustajana isegi teada, kus mehed parasjagu viibivad, sest vaenlase operatsioonid ja surve võivad olla surunud nad hoopis mujale, kui oma staabi andmed näitavad. Teiseks ei tea te, kui palju seal mehi üldse on, sest langenud enam toitu ei vaja. Samas võib kõnesoleva väeosaga olla liitunud mehi teistest, vaenlase survele samuti taganenud ja positsioonidel segi läinud üksustest. Paras tohuvabohu. Ja ega olukord ole parem ka siis, kui üksused peale tungivad ja samuti jumal teab kuhu ja jumal teab missuguste teiste üksustega koos välja on jõudnud. Te kobate sõna otseses mõttes pimeduses ja seda vaenlase tule all.

Aga nagu öeldud, toit pole ainus, mida üksused vajavad. Arstiabi, lahingumoon, varuosad ja palju-palju muud tuleb samuti õigel ajal õigesse kohta toimetada. Vaenlase tule all, vaenlase surve all, katkenud või katkendliku side tingimustes, närvilisuses, üleväsimuses, vastase demoraliseeriva propaganda ajupesuses... Tõepoolest. Sõdimine pole üksnes sõdimine. Ja lollid ning nahahoidjad sellega hakkama ei saa. **KK!**

Utria dessant 2010 oli tõsiselt talvine võistlus

Tekst: MEELIS RÄTSEP,
kapten, Erna Seltsi president

Harva on nii, et Utria dessandi ajal jagub piisavalt lund. Tavaliselt on teda vähe või sootuks mitte. Peab tõele au andma, et tänavu oli lund piisavalt. Küll mitte Ida-Virumaa rekordkoguses, kuid siiski tublisti rohkem kui tavaliselt. On olnud ju aastaid, kus võistkonnad on sumbanud poris ja vihmas. Meenub ka aasta, kui temperatuur oli -5 ja sadas vihma, mis tähendas seda, et kõik oli kaetud paksu jääga. Eestimaa talv pole kunagi ettearvatav. Nüüd on siis vaid suur tuisk jäänud selle võistluse ajal nägemata. Küll on aga tuisku olnud vahetult pärast võistlust.

ILM ANDIS OMA SUUNISED

Selle eest, et selle aasta võistlus üldse teoks sai, peab tänama nii Kaitseliitu, Vaivara valda kui ka kaitseväge pioneeripataljoni. Esimesed kaks toetasid ressursidega ning selleks, et laskeväli liigeldavaks saada, saa-

busid Tapalt appi pioneerid raske- tehnikaga – tavatehnika enam toime ei tulnud. Ka korraldajad pidid käiku laskma mitte enam isegi versiooni B, vaid C, s.t et ajatabel, mis paneb paika võistkonna liikumise, oli kuni võistluseelse päevani segane.

Peab tõdema, et mida raskemad on tingimused, seda rohkem võtab inimene ennast kokku. Oli peaaegu nagu algaastatel, kui ei otsitud põhjust, miks teha ei saa, vaid otsiti võimalust, kuidas teha. Ehk parafraaseerides klassikuid: kui meie oma masinatega

Sirgalasse jõudsimel, olid teed veel lahti lükkamata. Kirjutisele lisatud pildid ehk näitavad olukorda paremini. Paljudesse kohtadesse ei saanud suurt lumelükakajat peale saata, sest selleks polnud ruumi. Ja selle töö pidid ära tegema maasturid. Õnneks lükati võistluse eelõhtuks ka teed lahti ja siis sai juba kergemalt hingata.

Järgmiseks “põdemise” põhjuseks oli külm. Kui ettevalmistavas osas kogesime sealkandis külma -27 °C, siis õnneks ilm võistluste ajal nii pakaseline polnud, vaid püsis mõnusaalt -10 ja -15 vahel.

KORRALDUSTÖÖ OOTAMATUSED

Mandaati ilmusid kõik 12 registreerunud võistkonda. Ilmselt mõned võistkonnad ei registreerunud võistlusele just lumerohkuse ja võib-olla ka gripi tõttu. Kohe alguses oli näha, et sisseviidud muudatused tegid oma töö. Esiteks see, et võistkonnad ei teadnud ülesannete sisu, kohta ega ka järjekorda, pani nad olukorda, kus ülesannet vahele jätta ei tahtnud keegi, sest ei teatud, mis punktiga tegu ja palju sellest karistuspunkte saab. Ka hilinemise korral pidi võistkond punkti läbima, sest see oli ainuke koht, kust ta sai järgmise punkti koordinaadid. Võistkond pidi hilinemisest raadio teel ette kandma ja teatama oletatava hilinemisaja.

Keegi ei taha sellise lumega saada stardinumbrit 1–3, paratamatult olid esimestena teele läinud võistkonnad palju raskemas seisus kui järgmised.

Stardijärjekord loositi välja mandaadis. Keegi ei taha sellise lumega saada stardinumbrit 1–3, paratamatult olid esimestena teele läinud võistkonnad palju raskemas seisus kui järgmised.

Eks teinud lumi raskeks ka korraldajate töö. Laskmisele pidid instruktorid märklauad süles viima, sest sõidukitega laskepaika ei pääsenud. Ühte postkasti läksid kohtunikud läbi lume jalgsi, sest lumi oli paks ja autoga sinna ei pääsenud. Neid näiteid on palju. Esimese kolme tunni jooksul saime kinnitust, et vahetult enne võistlust kasutusele võetud ajagraafik peab paika. Seekord olime seadnud trassi nii, et peaaegu kõik ülesanded lahendati esimesel päeval. See oli selleks, et kui ilm teeb karuteene ja oleme sunnitud

Foto: URIMAS PILLER

Kui Erna Seltsi rajameistrid maasturitega Sirgala karjääri jõudsid, olid teed veel lahti lükkamata.

Foto: JÜRI ROKKO

Erna Seltsi *spidermanid* tuli oma ülesande väljaehitamiseks koha otsimisel kõigepealt jalad põhja saada.

võistluse katkestama, on midagi, mille alusel tulemusi arutada ja lõppjärjestus teha.

UUENDUSTE MÕJUST

Pärast Sirgala komplekspunkti tuli võistkondadel siseneda "vastase" aktiivse tegutsemise territooriumile. Vastutegevust tegid sellel võistlusel Alutaguse maleva kaitseliitlased. Vähekesi suutsid nad tõestada, et hea planeerimise korral ja operatiivselt tegutsedes pole vaja kuigi palju inimesi ka vastutegevusse. Et olid kaotatud võistkonna liikumise piirangud "kahe joonega teedel" ja vastutegevuse tegutsemisalal, jättis ka see oma märgi. Oli hea jälgida arvutis mõnd võistkonda, kes otsustas minna kindla peale ja tegi pika ringi, et mitte vahele jääda. Samas osa võistkondi jällegi valis teekonna, kus väga suure tõenäosusega oli oodata kontakti vastutegevusega. Ja üks mõnelgi korral risk end ka õigustanud.

Uuendusena oli sisse viidud kohustuslik raadioside iga kolme tunni tagant. See dubleeris jälgimiseadmetelt saadavat infot ning andis võimaluse vajaduse korral vahetada teavet korraldajate ja võistkondade vahel. Eriti oluline oli see korraldajatele seetõttu, et ilm ähvardas õõseks külmemaks minna ja kohati lubati kuni -25 °C.

TALVINE VÕISTLUS ON VAJALIK

Kui võistkonnad hakkasid laupäeva hommikuks liginema lõpujooksu algusele, oli jälle natuke kergem olla, sest kõik tulid metsast elusalt ja tervelt välja. Kui meie "ämblikmed" sõitsid trassilt Narva-Jõesuusse, märkasid võistkonnad neid teel ja kahtlustasid seetõttu mingit üllatust trassi lõpuosas. Autasustamisel tuli nii mõnigi juurde ja ütles, et

Foto: RAIVO REINBÄRK

Kirde kaitseringkonna naiskond kaardiülesannet lahendamas.

Foto: JÜRI ROKKO

Jäaaeg Sirgala tehismaastikul.

nad kartsid lõpuüllatust. Seekord jäi üllatus tulemata ja võistkonnad pääsesid kergemalt. Luban, et seda "viga" me järgmisel aastal ei tee. Sisse viidud muudatused olid ka osa nendest, mis tulevad kasutusele Erna retkel 2010. Osa muudatusi katsetatakse läbi ka Eel-Eernal 2010.

Võistluse iseloomustamiseks lisas peakohtuniku kolonelleitnant Robert W. Schaeferi sõnad: "Väga hea võistlus eriuksuse raskusastmega. Ainukesed kaks viga on, et võistlus on alarahastatud ja vähe propageeritud."

Jääb ainult loota, et järgmisel aastal osaleb ka USA võistkond (või koguni mitu). Eesti tingimustes on üks korralik talvine võistlus vajalik. Ei tasu unustada, et elame riigis, kus mõnikord on ka tõsiselt pakaseline talv. **KK!**

Foto: RAIVO REINBÄRK

Kontrollpunkti ülem kapten Aivar Helstein Sirgala karjääris võistkondadele kaardiülesannet käte jagamas.

Foto: RAIVO REINBÄRK

Kui seljas on kohane rõivastus, tundub lumi hea ja pehme küljealune isegi ülesande lahendamisel.

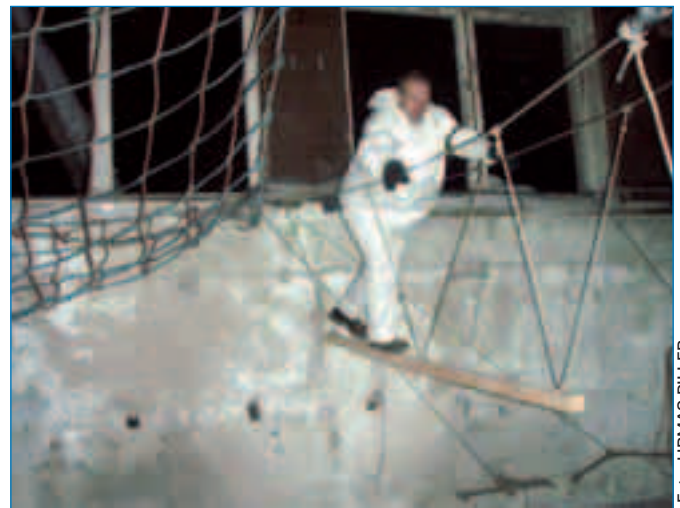

Foto: URMAS PILLER

Sobivaid maastikualasid kattev paks lumekiht sundis Erna Seltsi ämblikmehi punuma oma võrke Sirgala karjääri vana administratiivhoone ruumides.

Foto: RAIVO REINBÄRK

Kui kaardiülesanne sai lahendatud, ootas ees ääretu valge teekond.

Foto: JÜRI ROKKO

Piirivalve võistkond finišisirgel Narva-Jõesuu südalinnas.

Kuldar Purge – mees, kes palju jõuab ja palju teeb

**Tekst: UNO MINKA,
vanemseersant, Kaitseliidu Võrumaa
maleva Võru üksikkompanii**

Mehest, kellest räägin, võiks kirjutada pikalt, aga ikka ei oleks võimalik kõiki tema häid omadusi üles lugeda. Kuldar Purge (56) on Võru vallas Juba külas elav kaitseliitlane, kellest tasub eeskuju võtta. Tunnen teda kolmkümmend aastat, sest nii kaua oleme üheskoos jahiteid tallanud. Täpse silma ja kindla käega mehest peavad lugu kõik jahikaaslased ja sõbrad. Jahtkonnas autoriteedi võitnud mees on korduvalt valitud Võrumaa Jahimeeste Seltsi üldkogu liikmeks.

Võrumaa jahimeestest (neid on umbes 600) on paljud leidnud tee Kaitseliitu. Tänapäeval käib enamik jahimehi metsas optilise sihikuga jahivintrelvaga. Soovijad harjutavad kätt ja silma Järvere jahilasketiirus. Seepärast on jahimehed – hästi relvastatud, distsiplineeritud ja julged mehed – Kaitseliidus alati teretunud. Täpsuslaskuritena ja relvi hästi tundvate meestena on see suur riigikaitseline potentsiaal. Tundes oma koduküla või jahipiirkonna iga metsatukka, põldu ja kraavi saavad need mehed täita vajadusel väga edukalt lahinguülesandeid. Oma pere, kodu ja maa kaitse on kõigi isamaaliselt meelestatud meeste aukohus.

Üks paljudest jahimeestest, kes seisab Kaitseliidu rivis, on Kuldar Purge Võru üksikkompaniist. Peale jahihobi on Kuldar Purgel veel teinegi lemmikajaviide, mis nagu magnet tõmbab kalavetele, eriti suurele Peipsile. Saak jääb seal vahel küll kesiseks, kuid hea meeskond, värske õhk ja põski paitav päike aitavad vähemalt tervise korras hoida.

Sõbralikkuse ja abivalmidusega paistab Kuldar Purge silma ka oma põhitööl – päästeameti Võru päästekomandos. Purge on päästekoman-

Tõeline eesti mees Kuldar Purge – kaitseliitlane, päästeteenistuja, jah-, kala- ja põllumees.

dos meeskonnavanem ja talle allub kaheksa päästjat. Tal on 15-aastane staaž ja teda on korduvalt kiidetud eeskujuliku teenistuse eest. Eelmisel aastal autasustati Kuldar Purget elupäästja medaliga.

Tööst vabal ajal harib Purge põldu, kasvatades kartulit, kurki ja maasikaid. Ega see kerge ole. Küll sajab liiga palju vihma, küll võtab saagi põud või tuleb võidelda taimekahjuritega. Kutsumata külalised maasikapõllul on metskitsed, kellele maitsevad hästi maasikavõrsed ja -lehed. Eriti vihasavad aga talupidajat kevadel metssead, kes võivad kogu varajase kartulipõllu üles künda. Siis tulevad mehele appi nii pedagoogist abikaasa kui ka poeg ja tütar. Kartulipõld tuleb uuesti üles künda ja kalli raha eest uus seeme muretseda. **KK!**

KAITSELIIT – KINDEL KAITSE

Kaitseliit on ühendus, mis võimaldab omandada oskusi, mis on elementaarsed iseenda ja oma perekonna ning kaasmaalaste turvalisuse ja heaolu tagamiseks nii rahu- kui ka sõjaajal. Oskuste kaudu saab realselt kaasa aidata Eesti riigi turvalisuse parandamisel.

IGAÜHELE MIDAGI

Kaitseliit ei ole pelgalt meesteorganisatsioon – meestega võrdsel alusel saavad liituda ka naised. Naiskodukaitse on Kaitseliidu allorganisatsioon. Õpilased saavad liituda Noorte Kotkaste ja Kodutütarde tegevusega.

Kaitseliidul on kõik võimalused kujuneda perekeskses organisatsiooniks, nii et ideaalis kuulub pereisa Kaitseliitu, pereema Naiskodukaitseesse ja lapsed Kodutütarde või Noorte Kotkaste ridadesse.

KAITSELIIDU LIIKMEKS ASTUMINE

- Pöördu oma maakonnas tegutseva maleva staapi (teave: www.kaitseliit.ee).
- Võta kaasa isikuttõendava dokumendi koopia, kolm passipilti, CV (elulookirjeldus) ja perearsti tõend tervisliku seisundi kohta.
- Kui on olemas kaitseväeteenistuse tunnistus (KTT), tee koopia KTT nendest lehekülgedest, kus on info vande andmisest ja auastmete omistamisest.
- Staabis täida sooviavaldus.
- Leia kolm soovitajat, kes on olnud Kaitseliidu liikmed rohkem kui aasta.
- Pärast dokumentide esitamist oota ära politseikontrolli tulemus.
- Seejärel teeb kohaliku üksuse juhatus otsuse sinu vastuvõtmise kohta.
- Malevapealik annab välja käskkirja Kaitseliidu tegev-, noor-, toetaja- või auliikmeks vastuvõtmise kohta. Nimetatud käskkirja kuupäevast hakatakse lugema kaitseliitlase staaži Kaitseliidus.

Leitnant Rene Lepik:

Kaitseliit on minu kokkupuude reaalsusega

Tekst: KARIN KANARIK,
leitnant, Kaitsväe Ühendatud
Õppeasutuste teabeohvitser

Kaitsväe Ühendatud Õppeasutuste õppeosakonna jalaväekompanii taktikagrupi lektori leitnant Rene Lepiku (pildil) põhitöö on noorte isamaakaitsjate taktikaalne väljaõpetamine ja selleks vajalike materjalide koostamine. Ta on tegev ka õppeasutustes korraldatavatel täienduskursustel (nt nooremstaabiohvitseri kursus jms).

Ent põhiteenistusest vabal ajal – reede õhtust pühapäeva õhtuni – teeb ta sedasama tööd Kaitseliidus, jagades teadmisi käsuliini kõigi astemete kohta. Mitte vaid raamatutarkusest, vaid suisa oma kogemustest, sest ta on ise kõigil neil astmetel teeninud. Eks karjäär ole selle võrra aeglasem, kuid kindlam.

SÕDURIST OHVITERIKS

Leitnant Lepiku militaarhuvi sai alguse varakult. 1990. aastate alguse keerulistel aegadel ei jäänud tänasel ohvitseril muud üle, kui hambaid kiristades kahetseda oma noorust ja relva puudumist. Perekonna soovitusel valis ta esialgu siiski hariduse omandamise tsiviilülikoolis. Elukogemus tuletas aga meelde kunagised salasooivid ja elu jätkas algselt planeeritud rajalt.

“Olen läbinud kõik etapid sõdurist kompaniiülemani, ainult kompanii veebli amet on jäänud vahele,” sõnab leitnant Lepik oma karjäärist rääkides. Ehk olekski ta jätkanud allohvitserina, kui terast noormeest hindavad ülemad poleks soovitanud ohvitserikarjääri. Samas on kõigi astmete läbimine andnud leitnant Lepikule eelise nii ka kaitsväes kui Kaitseliidus õpetades. Kaitseliidus on ta tegev ajateenistusest (1997. aastast) alates – liitumine osalemiseks Kaitseliidu luurepatrullivõistlusel kujunes aja jooksul tihedaks koostöök. Praegu on tema

peamine ülesanne võitlusgrupi väljaõpetamine.

KAITSELIIT ON TEGELIK ELU

“Sõjakoolis õpetan planeerimist, taktikat ja juhtimist suures osas teoorias. Planeerimisprotsessi õpetamisel kasutatavad virtuaalsed üksused on standardse struktuuriga ja üldjuhul hästi mehitatud,” ütleb Lepik. “Kaitseliidus aga ei ole kunagi ideaalse struktuuriga tabelijärgset üksust. Pead väga kiirelt kohanema, sest lõplik lahingujaotus kujuneb alles õppuse alguses, kui mehed on reaalselt kohal.

See õpetab planeerimise lihtsust ja paindlikkust,” ütleb ta. “Lisaks on mulle oluline juhtimispraktika jätkumine, ilma milleta võivad mõnedki pärismaailma põhitõed ununeda. Kaitseliidus on minu ümber inimesed, kellel kõigil on oma tugevad küljed ja elukogemus, millega nad nii mõnigi kord minu nõrkusi kompenseerivad ja head nõu annavad. Kokkutöötanud üksuses on selline isereguleeruv ja üksteist toetav juhtimissüsteem,” muigab leitnant Lepik.

ÕPINGUD SÕJAKOOLIS ARENDAVAD

Kõrgema Sõjakooli põhikursuse lõpetas leitnant Lepik 2003. aastal jalaväe tankitõrje erialal. Teenistus jätkus esmalt rühmaülema, siis kompaniiülema abi ja lõpuks kompaniiülemana Pärnu üksik-jalaväepataljonis. Loogilise jätkuna sellele tuli ka sõjakooli keskastmekursus (magistriõpe). “See oli enamasti asjade selgeksmõtlemise aeg,” ütleb leitnant Lepik. “Kompaniiülemana, kui su alluvuses on paarsada meest, pole selleks aega,” lisab ta.

Leitnant Lepiku sõnul tuleb sõjakoolis õppijale kasuks eelnev juhi kogemus ja arusaam, kuidas inimestega toime tulla. Hea tervis on samuti vajalik ja eraldi toob leitnant Lepik välja selle, et eelneva akadeemilise kogemusega inimesel on teooria omandamine lihtsam. **KK!**

RIINA NEMVALTS, Kaitseliidu Kooli ülem, õppinud nooremstaabiohvitseride kursusel leitnant Rene Lepiku käe all:

Leitnant Rene Lepikul on julgus luua ja hoida dialoogi õppijatega ning see on õpimotivatsiooni loomise ja säilitamise üks võtmeküsimusi. Ka väärib positiivset äramärkimist leitnant Lepiku vastuvõtlikkus õpilastelt tulevale tagasisidele. Tema suhtumisest ja suhtlemisviisist kumab läbi soov teha oma tööd homme paremini kui täna. Kes tunneb leitnant Lepikut, see teab, et tema huumorimeel on suurepärane ning klassiruumis on seetõttu pingevaba ja õpieesmärgile keskendumist soodustav õhustik.

Minul isiklikult on hea meel selle üle, et leitnant Lepik panustab Kaitseliidu väljaõppe arendamisse ka Kaitseliidu Koolis korraldatavate sõjaväelise tasekursuste väljaõppekavade revalveerimisprotsessis osalemise kaudu. Tema teadmised ja kogemused aitavad kindlasti kaasa Kaitseliidu Koolis reservohvitserideks õppivate vabatahtlike kaitseliitlaste pädevuse vastavusse viimisele kehtestatud standarditega.

Pakane testis õppusel osalenuid ja varustust

Tekst: AARE LEPASTE, Kaitseliidu Põlva maleva teavituspealik

Tänavune Kaitseliidu Põlva maleva ja Kaitseväge Lahingukooli koostöös korraldatud suurõppus sattus talve ühele külmimale nädalale, pannes proovile nii võitlejad kui ka nende varustuse. Põlva maleva pealiku major Tarmo Süti sõnul pidasid kaitseliitlased 14.–20. detsembrini Mooste valla mail käre- das pakases korraldatud suurõppusel väga hästi vastu. “Haigestusid vaid üksikud, eelkõige need, kes kesknädalal korraks aja maha võtta said ja maleva staabis saunas käisid. Eks see suur temperatuuride erinevus oli, mis osa mehi jalust niitis,” sedastas Sütt.

PAKANE TESTIS VARUSTUST

“Samas pakkus külm talvenädal meile suurepärase võimaluse end ka karmimates oludes proovile panna ja näitas veenvalt kätte nõrgad kohad. Senistel õppustel on temperatuur langenud maksimumselt kümne miinuskraadini,” rääkis major Sütt. Heaks saab hinnata ka kaitseliitlastele antud rõivavarustuse ja telgid, samuti toimus suurepäraselt õppuste välirik.

Ainus, millega probleeme tekkis, olid sõidukid. Käre- das külmas kord käima saadud autod vajasis iga kahe tunni tagant soojendamist, mis oli täiesti uudne kogemus ka autojuhtidele. “See kõik tähendab, et peame tõsiselt kaaluma, kuidas tehnika külmakindlamaks muuta, mõtlema autode plokisoojenduste paigaldamisele ja ka näiteks lisageneraatorite muretsemisele,” selgitas major Sütt.

14.–18. detsembrini oli õppuste ettevalmistav periood, mil õppuste piirkonnas viibis Põlva maleva luureüksus, mis teostas vastavalt ettevalmistatud plaanidele Kaitseväge Lahingukoolile vastutegevust ja täitis samas neile püstitatud luureülesande, kaardistades tingliku vastase positsioone ja paiknemist, et valmistada ette kompaniisuuruse üksuse saabumine vastutus- alale.

OSALEJAJD SIISKI NAPPIS

Kompaniiõppus, kuhu oli kõigiga kokku kaasatud umbes 70 kaitse- liitlast, peeti 18.–20. detsembrini. “Lõpptulemina täitis õppus oma eesmärgi kavandatud paremini, sundides meid mõtlema ka sellele, kuidas käre- da külma korral pa-

remini toime tulla,” lausus major Sütt.

Detsembrioõppuse sisust kõneldes märkis Põlva maleva väljaõppeülem leitnant Janel Säck, et õppuseks kavandatud eesmärgi maksimaalset täitmist pärssis kahjuks osalejate vähe- sus. “Tegelik eesmärk oli läbi viia kompaniiõppus koos rünnaku- ja kaitseharjutustega, et aga osalejaid tuli kohale oodatust vähem, pidi- me esialgseid plaane mõneti muuta,” rääkis leitnant Säck. Tulenevalt osavõtjate vähesusest mehitati vaid kompanii tagalajagu ja juhtimis- punkt ning neljast jalaväejaost koosnev tugevdatud jalaväerühm. “Seetõttu jäi kompaniiülema tege- vus suhteliselt tagasihoidlikuks, sest pigem oli meil tegemist rühmapõhi- se õppega,” selgitas leitnant Säck.

18. detsembri õhtul liikusid kaitse- liitlased õppusepaika, pärast seda hakati kohe planeerima järgmiseks hommikuks kavandatud rünnakut. 19. detsembri hommikul tehti Kaitseväge Lahingukooli positsioonidele kaks rünnakut, millele järgnes arute- lu tehtud vigadest. Kui kahte esimest rünnakut võis pidada suhteliselt ta- gasihoidlikuks katseks, siis pärast- lõunasele võis anda juba hea hinde. Leitnant Säki hinnangul järgisid me-

Kaitseväge Lahingukooli võitlejad oma positsiooni kaitsmas.

Fotod: 2x AARE LEPASTE

Kaitseliitlased on vastase eemalduma sundinud, ees ootab uus rünnak.

Raske õppustel, kerge lahingus ehk näitlik õppetund, mida võib teha puutüvel tagasi põrganud padrunikest.

Mooste metsades kaikus 18.–20. detsembrini lahingukära.

hed esimeste rünnakukatsete järel jagatud õpetussõnu üsna täpselt.

Väljaõppeülesma sõnul oli pärastlõunane rünnak kaitseliitlastele keeruline, sest vastavalt kavandatule pidid sellest osa saama kõik õppustel osalevad Kaitseväge Lahingukooli rühmad. “Sel puhul mängisid väga suurt rolli rühmaülesma oskused, eeskätt see, kuidas jagusid maastikul suunata. Siin aga ilmes asjaolu, et rühm ega jaod polnud kokku töötanud, mistõttu rühmaülem kaotas tegevuse üle puhuti kontrolli. Sellele vaatamata tulime oma ülesandega suhteliselt hästi toime, sest jaoülemad olid samas tugevad ja kogunud,” rääkis leitnant Säck, lisades, et rünnakute järel asusid kaitseliitlased kaitsesse.

KIIDUSÕNAD JAOÜLEMATELE

Umbes kolm tundi kestnud kaitselahingute järel teostasid jaod organiseeritud taandumise, mille õnnestumisel oli väga suur osa rühmaülemal. “Püstitatud ülesandega said kaitseliitlased suurepäraselt hakkama, sest pärast eemaldumist kogunesid jaod täpselt rühmaülesma planeeritud kohas. Eemaldumise käigus tehti jaoülemate initsiatiivil ka kiireid vasturünnakuid, mis aeglustas märgatavalt vastase rünnakutempot,” iseloomustas leitnant Säck detsembriõppuse viimast osa.

Väljaõppeülesma hinnangul on kaitseliitlaste oskused jao tasandil te-

gutsemisemisel nii rünnakul kui ka kaitses head. Rühma tasandil on vaja korraldada rohkem õppusi, et ka rühmaülem saaks praktikat. “Kui jätta arvestamata vähene osavõtjaskond, saab õppuste käiguga ra-

hule jääda,” kinnitas leitnant Säck. Kaitseliidu Põlva maleva tänavune väljaõppetegevuse prioriteet on lahingukompanii reservõppekogunemine, mis korraldatakse kolmes etapis aasta teisel poolel. **KK!**

Sakala malev kasvas kompaniijao liikmete võrra

Tekst: PRIIT SILLA

Kaitseliidu liikmeskond kasvas 2009. aastal ligi 1000 inimese võrra, ulatuses nüüd 12 000 lähedale, peale selle erioorganisatsioonid Naiskodukaitse, Kodutütred ja Noored Kotkad. See näitab rahva kaitsetahte tugevnemist, samuti usaldust Kaitseliidu vastu.

Sakala malev sai juurde 105 uut liiget, kellest 82% on alla 35-aastased. Mõlemad arvud on tähelepanuväärsed nii maleva kui ka kogu Kaitseliidu seisukohalt, ületades keskmist juurdekasvu maleva kohta ja andes juurde kompanii võrra noori energilisi tegijaid. Põhiosa noortest tuli Abja ja Karksi-Nuia gümnaasiumist. Kaitseliitu näitasid noortele teed autoriteetsed õpetajad ja ohvitserid, nagu Sakala maleva kaplan leitnant Raivo Asuküla, riigikaitseõpetajad veebel Harri Mäesalu ja Meelis Eelmaa, maleva formeerimisrühma pealiku abi Raul Astel, Abja gümnaasiumi direktor Jüri Ojamaa jt.

Mõnikord on Kaitseliitu astumist mõjutanud perekondlikud sidemed: vanema venna või isa eeskuju, aga ka poja eeskuju isale või õele. Sakala kaitseliitlasteks astunute seas moodustasid veerandi naised. Naiskodukaitseesse lisandus 13 uut liiget – nüüd on ju ametis Naiskodukaitse instruktor Piret Taim. Noorkotkaste hulka lisandus uue noorteinstruktori Ain Laane ajal 53 poissi. Noorte Kotkaste arengut on tublisti toetanud Holstre kooli direktor Reeme Rimmelgas. Kodutütarde arv püsib samal tasemel, sest vanuse tõttu organisatsioonist välja langenuid asendavad uued tulijad. See näitab noorteinstruktore Kerstin Kääriku püsivat tööd. Oma maakonna rahvale on Kaitseliitu astumisel näidanud head eeskuju Eesti Vabariigi president Toomas Hendrik Ilves, põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder, vaimulikud Raivo Asuküla, Kalle Gaston ja Anna-Liisa Vaher, Abja gümnaasiumi direktor Jüri Ojamaa ning mitmed vallavanemad, kooliõpetajad ja reservohvitserid. 20 taastegutsemisaasta jooksul on kujunenud Kaitseliidu tuumik, kellest rahvas lugu peab. Suurenenud on oma riigi tunne, mis tähendab ka vastutust ja kaitsetahtet. **KK!**

Võrumaal märgib Tartu rahu aastapäeva laskesuusatamisvõistlus

Tekst: MARI-ANNE LEHT, Võrumaa malev

Kaitseliidu Võrumaal maleval ja Vastseliina Teisipäevaklubil on tava tähistada Tartu rahulepingu aastapäeva laskesuusatamisvõistlusega Vastseliinas. Tänavune jõukatsumine oli juba viies.

IGAL AASTAL ISEMOODI

Kuigi võistluse raamistik – suusatamine ja tiirulaskmine – pärinevad klassikalisest laskesuusatamisest, on maakonna jõustruktuuride võistlus mängulisem. Kaitseliitlaste kõrval osalevad Võru politseijaoskonna, piirivalve ja päästeameti töötajad ning Vastseliina Teisipäevaklubi ja kohalik suusaklubi liikmed. Põnevust lisab see, et võistlejad ei esinda oma asutust ega organisatsiooni, vaid võistkondade koosseis loositakse kohapeal. “Eesmärk on suhete tihendamine ja koostöö, mitte konkureerimine,” ütles Võru maleva pealik kapten Kalev Ader, kelle sõnul muudetakse ürituse vaheldusrikkaks tegemise nimel igal aastal veidi ka võistlusjuhendit. “Tunamullu ei olnud lund ja võistlejatel tuli rada läbida suusakeppidega joostes,” meenutas ta.

Üritus algab alati pärgade ja küünalde asetamisega Vastseliina Vabadussõja mälestusmärgi ette. Mälestushetke järel suundutakse suusabaasi, kus loositakse kolmeliikmeliste võistkondade koosseisud ja korrastatakse suusavarustus. Suusabaas annab varustuse neile, kellel seda kaasas ei ole. Lasketiirus tutvustatakse veel kord võistlusjuhendit ja pärast väikesekaliibriliste püsside laskmist minnakse rajale.

AJALOOST JA AJALOOGA

Suusatada tuleb neli kilomeetrit ehk neli ringi, tiirus ollakse kolm korda. “Mullu muudeti juhendit nii, et teatevõistluse asemel läksid kõik kolm võistkonnaliiget korruga rajale, kus neil tuli koos liikuda. Esimest kor-

TÄNAVUSE TARTU RAHU AASTAPÄEVA LASKESUUSATAMISVÕISTLUSE VÕITJAD

Koht	Võistkond
I	Võru politsei vanemkonstaabel Tõnis Rääim, kaitseliitlane Andu Värton, Vastseliina Teisipäevaklubi liige Ralf Kivilo
II	Kaitseliidu Võrumaa maleva nooreminstruktor Juhan Härta, Vastseliina politseikonstaabel Jaak Kamber, Võrumaa maavanem Ülo Tulik
III	Vastseliina Teisipäevaklubi liige Kalmer Kikas, Vastseliina vallavanem, Rõuge-Vastseliina üksikkompanii liige Raul Tohv, päästeameti Võru päästekomando liige Aivar Lai

da tiirus lasi igast võistkonnast üks liige, teisel järgmine, kolmandal viimane. Kui laskjal tuli läbida 100-meetrine trahviring, pidid sama tegema ka kaks võistkonnakaaslast,” meenutas malevapealik.

Mõnusa jõuproovi järel ootas võistlejaid saun. Rõuge-Vastseliina üksikkompanii pealik Aare Hõrn kõneles Vabadussõjast ja Tartu rahust. Vastseliina vald tänas tublimaid võistlejaid omanäoliste auhindadega, nagu puidust kirves. Päeva lõpul said soovijad drenažööridel jõudu proovida.

Võistluse idee käis välja Vastseliina Teisipäevaklubi, mis korraldas sellise jõukatsumise juba seitse aastat tagasi. Viie aasta eest liitus sellega Rõuge-Vastseliina üksikkompanii, nende kaudu ka Võru malev. “Rõuge-Vastseliina üksikkompanii juhtidel tekkis mõte siduda võistlus Tartu rahu aastapäevaga,” ütles kapten Ader. Vastseliina kaitseliitlastest vallavanema ja Teisipäevaklubi liikme Raul Tohvi sõnul on üritusest piiriäärsele vallale mitmekordne kasu: tugevnevad sidemed jõustruktuuride esindajatega ja osalejates kinnistub Eesti ajaloo üks tähtsündmusi. **KK!**

Noppeid Hiiumaa kaitseliitlaste aastakoosolekult

Tekst: URMAS SELIRAND

Kaitseliidu Hiiumaa malevkonna aastakoosolek peeti 21. jaanuaril. Kohalikud pooled allüksuse liikmed. Esmalt tõdeti, et taas on malevkond kümne liikme võrra kasvanud. Eriti rõõmsad oleme noorte kaitseliitlaste üle, sest üks vanad hakka järk-järgult kaduma. Koosolekul hindasime möödunud aasta tegevust tubli nelja plussiga, sest kõik õppeplaani läksid täide, lisaks osaleti mandril suurematel õppustel – “Kevadtormil” ja “Orkaanil”. Alustati täpsuslaskurite koolitusega Soomes Savonlinnas. Maleva traditsioonilised teavituse üritused – emadepäeva rattaretk ja rännakretk “Tihu kevad” – olid sisukad ja osavõtjaid jagus. Märkimist väärib Kaitseliidu I klassi teenemedali andmine staažikale kaitseliitlasele Mart Kontsule.

Uue aasta õppuste plaanides on kahjuks veel küsimärke, sest malevkonda vae- vab rahapuudus. Traditsiooniline rännakretk “Tihu kevad” (mis peaks teoks saama kümnendat korda) võib rahapuudusel korraldamata jääda, nagu ka läänlaste “Valge laev”. Ometi on Kaitseliidu ülem korduvalt rõhutanud, et sellised üritused peavad jääma ja rahastatud saama, sest on nähtavad ja osavõetavad ka mittekaitseliitlastele ja teevad seega head teavitustööd avalikkusele. Raske on jätkata ka koostööd Soome reservväelastega, kellele seni saime vähemalt süüagi anda, kui nad paar korda aastas meid omal kulul koolitamas käisid. Seal on aga vaja käia koolitumas ka vastukülaskäikudel ja selleks pole samuti muud tuge kui koolitusele sõitjate isiklik rahatasku. **KK!**

kirjades ega artiklites ning uudiste osas hoolitseti selle eest, et ruumi said mõlema poole sõjateadaanded. Pole üllatav, et kõige hoolikamalt täitis nõudeid ajaleht Uus Eesti, mida võib pidada Eesti riigivõimude poolametlikuks häälekandjaks. Ülejäänud ajalehete toimetused keskendusid pigem sellele, kuidas edastada järeltensuurile ja karistusohule vaatamata lugejatele oma tõelist suhtumist.

Et uudiseid tuli avaldada Eesti Telegraafi Agentuuri vahendusel ja muutmata kujul ning oma kommentaaride lisamine oli keelatud, jäi toimetuste peamiseks tegevusväljaks uudiste oskuslik paigutamine

ajaleheveergudele, pealkirjastamine ja kirjatüüpide valik. Talvesõja-aegseid Eesti ajalehti sirvides on selgelt näha, et kõigis neis valdkondades oli püsivaks põhijooneks võimalusi Soome seisukohtade rõhutamiseks. Olgugi, et näilise tasakaalukuse nimel paigutati ehk Nõukogude

Liidu teadaanded esiritta, ent samas suunati lugejate huvi mujale selle abil, et valitud kirjagarnituur oli raskesti loetav. Soomemeelsete pealkirjade puhul oli taktika vastupidine. Sõja algul oli veel üldiseks kombeks kasutada kaudseid väljendeid, nagu "Soome teatab..." või "N Liidu teadete kohaselt..." vms, kuid peagi loobus enamik ajalehti liigsest neutraliteedist. Juba detsemb-

ri keskpaigast alates sai vähemalt sama tavaliseks pealkirjastada teadaandeid otse Soome vaatevinklist ("Soomlaste võit", "Eilne suurrünnak löödi tagasi" jne).

RAHVA SÜMPAATIAVAALDUSED SOOMELE

Kõige veenvam tõend rahva meeleolude kohta on sajad kirjad ja postkaardid, mida eestlased saatsid Talvesõja ajal Soome ringhäälingule, mis alates 2. detsembrist edastas eestikeelseid raadiosaateid kolm korda päevas. Kõigis kirjades avaldatakse soovi, et jätkataks eestikeelseid uudisaateid, ning osutatakse sügavat poolehoidu vennasrahvale. Ainuke asi, mis äratas mõnes Eesti kuulajas pahameelt, oli sõja algul aeg-ajalt ette tulnud moraalilugemine eestlastele nende passiivsuse eest. Selle üle kurvastanud kuulajad palusid

Kaitseliidu Koolil on uus koduleht

Kaitseliidu Kooli koduleht asub aadressil <http://kool.kaitseliit.ee>. Kodulehe eesmärk on kooli ülema leitnant Riina Nemvaltsi sõnul demokraatliku infoliikumise tagamine. "Koolitusinfo ei saa alluda käsuahelale, see peab olema kättesaadav igale kaitseliitlasele, naiskodukaitsjale ja noortejuhile," selgitas leitnant Nemvalts. Nii saab tegevliige otsustada, millised kursused talle võiksid sobida, ja seejärel koostöös oma üksuse ülemaga kavandada maleva staabi kaudu oma koolitusvajadust. Kui varem liikus info Kaitseliidu Kooli kursuste kohta peamiselt malevate kaudu tegevliikmeni, siis nüüd saab kooli kodulehega tutvunud vabatahtlik ka ise malevale oma õpihuvist teada anda – selline ongi informatsiooni demokraatlik liikumine.

TEABEROHKE JA PIDEVALT TÄIENDATAV

Kooli ülema kinnitusele on juba Kaitseliidu Kooli kursustele registreerumine intensiivistunud, seega kodulehe mõju juba tuntav. Lisaks õppetööga seotud teabele on kodulehel võimalik olla kursis ka Kaitseliidu Kooli uudistega, tutvuda kooli kalenderplaaniga, leida andmeid kooli töötajate kohta, kasutada e-õppe võimalusi ning uudistada pilte ja tutvuda Alu mõisa ajalooa. Kooli kodulehe kaudu saab edasi liikuda ka Kaitseliidu malevate, Naiskodukaitsse ringkondade ja kooli koostööpartnerite kodulehtedele.

Koduleht avati uuel aastal ja juba 22. jaanuariks oli seda külastatud 900 korral 529 arvutist. Nädala pärast näitas kodulehe statistika, et külastusi 1041 arvutist oli 1628. Kodulehe käivitamise ja haldamise eest vastutab Kaitseliidu Kooli Naiskodukaitsse kursuste koolitusspetsialist Nele Sarapik, kes omakorda on saanud palju tuge vabatahtlikelt naiskodukaitsjatelt Eveli Sammelseljalt Tallinna ringkonnast ja Kristel Kitsingult Viru ringkonnast.

Kooli ülema leitnant Nemvaltsi kinnitusele on leht kogu aeg täienemas. Esimestel päevadel lihviti käivitumisel ilmnenud konarusi. Pidevalt lisandub teavet. Lisaks uudistele ja kooli õppetööga seotud materjalidele on kodulehel võimalik tutvuda ka kooli puudutavate publikatsioonide ning Kaitseliidu kohta valminud uurimustöödega.

Leitnant Nemvaltsi kinnitusele jätkub arendamine edaspidigi, suurendatakse mahtu ja lihvitakse kujundust, plaanis on töösse rakendada ka intranet instruktoritele ja kursustele ning teistele kooliga tihedamalt seotud isikutele. "Eesmärk on muuta koduleht atraktiivseks, kasutajasõbralikuks ja informatiivseks," kinnitas leitnant Nemvalts.

KIRSS TORDIL: KOOLIÜLEMA BLOGI

Ühe värskema uuendusena alustas veebipäeviku ehk blogi pidamist kooli ülem leitnant Nemvalts (tema ajaveebi aadress on <http://kooliylemablogi.blogspot.com>). 21. jaanuaril avaldatud kirjutises ta ka põhjendab, miks blogi peab. "Plaanin hakata siin teiega jagama oma mõtteid elust, olemisest ja juhtimisest. Ja muidugi Kaitseliidu Koolist! Ilmselt ei saa ma üle ega ümber ka metafooridest ning mõistulugudest," kirjutab leitnant Nemvalts oma ajaveebis.

Selgub ka, et leitnant Nemvalts on tundnud vajadust kooli kodulehe järele kogu oma ametiaja. Kodulehe loomine oli seega ühtaegu nii vaeviline kui ka lõpuks kiire protsess. Sest kui aastaid kestnud pingutuste järel sai kodulehe vajadus selgeks kõigile asjaga seotud osapooltele, valmis see lõpuks vaid paari nädalaga ega toonud Kaitseliidule lisakulutusi. "Olgu see protsess tunnistuseks tõsiasjale, et viisad viib sihile ja väärtusliku asja elluviimine on tänu pühendunud inimestele tegelikult lihtne," rõõmustas leitnant Nemvalts. **KK!**

soomlastel neid mitte nii kergesti hukka mõista, sest ka soomlastele pidanuks teada olema, et eestlased on sunnitud vaikima oma südame-tunnistuse ja tahte vastaselt.

Kirjad pärinevad kõigist Eesti maakondadest, igas vanuses ja erinevatest ühiskonnakihtidest mees- ja naiskuulajatelt. Enamik kirjadest on küll anonüümsed, tõenäoliselt osalt sellepärast, et kardeti nende sattumist venelaste kätte Soome võimaliku kokkuvarisemise puhul. Paljud märkisid siiski kirjadele koos allkirja(de)ga oma nime ja aadressi või vähemalt viitasid oma elukohale ja ametile. Vahest kõige liigutavamad kirjad on pärit lastelt, kellest noorimad olid 12–13-aastased. Ka neis ütlesid kirjutajad, et nad kuulavad – tihti koos isa ja emaga – alati suure huviga saateid Soomest ning läkitasid tervitusi "vapratele võitlejatele rindel". Nii mõnigi kord vabandati, et polnud võimalik konkreetselt Soome heaks midagi teha, kuid kinnitati valmidust "ohverdada kas või oma taskuraha" vennasrahva käekäigu heaks.

Kokkuvõttes ei jäta säilinud ajalehe ja arhiivianestik vähimatki kahtlust sellest, et eestlased jälgisid Talvesõja sündmusi intensiivsemalt kui seda tehti mujal ning et sümboolselt Soome vastu oli Eestis suurem kui üheski teises riigis – ametlikust neutraliteedist hoolimata. Selle erilise olukorra taustaks olid mõistagi hõimuaatena kristalliseerunud arusaamad keelelisest, kultuurilisest ja veresugulusest ning aastakümneid kestnud kahe rahva tihedad kontaktid. Niisugusel kujul jääb Talvesõda ka Eesti ajalukku kui nn Soome silda märkimisväärselt tugevdanud tegur. **KK!**

Talvesõja-aegseid digiteeritud ajalehti saab lugeda internetis andmebaasist "DEA: Digiteeritud Eesti ajalehed: Valik ajalehti aastatest 1821–1944" (<http://dea.nlib.ee>).

Eestlaste poolt Soome ringhäälingule saadetud kirju ja postkaarte säilitatakse Soome rahvusarhiivis: Kansallisarkisto, Valtioneuvoston tiedotuselinten arkisto, Ei5, Viro-laisten tervehdyskiä Suomen yleisradiolle 1940.

VABADUSSÕJA RELVARAHU AASTAPÄEV

90 AASTAT VABADUSSÕJA RELVARAHU ALGUSEST...

Tänavu 3. jaanuaril kell 10.30 möödus 90 aastat hetkest, mil Eesti – Nõukogude Vene rindel vaiksivad relvad. Eesti oli Vabadussõja ohvrite hinnaga kindlustanud endale püsijäämise. Lahinguväljal oli langenud 2121 meest, haavadesse-haigustesse suri 2058. Ühtekokku kaotati üle 6000 inimese surnuna, haavatuid oli 12 000. Anti välja 3224 Vabadusristi, neist 2077 Eesti kodanikele, välismaalastest enim inglastele ja soomlastele. Sõjale järgnenud kahe aastakümne jooksul püstitati 170 peamiselt kihelkondlikku mälestusmärki, millest kaheksa elasid ime kombel üle Nõukogude okupatsiooni. Kaksikümne aastat tagasi taastas Eesti Muinsuskaitse Selts relvarahu mälestushetke avalikult ja üldrahvalikuna. 3. jaanuaril 1990 kell 10.30 saatis Eesti Raadio eetrisse vastava märguande, mille peale linnaliiklus osaliselt seiskus. Seitsaadi on mälestushetke peetud igal aastal. **KK!**

...TAPA LINNAS

Vabadussõja relvarahu alguse 90. aastapäeval, 3. jaanuaril kell 10.30 asetisid Tapa linna vanal kalmistul Vabadussõjas langenud leitnant Hans Koiva kalmule pärjad Tapa üksikkompanii pealik lipnik Jaan Viktor, kaitseleitlane Heino Kitt, Tapa vallavanem Alari Kirt ja kultuurispetsialist Indrek Jurtšenko, Kirde kaitseringkonna kaplan Silvester Jürjo ja mitmed linnakodanikud. Mälestusteenistust pidanud kaplan Jürjo toonitas saavutatud rahu kaitsmise vajadust. Tapa linna kirikute kellade helin andis märku ajaloolise hetke saabumisest.

Seejärel asetati pärjad ja lilled ka Tapa raudteejaama seinal oleva soomusrongirügemendi mälestustahvli jalamile ja Tapa uuel kalmistul Imastu Vabadussõja invaliidide rahula mälestustahvli. Kõigis neis mälestuspaikades jäi rahva tänu tähistama värelev küünlaleek. Vabadussõja pealetungi käigus vabastasid 1., 2. ja 3. soomusrong ning nende dessantüksused Tapa juba 9. jaanuaril 1919. **KK!**

HANNES REINOMÄGI, Kaitseleidu Viru maleva teavituspäe

...VALGAMAAL

Kaitseleidu Valgamaa maleva kaitseleitlased, naiskodukaitsjad, noorkotkad ja kodutütred süütasid 3. jaanuari hommikul kell 10.30 Valgas Metsa tänava kalmistul Vabadussõja mälestusmärgi jalamil küünlad. Helme üksikkompanii pealik nooremleitnant Heldur Tellmann, kaitseleitlane Aare Öispuu ja Helme vallavanem Tarmo Tamm asetisid pärjad ka Tõrvas ja Alal asuvate Vabadussõja mälestusmärkide jalamile. Otepää üksikkompanii pealik seersant Aleksander Möttus, kaitseleitlane kapten Harri Tromp ja vaimulik Marko Tiirmaa austasid langenud vabadusvõitlejaid Otepää Vabadussõja mälestusmärgi juures. **KK!**

VELLO JASKA, Kaitseleidu Valgamaa maleva teavituspäe

...LÜGANUSEL

Kaitseleidu Alutaguse maleva Lüganuse malevkonna liikmed kogunesid 3. jaanuaril Lüganuse kiriku lähedal asuva Vabadussõjas langenute mälestussamba juurde. Päevakohase palvuse pidas Lüganuse koguduse diakon Heinar Roosimägi. Kell 10.30 helisesid kirikukellad, leinavaikuses mälestati langenuid. Kaitseleitlased asetisid mälestussamba jalamile lillekimbu, süüdati küünlad ja kaikusid aupaugud. Et tänavune talv on lumerohke, käisid kaitseleitlased relvarahu aastapäevale eelnevatel päevadel mälestussamba ümbert lund rookimas, ei peetud paljaks võtta lumelabidas kätte juba 1. jaanuari varahommikul.

Lüganuse malevkonnal on kujunenud tava asetada lilled ja süüdata küünlad Eesti vabadusvõitluse või Kaitseleiduga seotud tähtpäevadel oma vastutusosal asuvate langenud sõjameeste ja metsavendade mälestusmärkide jalamitele ja kalmudele. Neid on malevkonna vastutusosal üsna palju, seetõttu on nende korrahoid jagatud rühmade vahel. Enamik mälestusmärke on taastatud Lüganuse malevkonna kaitseleitlaste osalusel ja initsiatiivil. **KK!**

EVALD JAKOBSON, Kaitseleidu Alutaguse maleva Lüganuse malevkonna pealiku abi

Kaitseliidu ja kaitseväge lahingueeskirjadest

Tekst: MARI-LIIS PÖDER,
reservlipnik, Kaitseliidu Tallinna maleva
Põhja kompanii

Panen kirja tähelepanekuid selle kohta, kuidas kirjutada lahingueeskirja eeskätt Kaitseliidule. Samuti peatun sellel, miks regulaarvägede ja Kaitseliidu lahingueeskirjad paratamatult erinevad. Jutt on lahingueeskirjadest, mis rakenduvad sõjaseisukorras. Toon välja kurioosumi, et lahingueeskiri (*rules of engagement*) on mõiste, mida kõik just nagu teavad ja millest palju kirjutatakse, aga asja endast on näinud vähesed.

TEADMISTE TAUSTAST

Siinkirjutaja on õppinud ja kirjutanud uurimistöid mh rahvusvahelise sõjakuritegude tribunali presidendi endises Jugoslaavias, Milano ülikooli professori Fausto Pocari, itaallasest Rahvusvahelise Kriminaalkohtu kohtuniku, Trento ülikooli professori Mauro Politi ja Kanada Kosmoseagentuuri sõjaõiguse eksperdi, Kanada Kuningliku Sõjakooli ja Itaalia San Remo ülikooli professori Michel Bourbonniere' käe all ning tutvunud tänu sellele paljude riikide (ent mitte Eesti üksustes kehtivate) lahingueeskirjadega.

Seega julgen mõnevõrra asja tundes kinnitada oma juristiharidusega reservväelastest kolleegidele, sh kaitseliitlastele, kes peaksid neid ehk sõjaajal koostama hakkama, et lahingueeskiri pole mingi tont.

Muu hulgas ajendas mind lahingueeskirjadest kõnelema kurb tõsiasi, et kui mõni tänane reservväelasest jurist kutsutaks hommepäev tegevteenistusse, ei pruugi ta lahingueeskirja koostamisega toime tulla sel lihtsalt põhjusel, et ei ole niisuguseks asjaks ette valmistatud. Loodan, et minu teadmised sõjaõiguse valdkonnas abistavad kolleege ja on

toeks ka Kaitseliidu lahingueeskirjade koostamise algatamisel.

KAITSELIITLASE ÕIGUSLIK STAATUS

Kaitseliidu lahingueeskirja koostamisel tuleb alati silmas pidada, et Kaitseliidu ja regulaarvägede lahingueeskirjade rõhuasetus on mõnes osas erinev, ehkki nende lõppeesmärk on sama. Lahknevus tuleneb sellest, et erinevalt regulaarvägedes teenivast võitlejast, kellel on korraldused konkreetseteks ülesandeks, võib kaitseliitlane sattuda olukorda (ja meie ajalugu tundes võib öelda, et on juba korduvalt sattunud), kus ta peab tegutsema ilma otsese ülema käsu ja rahuajal koostatud plaanita.

Kaitseliitlase eriline õiguslik staatus võib tuleneda sellest, et kui Riigikogu ja pädevad asutused ei ole suutnud välja kuulutada sõjaseisukorda,¹ on kaitseliitlane igal juhul võitleja, kes tegutseb kas Kaitseliidu kohalikust käsuliinist lähtudes, varem välja töötatud kava alusel või isiklikul initsiatiivil, tuginedes varasemale väljaõppele ja oma eetilistele tõekspidamistele. Oluline on, et kaitseliitlane teaks, kuidas ta peab käituma, säilitamaks ka nn partisanisõja tingimustes alati võitleja staatuse ja sellega kaasnevad privileegid, mh õiguse sõjavangi seisundile.

KUST VÕTTA EESKUJU?

Kõigepealt pisut terminoloogiast. Pean vajalikuks tuua välja kaks inglise keeles konkreetset tähendust omavat mõistet, mis aga eesti keelde tõlgituna ei pruugi olla selged ja üheselt mõistetavad, kuigi olen seisukohal, et alati tuleb eelistada omakeelset terminoloogiat, ja

loodan, et see aja jooksul areneb ja täieneb. Kõnealused terminid on *code of conduct* ja *rules of engagement* (ROE). Esimene on lahingus käitumise eeskiri, mis olemuselt on kogu sõjaõiguse korpuse lühike kokkuvõte, teine tähendab lahingueeskirja, mis on koostatud konkreetse olukorra tarbeks ja – nagu nimetuski viitab –, seab kõige olulisemas osas piirangud jõu kasutamisele.

Vähemoluline erinevus kahe mõitse vahel seisneb selles, et ROEd ei ole avalikud dokumendid, kuid lahingus käitumise juhised on (näiteks ÜRO ja Rahvusvahelise Punase Risti eeskirjad).

Kaitseliidu lahingueeskiri võiks kompaktse mõttes lähtuda mõlema põhimõtetest. Seda põhjusel, et ROEd on tavaliselt koostatud konkreetse missiooni või ülesande tarbeks, kuid Kaitseliidul oleks vaja algatuseks väikest vademeekumit (st teateid juhtnõore sisaldavat teatmikku) oma võitlejaile, kus oleksid lühidalt kirjas lahingus tegutsemise üldised põhimõtted. See ei välista edaspidi konkreetseks ülesandeks lahingueeskirja koostamist. Juhul muidugi, kui niisuguste koostamine ja levitamine siis võimalik on.

MILLINE VÕIKS OLLA KAITSELIIDU LAHINGUEESKIRI?

Mõni sõna sellest, mida peab Kaitseliidu lahingueeskiri kindlasti hõlmama. Lahingueeskirja üldosas tuleb välja tuua eeskirja eesmärk ning selle õiguslikud alused ja rakendusjuhud. Tingimata peab eeskiri hõlmama kaitseliitlase tegutsemise üldpõhimõtteid, mõisted ja arusaadavuse huvides võiks see olla täiendatud mõningate näidetega. Eeskirjal peab olema jõu kasutamise piiranguid ning haavatute, haigete ja sõjavangide, aga ka nendega samastatud isikute kohtlemist

reguleeriv eriosa. Kindlasti peavad eriosas sisalduma erilise kaitse all olevate objektide tähised, et võitleja need ära tunneks. Eeskirja võiksid täiendada mõnigate käskluste tõlked erinevatesse keeltesse.

ROE koostamise põhiprintsiip on: reeglid peavad olema koostatud nii, et isegi siis, kui võitleja rikub lahingueeskirja, jääb ta ikka seaduse kaitse alla. Mainitud põhimõte käib siiski üksnes konkreetseks olukorraks mõeldud lahingueeskirja kohta, Kaitseliidu üldine lahingueeskiri saab jõu kasutamise osas olla vaid lubatuse piires laiapõhjaline, mainides, millal põhiliselt (rännakul, vara ja üksuse kaitse jne) võib ja peab jõudu, sh surmavat jõudu kasutama.

Lahingueeskirja koostamisel tuleb lähtuda ka asjaolust, et võitleja saaks vajadusel (näiteks hiljem kohtus) oma tegevust õigustades alati sellele viidata. Soovitan näiteks eraldi välja tuua sõjalise sihtmärgi valimisel rahvusvahelises sõjaõiguses tuntud Rendulici reegli (vt lisaalugu). Mida see enesest kujutab ja miks on seda mõistlik eraldi välja tuua, on kahtlemata keerukas küsimus, ent mahu ja sisu poolest juba teise artikli teema.

Nagu eespool öeldud, pean vajalikuks lahingueeskirjas lahti kirjutada näited, mis on osutunud mulle vajalikuks teatud oluliste mõistete lahtiseltamisel militaarjuristi ettevalmistusega võitlejatele. Rahvusvahelised kogemused näitavad vajadust tuua näited sõjalise sihtmärgi valiku kohta. Tihti jääb selles valdkonnas ka kogenud võitlejatele arusaamatuks tsiviilkahju ja sihtmärgi seos. Paar lihtsat näidet aitaksid asja oluliselt selgitada.

MIKS ON KAITSELIIDUL VAJA LAHINGUEESKIRJA?

Lõpuks vastan küsimusele, miks on Kaitseliidul vaja lahingueeskirja. Genfi õigus paneb igale riigile, sellest tulenevalt edasi juba igale komandörile kohustuse õpetada oma alluvatele sõjaõigust. Lahingueeskiri, nagu mainitud, hõlmab sõjaõiguse minimaalset kokkuvõtet lahingutegevuses. Olen sooritanud

REDULICI REGLI AJALOOLINE TAUST

Kindraloberst Lothar Rendulic (1887–1971) oli Austrias horvaadi perekonnas sündinud õigusteaduste doktor (doktoreerus Viini ülikoolis 1920. aastal) ja sõjaväelane, kes võitles Austria-Ungari ja Austria poolel Esimeses maailmasõjas ning Saksa sõjaväes Teises maailmasõjas. Teise maailmasõja päevil sõdis ta Saksa vägede koosseisus nii Balkanil kui Soomes ja Põhja-Norras, lõpuks ka Idarindel. Kindraloberst Rendulici üle mõisteti Nürnbergis kohut Saksamaad okupeerinud riikide kontrollnõukogu seaduse nr 10 alusel pantvangiprotsessi nime all ajalukku läinud protsessil, süüdistatuna osalemises *Wehrmacht*i tsiviiliskite vastu suunatud rünnakutes Jugoslaavias ja põletatud maa taktika kasutamises Lapi maal. Sõjaõiguse valdkonnas omab antud kohtulahend suurt tähtsust, formuleerides nn Rendulici reegli, mis ütleb, et sõjamees tegutseb talle reaalses mõistlikult kättesaadavate luureandmete tuginedes. Antud reegli õiguslik tähendus mainitud kohtulahendis seisneb selle edasises argumentatsioonis, et kui luureandmed on osutunud ebatäpseteks või valeks, võib see osutada karistust kergendavaks asjaoluks. 19. veebruaril 1948 mõisteti Rendulicile nimelt 20-aastase vabaduskaotus, kuid hiljem lühendati tema vangistusaega kümnele aastale, vabastades ta süüdistusest Lapimaal kasutatud põletatud maa taktika osas, ja 1. veebruaril 1951 lasti ta koguni vabaks.

Kindraloberst Lothar Rendulic [1887–1971].

paar sõjanduseksamit, kus mult on küsitud erinevete relvade kaliibreid ja sadu muid militaartegevusega seonduvaid tehnilisi üksikasju, aga mitte kordagi seda, mida tähendavad kas või alljärgnevad märgid, muudest rääkimata.

Siinkohal palub autor ka käesolevate ridade lugejal, iseäranis kaitseliitlasest lugejal enesele ausalt vastata, kas ta tunneb neid märke, mille teadmine on tulenevalt rahvusvahelisest õigusest kohustuslik igale võitlejale.²

Võitlejal on relvakasutamiskusega sama oluline ära tunda sõjaõiguse kaitse all olevad isikud ja objektid. *Ignorancia non est argumentum* (võhiklus pole argument), nagu aastasadu on kohtus kõlanud.

Veidi ametlikumas keeles: seaduse mittetundmine ei vabasta vastutusest. Seega, teadmatus ei vabasta kedagi vastutusest ega saa olla süüd kergendavaks asjaoluks. Hoolimata sellest, kes on kohtumõistajaks – omad, võõrad või hoopis võitleja enese südametunnistus.

Kaitseliitlase ülesandeid aitaks ühiskonnas kokku lepitud tingimustel täita ühtne lahingueeskiri, mis hõlmaks nii jõu kasutamise kui ka sõja- ja humanitaarõiguse printsiipe. Sellise vademeekumi tundmine peaks olema kaitseliitlase ettevalmistuse osa ja sellekohane raamatukene ise võiks olla iga Kaitseliidu võitleja taskus. **KK!**

- 1 Eesti Vabariigi põhiseaduse II peatüki § 54 sätestab: "Eesti kodaniku kohus on olla ustav põhiseaduslikule korrale ning kaitsta Eesti iseseisvust. Kui muid vahendeid ei leidu, on igal Eesti kodanikul õigus osutada põhiseadusliku korra vägivaldsele muutmisele omaalgatuslikku vastupanu."
- 2 Märgid alates vasakult: kultuuriväärtused, kodanikukaitse, ohtlikud installatsioonid.

ELU RASKEIM TÖÖINTERVJUU

Alates 2009. aasta algusest korraldatakse seoses kaitseväge eriooperatsioonide võime arendamisega regulaarselt **VALIKUD** sobiva isikkoosseisu leidmiseks. **VALIKUD** jätkuvad ka tänava ja järgnevatel aastatel. Heidame sellele **VALIKULE** ja sellega seonduvale pisut valgust.

VALIKUT võib pidada kõige olulisemaks osaks tulevase eriooperatsioonide üksuse sõduri väljaõppest. Väikese nõudlikke ülesandeid täitva üksuse puhul on kõige olulisem inimfaktor: iga sõduri füüsilised ja vaimsed võimed, motiveeritus, analüüsivõime ning raskete ja ootamatute olukordadega kohanemise võime. Hea varustus, relvastus ja väljaõpe on küll olulised, kuid tihti pole nad määravad.

Suure töökoormusega on **VALIK** praegu kaitseväes suurimat eneseületust nõudev programm. See, et **VALIK** nõuab igalt osalejalt suurt pingutust, ei ole eesmärk omaette, vaid tuleneb puhtalt ees ootavatest ülesannetest ja vajadusest veenduda iga kandidaadi sobivuses. Olulisem kui eelnev kogemus ja saavutused on **VALIKU** edukas läbimine. Kellelegi ei meeldi ebaõnnestumine ja kindlasti on just nimelt kartus ebaõnnestuda hoidnud **VALIKUST** eemal palju sobilikke kandidaate. Ent astuge esimene samm **VALIKU** edukaks läbimiseks – saage üle kahtlustest ja ebakindlusest. Iga natuke üle keskmiste vaimsete ja füüsiliste võimetega vähemalt ajateenistuse läbinu on võimeline **VALIKU** edukalt läbima, kui ta seda piisavalt tahab.

VALIKU kestus on kaks nädalat (14 päeva katkematult), mis on jagatud alljärgnevalt:

I etapp (2 päeva) – administratiivne (varustuse kontroll, füüsilised testid, vestlus jms);

II etapp (4 päeva) – individuaalne (erinevad individuaalsed sooritused);

III etapp (4 päeva) – orienteerumine (suureneva koormusega, raskel maastikul, päeval ja öösel);

IV etapp (4 päeva) – meeskondlik (mitmesugused meeskonna koosseisus täidetavad ülesanded). IV etapi ja **VALIKU** lõpetab lõpurännak.

VALIKU ajakava ja põhimõtete koostamisel on arvestatud teiste riikide analoogsete programmidega, mille instruktorkoosseis on läbinud, võttes sealt meie oludesse sobivaima.

Mida peaks **VALIKUST** teadma?

- **VALIKUL** ei kontrollita oskusi, mida eelnevalt ei ole õpetatud.
- **VALIK** ei ole olemuselt õpetav, vaid hindav.
- Iga kandidaat võib igal hetkel katkestada, kõik on vabatahtlik.
- Valetamine, varastamine või petmine toob kaasa kohe eemaldamise.
- Kandidaadid ei pruugi saada tagasisidet soorituste kohta, samuti ei pruugi nad saada teavet ülesannete kestuse, standardite ega ajakava kohta.
- **VALIK** ei ole olnud kerge ka selle edukalt läbinutele.

VALIKU edukas läbimine on peamiseks eelduseks, et pääseda teenima eriooperatsioonide taktikalisse üksusesse. Teisisõnu, tegemist on kindla standardiga, millele peavad vastama kõik. Kõik üksuse liikmed teavad enda ja teiste võimeid ja suutlikkust.

Kui soovid saada korralikku ja vaheldusrikast väljaõpet ning leida teenistust nii Eestis kui ka välismaal ja oled nõus selle nimel pingutama, võid vaadelda **VALIKUT** kui esimest takistust, mis tuleb ületada.

Soovitused valmistumiseks, **VALIKUTE 2010** ajad, kriteeriumid kandidaatidele ja edasise tegevuse juhised leiad aadressilt www.vk.kra.ee, küsimusi oodatakse meiliaadressil lpvalik@mil.ee.

VALIKU edukalt sooritanuid ootab ees põnev teenistus eriooperatsioonide üksuses, kus saab koolitust professionaalsete instruktorite käe all. Oskusi käiakse lihvimas ka eriuksuse koolis Ungaris. Teenistuse käigus tehakse koostööd maailma teiste samalaadsete üksustega ja käiakse eriooperatsioonide meeskonna koosseisus välismissioonidel. Nendel meestel on parimad relvad ja moodsaim varustus.

Militaarsed ja eriotstarbelised langevarjud ning langevarjuhüpped

Tekst: MIHKEL HAUG, leitnant

Teeda on, et inimesed on aegade algusest unistanud lendamisest ning selleks vahendite leiutamine on olnud paljude hobi ja töö. Tänapäeval võib üheks lendamise osaks arvata langevarjuhüpped. Mõningatele on see sport ja meeldiv ajaviide, kuid väga paljudele ka tõsine ja raske töö. Algselt tavapärasest langevarjuhüppest on tänapäeval saanud terve teadus, mida püüan nüüd natukene lihtsustatult lahti seletada, tutvustamaks langevarjurite tõsisemat ja tõist külge.

Eesti kaitsejõududes sooritati valdavalt tavalisi sportlangevarjuga hüppeid kuni 1999. aastani, mil õhuväe veebel Janek Tauram hakkas tõsisemalt tegelema sõjaväeliste langevarjuhüpetega ja selle ala arendamisega. Ohutuseeskirjadesse ja reeglitesse lisandus rida eriülesandega hüppeid ja nende sooritamise kriteeriume.

Nüüdseks on Eestis kümme aastat harjutatud erieesmärkidel tehtavaid langevarjuhüppeid ning meie instruktorid ja langevarjurid on võrdselt suurriikide sõduritega võimelised osalema mitmesugustel sõjalistel langevarjumissioonidel.

LANGEVARJUDE LIIGITAMINE

Langevarjud jagati mõnikümmend aastat tagasi juhitudavateks ja juhitudavateks varjudeks. Tavakodanikud jagavad langevarjud kõnekeeles kupliks (ümmarguse kujuga dessantvari) ja madratsiks (tiivakujuline laugurvari).

Tegelikult on langevarjutüüpe oluliselt rohkem ja igaüks neist on loodud spetsiifiliselt mingi tsiviil-, sport- või militaarse eriülesande täitmiseks. Et kõikide nende liikide lahtiseletamine võtaks oluliselt rohkem ruumi, kui ajakirja maht võimaldab, räägin lähemalt Eesti kaitseväge langevarjuinstruktorite ja

langevarjurite kasutuses olevast varustusest.

TUNTUIMAD DESSANTLANGEVARJUD

Esimesed ja levinuimad on Eesti kaitseväes NSV Liidu sõjatööstuse toodangust pärinevad vanad, head ja töökindlad D-6 nime kandvad langevarjud. Sellise suure valget värvi ümmarguse kujuga dessantvarju ülesanne on toimetada sõdureid suurte üksuste kaupa dessandi maandumiskohta. Esiolgu elementaarset ja lihtsat langevarju on arendatud, et oleks võimalik sooritada dessanthüpped 150 meetri kuni 8 kilomeetri kõrguselt ning seejuures võib langevarjuhüpet sooritava sõduri kaal koos varustusega olla kuni 140 kg ja õhusõiduki kiirus langevarjuri väljahüppe hetkel 140–400 km/h. Selliste võimaluste korral võib tõesti sooritada väga erinevate eesmärkidega hüppeid.

Tegu on juhitudavatu varjuga, mida on seetõttu hea kasutada suurte dessantide käigus, sest kõik langevarjud liiguvad õhuvoolus ühtlaselt ja langearvurite risk üksteisega kokku põrgata on väike. Teada on

Suure valget värvi ümmarguse kujuga dessantvarju ülesanne on toimetada sõdureid suurte üksuste kaupa dessandi maandumiskohta.

Taktikalised tiibvarjud ehk kandilise kujuga laugurvarjud on Eesti kaitseväes suhteliselt uus nähtus.

üksikjuhtumeid, kui dessantvarjudega on hüpatud ka väga suurtelt kõrgustelt. Selliste langevarjude eesmärk on siiski toimetada võimalikult suur üksus võimalikult kiiresti ja väheste kaotustega sihtmärgile. Hüpped sooritatakse enamasti väga madalatelt kõrgustelt, et langevarjur oleks vastase märklauaks võimalikult lühikese aja.

Et Eesti on NATO liige, oleme samu hoidnud oma läänenaabritega ja võimaldanud koolitust ka NATO standardile vastavate dessantvarjudega MC1-1C. Sellega võib hüpata minimaalselt 500 jala (152 meetri) kõrguselt maapinnast ning hüppaja ja varustuse lubatud maksimumkaal on 163 kg. Tegu on sundavamissüsteemi abil kohe pärast õhusõidukist sooritatud väljahüpet avaneva ja samas juhitudav varjuga. Seda langevarjurite seas Charlie'ks kutsutavat varju kasutatakse enamasti väiksemate üksuste toimetamiseks piiratud võimalustega maandumisaladele.

LAUGURVARJUD

Taktikalised tiibvarjud ehk kandilise kujuga laugurvarjud on Eesti kaitse-

väes suhteliselt uus nähtus. Esmalt harjutasid meie sõdured rohkem sportlikel kaalutlustel tehtud hüppeid tavaliste tsiviilkasutuses olevate õpilas- ja sportlangevarjudega, kuid pärast võimalusi tutvuda teiste riikide sõjalise langevarjundusega jõudsime ka tõeliste sõjaväeliste langevarjude juurde.

Kui eelnevalt kirjeldatud üldjuhul ümmarguse kujuga dessantvarjud on mõeldud põhiliselt madalalt kõrgustelt sooritatavateks kiireteks hüpeteks, siis taktikaliste tiibvarjude ülesanne on vastupidine – hästi kõrgelt (üle 8 km) sooritatavad hüpped. Mõlemal hüppeliigil on oma vajadused ja olukorrad, kus neid kasutatakse. Praegu lubab meie kasutuses olev varustus sooritada hüppeid suurtelt kõrgustelt ja kogukaaluga kuni 180 kg. Ka on olemas võimalus sooritada tandemhüppeid, mille eesmärgiks on spetsialisti või suurema koguse varustuse toimetamine täpsesse kohta, kuhu helikopteri või lennukiga ligi ei pääse ja jalgsi või maismaasõidukitega pääseb halvasti ja see võtab liiga palju aega.

Paljud kindlasti kahtlevad, kas langevari võimaldab kuhugi paremini ligi pääseda kui helikopter, kuid näiteks võib tuua põlengu- ja suitsurohked alad, kus reaktiivmooto-

ritega helikopteritel tekivad raskused.

LANGEVARJUHÜPPED VETTE JA METSA

Nii jõudsimegi selleni, et langevarjureid võib vaja minna saatmiseks väga erinevatesse sihtkohtadesse. Üldjuhul on neist hüpete sooritamiseks kõige meeldivam keskkond vesi, sest sinna maandumine suvistes tingimustes on pehme ja lõbus. Samas võib see kogemus väga vajalikuks osutuda, kui peaks juhtuma, et missioonil tehtava hüppe käigus kandud langevarjuga veekogu kohale või ongi etteantud sihtmärk vees. Meie instruktorid on nüüd harjutuse käigus sooritanud ka selle rasketes tingimustes hüppe ja võime uhkusega öelda, et oleme selliseks ülesandeks valmis.

Kõige suurem probleem vetteküppel on maandumisjärgne tegevus, sest langevari koosneb teatavasti suurest hulgast nõõridest (langevarjurite keeles troppidest) ning need kujutavad vees tõsist ohtu hüppajale. Ka mõjutab hüppajat oluliselt veekeskond, eriti vee temperatuur. Kuid kui on seljataga piisav treening, omandatud vajalikud kogemused ja olemas sobilik

varustus, on võimalik täita erinevaid ülesandeid ja näiteks olla abiks vees olevatele hättasattunutele kuni päästekopteri saabumiseni.

Õhusõidukitel on raskusi metsistunud aladel, kus võsa ja puud takistavad maandumist ning võivad ohtu seada saadetise toimetamise sihtmärgini. Sellises olukorras on jälle kõige kiirem ja efektiivsem lahendus

langevarjur, kes vajadusel maandub piiratud alale.

Kui võtta mõistet puu otsa maandumine sõna-sõnalt, mõjub see naljakalt, kuid realselt on see olukord, kui puude otsa jääb takerduma suur langevari ja langevarjur peab suutma end seal vastavalt olukorrale vabastada ning olema jätkuvalt võimeline sooritama oma ülesande ja toimetama vajaliku saadetise, info või spetsialisti ettenähtud sihtmärgini.

Eesti kaitsejõududes sooritati valdavalt tavalisi sportlangevarjuga hüppeid kuni 1999. aastani, mil veebel õhuväe Janek Tauram hakkas tõsisemalt tegelema sõjaväeliste langevarjuhüpetega.

LAUGLEMINE JA VABALANGEMINE

Erilist ettevalmistust nõuab hüpe olukorras, kus õhusõidukil ei ole võimalik sihtpunktini sõita ning langevarjur peab sooritama hüppe suurelt kõrguselt, lendama seejärel langevarjuga pika maa sihtmärgini ja täitma seal oma ülesande. Sellistele hüpetele eelneb pikk ja tõsine tree-

Langevarjuga saab hüpata piirkonda, kus reaktiivmootoritega helikopteril on raskusi maanduda, näiteks suitsusele alale.

Vabalangemiskiiruse vähendamise ja edasiliikumiskiiruse suurendamise abistamiseks on välja mõeldud tiibülilkond, mille puhul ei teegi enam suurt vahet, kas on tegu lennuki, lendava inimese või lihtsalt langevarjuriga. Avalikkusele on näidatud fikseeritud tiivaga sõjaväe langevarjurit. Täpsemad tehnilised andmed hoitakse siiski saladuses.

ning nii rõhukambrites kui ka reaalseid hüppeid sooritades. Tänapäeval võimaldavad laugurlangevarjud läbida vahemaid, mis ületavad 200 km väljahüppekohast, mõistagi oleneb lauglemiskaugus suuresti väljahüppekõrgusest. Eestis oleme sooritanud üle 40 km ulatuvaid lende.

Selliste lendude puhul on üldjuhul väga tähtis jääda märkamatuks maas jälgivatele üksustele, seetõttu sooritatakse hüpped valdavalt ööpimeduses. Langevarjur jääb oma väiksuse ja mittepeegelduvate pindade tõttu ka radarile nähtamatuks. Et eesmärk on jõuda võimalikult märkamatult võimalikult kaugemale, on see osa laiendatud ka vabalangemise osale langevarjunduses ehk ajale, mil inimene kukub vabas õhuvoolus. Et pikendada vabalangemise aega, tuleb pikendada ka sellel ajal läbitavat teekonda.

Vabalangemiskiiruse vähendamise ja edasilikumiskiiruse suurendamise abistamiseks on välja mõeldud tiibulikond ehk tiibkostüüm (inglise keeles *wingsuit*). Tiibkostüümiga lendamine on väga populaarne harrastus tsiviillangevarjunduses. Kuid sõjaväelased on astunud mõned sammud edasi ja nii ei teegi enam suurt vahet, kas tegu on lennuki, lendava inimese või lihtsalt langevarjuriga. Viimaste arenduste käigus on avalikkusele näidatud fikseeritud

tiivaga sõjaväelangevarjurit. Täpsemad tehnilised andmed hoitakse siiski saladuses.

TÄNAPÄEVASEID ARENGUID

Tänapäeva olukordades ei viida läbi enam suuri dessante sõjapidamise eesmärkidel. Rohkem kasutavad langevarje eri- ja päästeüksused, kelle põhiliseks nõudeks on varustuse toimetamine sihtmärgini ja seal selle üleandmine või varustust kasutades oma ülesande täitmine. Sellest tulenevalt ongi väga tähtis välja tuua erinevate langevarjude maksimaalne lubatud väljahüppekaal. On ka varustust, mis visatakse sihtmärgile üksinda (ilma langevarjurita) ning sellise varustuse lubatud kaalupiirid on tonnides. Eestis sellist võimekust ei ole. Oleme aga suutelised toimetama nii oma isikliku varustust kui ka hädaabi- või erivarustust sihtmärgini. Ka on Eestis olemas võimekus viia sihtmärgini eriväljaõppe saanud spetsialiste, olgu nendeks siis inšenerid või meedikud.

Kogenud ja treenitud langevarjur on võimeline osalema väga erinevatel ja erineva raskusega missioonidel. Hea on tõdeda, et ka kaitseväliselt on vabatahtlike initsiatiivil jõutud väga spetsiifiliste ülesannete täitmise võimekuseni. Samas hoiab pidev langevarjualane treening sõdurit vaimselt ja füüsiliselt vormis. Langevarjundus

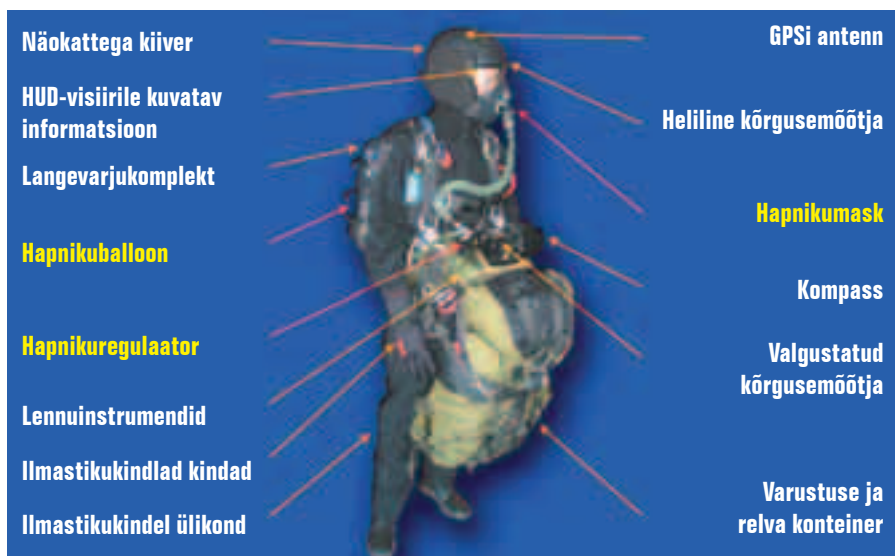
on väga kiirelt arenev eriala, asendades üha enam palju kallimaid ja raskemini teostatavaid ülesande läbiviimise meetodeid just tänu oma pidevalt kasvavale ohutusele, mis tuleneb suuremast teadmistepagasist ja tehnoloogia arengust. **KK!**

Kaitseväe langevarjur koos varustusega.

Tandemhüpet sooritavate langevarjurite asend. Nii saab viia sihtmärki eriväljaõppe saanud spetsialiste, olgu nendeks siis inšenerid või meedikud.

Sõjapidamine I

Sõjapidamisviiside põlvkonnad

Tekst: RENE TOOMSE, kapten

1980. aastate lõpp tõi kogu maailma poliitikasse suuri muudatusi. Ilmselt hakkas kaduma bipolaarsus – vastasseis N Liidu ja Lääne vahel –, mistõttu mitmed sõjandusteoreetikud ja -praktikud asusid esitama küsimusi tulevikusõdade kohta. William S. Lindi ning tema kaastöölise kolonel Keith Nightingale'i, kapten John F. Schmitt'i, kolonel Joseph W. Suttoni ja reservkolonelleitnant Gary I. Wilsoni 1989. aastal ilmunud selletemaline artikkel on tänapäeval üks tsiteerituimaid, sest see, mida seal kirjeldatakse, on vähemalt osaliselt praegune reaalsus. Seetõttu on oluline jätkata sellise mõttemaailma suundumuste jälgimist ning hinnates vastast täna ja tema tulevikuperspektiive tuleb ka meil asuda tõsisemale diskussioonile teemal, mismoodi peame tegutsema sõja korral.

Kõnealust artiklit peetakse sõdade põlvkondade määratlemise esimeseks katseks, sest see toob esile nn neljanda põlvkonna, mis on tänapäevaste konfliktide valguses saanud äärmiselt negatiivse tähenduse ja seda just emotsionaalsetel põhjustel, sest me võitleme ju selle vastu. Minu ettepanek on aga jätta emotsioonid kõrvale ja vaadata neljandat põlvkonda kui väikeriigi võimalust seista edukalt vastu suurriigi konventsionaalsele ohule, nagu seda tegi kõnealuses artiklis alateadlikult ka William S. Lind koos kaastöötajatega.

Selle artikli tõlke avaldamise eesmärk on kutsuda kaitseväelasi, kaitsepolitseilasi ja ka kõiki teisi üles ajakirja Kaitse Kodu! veergudel sisulisele arutelule meie riigi võimaliku tulevase sõjapidamisfilosoofia ehk -doktriini üle, võttes omaks parimaid õppetunde nii minevikust

kui ka tänapäevast. Mismoodi saame sõjaohu korral oma ressurside ja kaitsetahtega seista vastu ülekaalukale vastasele? Millised peaksid olema meie strateegia, operatiivkunst ja taktika juhul, kui NATO ei jõua appi nii ruttu, nagu tahaksime? Millised on meie legaalsed, moraalsed ja eetilised piirid Lindi ja tema kaastöötajate ideede rakendamisel? Kus asume me ise praegu ja mis kursil oleme sõjapidamisviiside skaalal? Miks see on nii ja mida peaksime tegema, et olla tõenäoliselt edukamad? Mida peame hoidma, parandama ja arendama ühiselt, et suudaksime ka tegelikult oma riiki nii sõjaliselt, majanduslikult kui ka poliitiliselt kaitsta, eeldusel, et riigikaitse on kogu riigi ja rahva õigus ja kohustus? Arvamuse avaldajad võivad saata oma kirjutised siin-kirjutajale (renet@mil.ee) või otse Kaitse Kodu! toimetusele märgusõnaga "Sõjapidamine".

Just eelnevad, võib-olla pisut provokatiivsed küsimused võiksid olla arutelu aluseks neile, kellele ei ole ükskõik riigikaitse areng sellises suunas, mis oleks tõenäoliselt edukas võimaliku ründe vastu kas väljast- või ka seestpoolt. Oluline ühise arusaamise lähtekoht on see, et riigikaitse kui tervik ei piirdu kaitseväge ja Kaitseväe tegevusega, vaid hõlmab iga kodanikku, ametkonda ja organisatsiooni. See on filosoofia arusaamisest (nii endast kui ka võimalikust vastasest) ja kõigi osalejate enastalgav koostöö ühise eesmärgi nimel.

Sellise pika sissejuhatuse jätkuks, kuid eelnevad küsimused meelel, kutsun lugejat süvenema juba rohkem kui kümme aastat vanasse artiklisse.

Sõja muutuv nägu: neljanda põlvkonna sõjad

Tekst: WILLIAM S. LIND, KEITH NIGHTINGALE, USA maaväe kolonel, JOHN F. SCHMITT, USA merejalaväe kapten, JOSEPH W. SUTTON, USA maaväekolonel, GARY I. WILSON, USA merejalaväe reservkolonelleitnant

Rahuaegse sõduri peamine kohus on valmistuda järgmiseks sõjaks. Et seda teha, peab ta oletama, milline võib tulla järgmine sõda. See on keeruline, üha raskemaks muutuv ülesanne. Saksa kindralleitnant Franz Uhle-Wettler¹ on kirjutanud:

“Varasematel aegadel võis väepealik olla kindel, et homme sõda sarnaneb eilsetele ja tänastele. See võimaldas tal analüüsida minevikus ja olevikus sobivat taktikat. Tänapäeva üksuseülemal enam sellist võima-

lust pole. Ta teab vaid seda, et igaüks, kes jätab arvesse võtmata eelmise sõja kogemused, kaotab kindlasti järgmise.”

KESKNE KÜSIMUS

Vaadeldes tänapäeva sõjakunsti arengut, võime selles eristada kolme põlvkonda. Ameerika Ühendriikides hakkavad maavägi ja merejalavägi omaks võtma kolmandat. See üleminek on paraku pikaajaline. Algas ju kolmanda põlvkonna sõjakunsti areng sisuliselt Saksamaa pealetungist 1918. aasta kevadel ning on kestnud seega enam kui 70 aastat. Seega tõusetub huvitav küsimus: kas pole mitte saabunud aeg neljanda põlvkonna tekkeks? Kui jah, siis milline see olla võiks? Need küsi-

mused on esmatahtsad. Kes on esimene põlvkonnavahtuse äratundmisel, mõistmisel ja sellele rakenduse leidmisel, saab tohutu eelise. Teisiti öeldes: riik, mis põlvkondade vahetusega piisavalt kiiresti kaasa ei lähe, valib juba ette kaotuse.

Meie eesmärk pole siinjuures mitte niivõrd küsimustele vastata, kuivõrd neid püstitada. Sellegipoolest püüame pakkuda välja ka mõningaid esialgseid vastuseid. Selleks tuleb need küsimused asetada ajaloolisse konteksti.

SÕJAKUNSTI KOLM PÕLVKONDA

Kuigi sõjaline areng on üldiselt olnud järjepidev evolutsiooniline protsess, on lähiajaloo leidnud aset kolm olulist pöördepunkti, mis on kaasa toonud murdelisi kvalitatiivseid muudatusi. Seega saab nüüdisaegses sõjalises arengus eristada kolme põlvkonda.

Esimese põlvkonna sõjakunst seostub sileraudse musketi ning liini- ja kolonnitaktika ajastuga. Selle väljakujunemise tingisid osaliselt tehnilised faktorid – võitlejate liinidesse paigutamine suurendas üksuse tulejõudu, karm drill oli vajalik piisava tuletiheduse saavutamiseks jne –, osaliselt toonased sotsiaalsed olud ja ühiskonnas levinud ideed, nt Prantsuse revolutsioonilise sõjaväe kolonnid näitasid üheaegselt üles nii revolutsioonimeelset elujõudu kui ka värvatud vägede viletsat treenitust. Kuigi moodne relvastus on sileraudse musketi ammu vintraudse vastu välja vahetanud, elavad esimese põlvkonna taktika jäänused tänaseni, eelkõige sageli kohatavas lahinguväljalineaarsuse püüdluses. Operatiivkunsti mõistet esimese põlvkonna ajastul veel ei tuntud, kuigi seda sõna kasutasid üksikud väejuhid, tuntuim neist oli Napoleon.

Teist põlvkonna sõjakunsti märksõnad on vintraudne musket, tagantlaetavad tulirelvad, okastraat, kuulipilduja ja kaudtuli. Taktika hakkas põhinema tuel ja liikumisel, kuid jäi põhiliselt lineaarseks. Kaitse püüdis tõkestada igasugust läbimurret, ründamisel liiguti külgedele hajutatud liinilt edasi väikeste gruppidega ja sööstude kaupa. Oletatavasti seisnes peamine erinevus esimese põlvkonna taktikast kaudtule tugevas toetuses. Teise põlvkonna taktika võtab kokku Prantsuse maksiim: “Suurtükivägi vallutab, jalavägi hõivab.” Kaudtulerelvade massiivne tulejõud asendas massiivset inimjõudu. Kuni 1980. aastateni püsis USA doktriin teise põlvkonna põhimõtetele ja seda rakendatakse tänini enamikus Ameerika väeüksustes.

Kuigi ideed mängisid oma osa teise põlvkonna taktika arengus (iseäranis jõudude hajutamine, st üleminek väiksematele, erinevates kohtades läbimurdeid sooritavaatele üksustele), tõi peamised muutused kaasa tehnika areng. Tehnika ilmutas end nii kvalitatiivselt – näiteks raskesuurtükide ja pommituslennukite kasutuselevõtt – kui ka kvantitatiivselt – toetudes industriaalajanduse võimalustele kuni materjalilahingus (*Materialschlacht*) võitlemiseni välja.

Teises põlvkonnas tunnustati ametlikult ja võeti kasutusele mõiste operatiivkunst. Algselt sai see teoks

Preisi armees. Taas olid muutuste käivitajaks nii ideed kui ka tehnika. Mõtteviis arenes välja eelkõige preislaste Napoleoni vallutuste analüüsist. Tehniline pool hõlmas nii Moltke² tegevust moodsa taktikalise tulejõu kasutamisel tiibamislahingus kui ka raudtee ja telegraafi võimaluste kasutuselevõtmist sõjalistel eesmärkidel.

Ka kolmanda põlvkonna sõdade teke oli tingitud vajadusest suurendada tulejõudu lahinguväljal. Seekord olid aga muutusi käivitavaks jõuks peamiselt ideed. Et Saksa tööstus sai Esimeses maailmasõjas tõsiselt kannatada, ei suutnud Saksamaa enam materjalisõjas teiste riikidega sammu pidada ja pidi oma taktikat oluliselt korrigeerima. Kolmanda põlvkonna taktika põhines pigem manöövril kui kurnamisel ja oli esimene tõeliselt mittelineaarne taktika. Rünna seises infiltrerimises, et pääseda vaenlase vägedest mööda ja süsteem n-ö selja tagant kokku kukutada, mitte neile lähenemises ja nende hävitamises. Kaitse oli üles ehitatud sügavuti ja võimaldas paiguti läbitungimist, mis provotseeris vaenlast vasturünnakule.

Kuigi kolmanda põlvkonna taktika põhiprintsiibid olid paigas juba 1918. aasta lõpuks, tõi peamise muutuse sõjakunsti tasemes tankide kui uue tehnilise vahendi kasutuselevõtt Teises maailmasõjas. See muutus oli välksõda (*Blitzkrieg*). Välksõjas nihkus sõdimise raskuskese ruumilt (nagu Lidell Harti³ kaudses lähenemises) ajale. Seda nihet on hiljuti selgelt sõnastanud USA õhujõudude erukolonel John Boyd⁴ oma OODA (*observe – oriente – decide – act*, eesti k vaatele – orienteeru – otsusta – te gutse) silmuse (*OODA loop*) teoorias.

Seega saab põlvkondade vahetumise kaheks peamiseks katalüsaatoriks pidada tehnoloogiat ja ideid. Milliseid õppetunde võiksime aga arvesse võtta eelnevatest põlvkondadest, vaadeldes järgnevat, neljandat?

ÜLEKANDUV OSA

Eelmisi põlvkonnavahtusi, eriti teisest kolmandaks, on iseloomustanud mõningate kandvate ideede suurenev mõju. Neli neist tunduvad kanduvat ilmselt ka neljandasse põlvkonda ja tõenäoliselt suurendavad oma mõju.

Esimene on ülesandepõhine taktika. Iga järgnevat põlvkonda iseloomustab suurem hajutatud lahingutegevuses. Neljanda põlvkonna lahinguruum hõlmab tõenäo-

Tüüpiline pilt neljanda põlvkonna sõjast Iraagis: rahva seast astub välja relvastatud võitleja, täidab endale võetud ülesande ja sulandub taas rahvamassi.

liselt tervet vaenlase ühiskonda. Selline hajutatud, täiendatud omakorda väga väikeste võitlusgruppide kasvava tähtsusega, nõuab isegi kõige madalamal tasemel tegutsedes vaid ülema kavatsustel tuginevat paindlikkust.

Teiseks väheneb sõltuvus tsentraalsest logistikast. Hajutatud koos üha suuremaks väärtuseks muutuva kiirusega nõuab tohutut võimekust tagada end vaenlase varude arvelt.

Kolmandaks on manöövrite tähtsustumine. Mass, koosnegu see siis inimestest või relvadest, ei ole enam vastupandamatult võimas faktor. Tegelikuses võib see saada hoopis puuduseks, sest mass kujutab endast hõlpsasti tabatavat sihtmärki. Domineerima hakkavad pigem väikesed, hea manööverdamisvõimega üksused.

Neljandaks on eesmärk kukutada vaenlane pigem seestpoolt kui teda füüsiliselt hävitada. Sihtmärkidesks saavad muu hulgas kohaliku elanikkonna toetus sõjale ja vastaste kultuur. Seejuures on väga oluline vastase strateegiliste tõmbekeskmete korrektne kindlakstegemine.

Lühidalt öeldes on neljanda põlvkonna sõda laialdaselt hajutatud ja raskesti määratletav. Sõda on endiselt peamiselt mittelineaarne, mis võib tähendada seda, et puuduvad selgelt määratletavad lahinguväljad ja rinded. Võib haihtuda ka tsiviilse ja militaarse selgelt eristatav vahe. Suured sõjalised rajatised, nagu lennukiväljad, sidetehased ja staabid, muutuvad haavatavuse tõttu haruldaseks, ent sama võib kehtida ka tsiviilrajatiste kohta, nagu valitsushooned, elektrijaamad ja tööstuspiirkonnad (nii teadmiskui ka tootmis põhine tööstus). Edu hakkab suuresti sõltuma ühendoperatsioonidest, sest piirid vastutuse ja tegutsemise vahel muutuvad väga ähmaseks. Kõik need elemendid eksisteerivad juba kolmanda põlvkonna sõdades, neljas toob need endiselt selgemalt esile.

ÜKS VÕIMALUS: TEHNOLOOGIAPÕHINE NELJAS PÕLVKOND

Kombineerides sõdade neljanda põlvkonna eelkirjeldatud tunnused tänapäeva tehnoloogiliste võimalustega, saame üldjoontes kirjeldada võimalikku uut põlvkonda. Näiteks suunatud energia võimaldab väikestel osakesel hävitada sihtmärke, mis on seni olnud konventsionaalsete energiarelvadega tabamatud. Suunatud energia võimaldab tekitada elektromagnetimpulsse ilma tuumaplahvatuseta. Ülijuhtivusuuringud näitavad, et peagi võib saada võimalikuks suurtes kogustes energia salvestamine väga väikeste mõõtmetega kandjatele. Seega on tehnoloogiliselt võimalik, et peagi võivad üksikud sõdurid hakata tekitama lahinguväljal sama suurt

Rünnakut New Yorgi maailmakaubanduse keskuse kaksiktornidele 09.11.2001 võib pidada neljanda põlvkonna sõjapidamis meetodite kasutamise eeldaks näiteks.

kahju, kui seda varasemalt oli võimalik saavutada ainult brigaadiga.

Robotika areng, kaugjuhitavad sõidukid, raskesti pealtkuulatavad sidekanalid ja tehisintellekt pakuvad võimalusi totaalselt teistsuguste taktikate väljatöötamiseks. Üha suurenev sõltuvus tehnoloogiast tekitab omakorda uusi probleeme, näiteks võivad neid kergesti rünnata arvutiviirused.

Intelligentsetest sõduritest koosnevad väikesed ja väga mobiilsed üksused, mis on relvastatud kõrgtehnoloogiliste vahenditega, võivad hajuda üle suurte territooriumide, leidmaks olulisi sihtmärke. Need sihtmärgid võivad asuda pigem tsiviil- kui militaarsektoris. Jaotus eesliin-tagala asendub jaotusega sihtmärk-mittesihtmärk. See võib omakorda muuta kardi-

naalselt vägede organisatsiooni ja struktuuri. Üksused kombineerivad (koha)luure- ja löögifunktsioonid. Nn kaugjuhitavad nutivahendid eelprogrammeeritud tehisintellektilahendustega hakkavad etendama olulist rolli. Samaaegselt ehitatakse kaitsestrateegia üles selliste relvade eest varjumisele ja nende häirimisele.

Taktikaline ja strateegiline tasand sulanduvad ühte, sest sihtmärkide hulka kuuluvad nii vastase poliitiline infrastruktuur kui ka tsiviilühiskond. Eriti oluline on isoleerida vaenlane kaitsja kodumaast, sest isegi väike üksus võib lühikese aja jooksul palju kurja teha.

Juhid peavad valdama nii sõjakunsti kui ka tehnikat; see on raske kombinatsioon, sest sellega kaasnevad erinevad mõtteviisid. Iga tasandi ülemate kõige raskemateks ülesanneteks muutuvad sihtmärkide (mis ei ole ainult militaarsed, vaid ka poliitilised ja kultuurilised) väljavalimine, võime koondada kiiresti kokku laiale maa-alale hajutatud jõud ja oskus valida alluvaid, kes suudavad kiiresti muutuv keskkonnas tulla toime minimaalse järelevalve all või ilma selleta. Raskeimaks ülesandeks on toimetulek võimaliku info üleküllusega, kaotamata silmist operatiivseid ja strateegilisi eesmärke.

Psühholoogilised operatsioonid võivad saada võimsaimateks operatiivseteks ja strateegilisteks relvadeks, mida rakendatakse meedia või info kujul. Tsiviil- ja militaaroperatsioonide nurjamiseks võidakse kasutada loogilisi pomme ja arvutiviirusi, sh latentseid viirusi. Neljanda põlvkonna vastane saavutab oskuse manipuleerida meediaga kohaliku ja ülemaailmse arvamuse muutmisel selliselt, et mõnikord psühholoogilised operatsioonid lausa välistavad sõjaliste jõudude sekkumise. Nad on suunatud eelkõige muutma vastase elanikkonna toetust oma valitsusele ja sõjale. Teleuudistest saab palju võimsam lahingurelv kui soomusdiviisid.

Neljanda põlvkonna kõrgtehnoloogiline relvastus võib endas kanda tuumahävitusel algmeid. Selle efektiivsus võib kiiresti alla suruda tuumarelvastatud vastase võimekuse pidada sõda konventsionaalselt. Eluliselt oluliste tööstusobjektide, poliitilise infrastruktuuri ja sotsiaalobjektide hävitamine või purustamine koos jõudude vahekorra kiirete muutuste ning sellega kaasnevate emotsioonidega võivad kergesti viia tuumarelvastuse kasutamise laiendamisele. See risk võib ära hoida neljanda põlvkonna tuumarelvastatud jõudude sõjapidamise, nagu see hoiab ära suured konventsionaalsed sõjad tänapäeval.

On aga üks suur risk, mida tuleb tehnoloogiapõhise neljanda põlvkonna puhul vähemalt Ameerika kontekstis arvesse võtta. Isegi kui tänapäeva tehnoloogia võimaldab kõrgtehnoloogilist neljandat põlvkonda, kuid seda pole veel olemas, tuleb tehnoloogia ise taandada relvadeks, mis on mõjusad tegelikus võitluses. Praegu on meie uurimis-, arendus- ja hanketöös suuri raskusi selle ülemineku juurutamisega. Seega toodetakse relvi, mis sisaldavad lahingutegevuse seisukohalt ebaolulist või lahingukaoses käsitlemiseks liiga keerulist kõrgtehnoloogiat. Liiga palju nn nutirelvi annab tunnistust, et neid on lahingus kerge alistada, nende kasutamine nõrgub liigse keerukuse tõttu või esitavad need oma käsitsejatele võimatuid nõudmisi. Praeguses Ameerika uurimis-, arendus- ja hanketöös ei ole jõutud veel sellele tasemele, et minna üle sõjaliselt efektiivsetele neljanda põlvkonna relvadele.

TEINE VÕIMALUS: IDEEPÕHINE NELJAS PÕLVKOND

Eelkõige tehnoloogia viis teise põlvkonna sõjapidamisviisi tekkele, peamiselt ideed käivitasid kolmanda. See on mõeldav ka ideepõhine neljas põlvkond.

Viimase 500 aasta jooksul on sõjapidamise tingimused määranud Lääs. Et olla sõjas efektiivne, pidid sõjaväed järgima üldjoontes Lääne mudeleid. Et Lääne tugevus seisneb tehnoloogias, püüab ta ka neljandat põlvkonda kavandada tehnoloogiale tuginedes.

Paraku ei domineeri maailmas enam Lääs. Neljas põlvkond võib esile kerkida hoopis mitteläanelikest kultuuritraditsioonidest, nagu seda on islam või asiaatlikud tavad. On teada, et mittelääne piirkonnad, nt islami maailm pole tehnoloogias kuigi tugevad, mis võib sundida neid arendama sõjakunsti uut põlvkonda pigem ideedele kui tehnoloogiale tuginedes.

Ideepõhise neljanda põlvkonna teket võib näha terrorismis. Terrorism iseenesest pole neljanda põlvkonna sõjakunst, ent selle mõningad elemendid viitavad neljanda põlvkonna mõtteviisile.

Mõned terrorismi võtted näivad peegeldavat eelnimetatud kolmanda põlvkonna sõjapidamisviise. Edukamad terroristid tegutsevad väga üldiste juhtnööride järgi, mis on antud kuni üksikvõitlejani välja. "Lahinguväli" on väga hajus ja hõlmab tervet vastase ühiskonda. Terroristid elavad enamasti loodusandidest ja vastase

varudest. Terroristlik taktika sõltub tugevalt manöövririst: terroristide tulejõud on väike ning olulised on just aeg ja koht, kus seda rakendada.

Veel kahte terrorismile iseloomulikku tunnust saab pidada olulisteks versta-postideks teel neljanda põlvkonnani. Esimene tunnus on vastase kokkukukutamine. See tähendab fookuse nihkumist vastase rindelt vastase tagalasse. Terroristid peavad vastase kokku kukutama seestpoolt, sest neil on (vähemalt hetkel) liialt vähe jõudu laiaulatuslikus hävitustöös. Esimese põlvkonna sõjad keskendusid taktikaliselt ja operatiivselt (kui operatiivkunsti rakendati) vastase rindele, tema lahinguüksustele. Teise põlvkonna sõjad säilitasid taktikalise põhitähelepanu rindele, kuid vähemalt Preisi sõjaväes keskenduti operatiivtasandil tagalale, eelkõige ümberpiiramisele. Kolmandas põlvkonnas nihkus nii taktikalise kui ka operatiivtasandi põhitähelepanu vastase tagalale. Terrorism on teinud selles osas suure sammu edasi, üritades vastase sõjalistest jõududest sootuks mööda minna ja tabada tsiviilsihtmärke tema kodumaal. Ideaalis on vastase sõjavägi terroristi seisukohast täiesti ebaoluline.

Teine omapära seisneb viisis, kuidas terrorism püüab kasutada vastase tugevusi tema enda vastu. Selline n-ö judopõhimõte hakkas end ilmutama teise põlvkonna sõjaretkedes ja ümberpiiramislahingutes. Vastase kindlused, näiteks Metz ja Sedan, muutusid surmalõksuks. Seda arendati edasi kolmandas põlvkonnas, kus kaitse poole pealt vaadelduna lasi üks pool teisel läbi tungida, sest liikumise pealt oli neil vähem võimalusi ümber pöörata ja vasturünnakule asuda.

Terroristid kasutavad vaba ühiskonna peamisi tugevusi – vabadust ja avatust – tema vastu. Nad võivad meie ühiskonnas vabalt ringi liikuda, seda samal ajal aktiivselt õõnestades. Nad kasutavad meie demokraatlikke õigusi mitte ainult ühiskonda imbumiseks, vaid ka enda kaitsmiseks seal sees. Kui kohtleme neid oma seaduste järgi, leiavad nad palju kaitsjaid; kui me nad lihtsalt maha laseksime, teeksid teleuudised neist kergesti ohvrid. Terroristid saavad edukalt sõda pidada nii, et neid kaitseb ühiskond, mida nad ründavad. Kui oleme sunnitud kõrvale jätma oma terroristidega tegeleva õiguskaitsesüsteemi, saavad terroristid teistsuguse võidu.

Terrorism pakub niisiis lahendust ka probleemile, mis kerkis üles eelmiste põlvkonnavahetuste ajal, ent mida ei tõstetud siis esile. See on vastuolu nüüdisaegse lahinguvälja olemuse ja traditsioonilise militaarkultuuri vahel. See militaarkultuur, mis kehabust auastmetes, auandmises, vormirõivastes ja rividrillis, on suuresti esimese põlvkonna sõdade pärand. See on käsukultuur. Ajal, mil ta tekkis, sobis see lahinguväljale, sest seal domineeris käsk. Ideaalne sõjavägi toimis nagu hästiõlitatud masin ja selleks õliks oligi militaarne käsukultuur.

Reaalsuses on aga lahinguväli muutunud iga põlvkonnavahetusega aina korratumaks. Militaarkultuur, mis on jäänud käsukultuuriks, on läinud vastuollu lahinguvälja tingimustega. Ka sõdade kolmas põlvkond ei suutnud vastuolu täielikult lahendada, kuigi *Wehrmacht*

ületas selle võrdlemisi efektiivselt, säilitades väliselt traditsioonilise käsukultuuri, aga lahinguis näitas üles paindlikkust ja kohanemisvõimet korrapäratu lahinguvälja nõudmistega. Ent teised armeed, nagu näiteks Briti oma, on olnud selle vastuolu ületamisel vähem edukad. Sageli on püütud käsukultuuri lahinguväljal viimase hetkeni säilitada ja on see viinud katastroofini. Näiteks Buuri-Ingliise sõja Biddulphsbergi lahingus hävitas käputäis buure kaks Briti armee pataljoni ainult seetõttu, et viimased käitusid, justkui oleksid nad paraadil.

Militaarkultuuri ja nüüdisaegse sõja olemuse vastuolu seab traditsioonilised sõjaväed silmitsi dilemmaga. Terroristid on selle dilemma lahendanud käsukultuuri kõrvale jätmisega. Neil puuduvad vormirõivad, riviharjutused, auandmine ja enamasti ka auastmed. Neil on võimalik välja töötada uus militaarkultuur, mis oleks kooskõlas tänapäeva sõja kaootilise olemusega. Asjaolu, et nende kultuuritaust ei pruugi olla läänelik, võib uue militaarkultuuri väljatöötamist lihtsustada.

Ka relvastuse osas näitab terrorism peatse põlvkonnavahetuse märke. On tavaks, et vanem põlvkond nõuab soovitud eesmärgi saavutamiseks tunduvalt rohkem ressursse kui tema järglane. USA kulutab praegu iga oma nähtamatu hävitaja tootmiseks 500 miljonit dollarit. Terroristi "nähtamatuks hävitajaks" on pakiruumi peidetud pommiga auto, mis näeb välja täpselt samasugune nagu iga teine auto.

TERRORISM, TEHNOLOOGIA JA SEALT EDASI

See veel ei tähenda, et terrorism ongi neljas põlvkond. See ei ole uus nähtus ja siiani on ta osutunud suurelt osalt ebaefektiivseks. Ent kas oleme mõelnud sellele, milleni võib viia terrorismi kombineerimine moodsa tehnoloogiaga? Näiteks mida võiks korda saata terrorist, kelle autopomm oleks oma olemuselt mingi geenitehnoloogiline relv, mitte aga lõhkelaeng? Kui vaadata neljanda põlvkonna arengus veelgi kaugemale, küsigem, mis juhtuks, kui kombineeriksime terrorismi, kõrgtehnoloogia ja järgmised lisaelemendid?

- Mitteriiklik või riigiülene (rahvusvaheline) lähtealus, näiteks ideoloogia või religioon. Meie riiklik julgeolek on kujundatud võimelisena tegutsema rahvusriigi piires. Neist piiridest väljaspool on meil tegutseda keeruline. Võtame näiteks narkosõja. Et narkokaubandusel pole rahvuslikku ega riiklikku alust, on teda väga raske rünnata. Riik piirab narkoparunite tegevust riigisiselt, kuid ei saa neid kontrollida. Me ei saa neid rünnata, rikkumata suveräänse naaberriigi sõltumatust. Neljanda põlvkonna ründaja võib toimida samasugustel põhimõtetel, nagu seda teevadki juba mitmed Lähis-Ida terroristid.
- Otserünnak vastase kultuurile. Selline rünnak võib teoks saada nii seest- kui ka väljastpoolt. Nii on võimalik mõõda pääseda mitte ainult vastase sõjaväest, vaid ka riigist endast. Ühendriigid on juba silmitsi sellise tohutu kultuurilise rünnakuga nagu narkokaubandus. Narkootikumid ründavad otseselt meie kultuuri. Neil on võimsa viienda kolonni – narkotar-

bijate – toetus. Nad pääsevad mõõda kogu riigiapaaraadist vaatamata meie suurtele jõupingutustele. Lõuna-Ameerikas leidub mõtteviise, mis käsitlevad narkootikumide relvana, "vaese mehe kontinentidevahelise ballistilise raketina". Narkootootjad ei väärtusta mitte ainult raha, mida nende kaup sisse toob, vaid ka moraalselt kahju, mida narkootikumid vihatud põhjaameeriklastele põhjustavad.

- Ülikeeruline psühholoogiline sõda, eriti meediaga manipuleerimise, iseäranis teleuudiste kaudu. Mõned terroristid juba oskavad seda mängu mängida. Laiemalt võttes kasutavad vaenulikud jõud ära televisiooni tohutuid võimalusi, eelkõige asjaolu, et vaenlase inimkaotuste näitamine televisioonis mõjub omadele peaaegu sama ängistavalt kui vaenlastele. Kui me pommitame vaenlase linna, siis kaadrid elututest tsiviilisikutest, mille teleuudised toovad riigi igasse elutuppa, võivad kergesti muuta meie sõjalise edu (eeldades, et tabame ka sõjalist sihtmärki) hävitavaks kaotuseks.

Kõik need elemendid on juba olemas. Ammu enam pole need kristallkuulilt loetavad tulevikuennustused. Me lihtsalt küsime, mida see kõik koos endast kujutaks. Kas see võiks olla vähemalt neljanda põlvkonna sõjapildamise algus? Üks mõte, mis võib seda oletust kinnitada, on see, et kolmanda põlvkonna (rääkimata teisest) sõjaväelastel näib sellise sünteesi vastu jõudu nappivat. See on omane kõigile põlvkonnavahetustele.

Selle artikli eesmärgiks oli püstitada küsimus, mitte aga sellele vastata. Siinkohal välja pakutud osalised vastused võivad sama hästi viia valejälgedele. Kuid lähtudes asjaolust, et kolmanda põlvkonna sõda on nüüdseks juba 70 aastat vana, peame esitama endale küsimuse, milline tuleb neljas põlvkond. **KK!**

Tõlgitud väljaandest: William S. Lind, Colonel Keith Nightengale (USA), Captain John F. Schmitt (USMC), Colonel Joseph W. Sutton (USA), and Lieutenant Colonel Gary I. Wilson (USMCR). The Changing Face of War: Into the Fourth Generation (Marine Corps Gazette, oktoober 1989, lk 22–26, e-versioon http://www.d-n-i.net/fcs/4th_gen_war_gazette.htm).

- 1 Hans Uhle-Wettler (sünd 1927), Saksa erukindralleitnant, endine Rooma NATO Kaitsekolledži ülem (toim).
- 2 Helmuth Johannes Ludwig von Moltke ehk Helmuth Moltke noorem (1848–1916), Saksa sõjaväelane ja Saksamaa kindralstaabi ülem aastatel 1906–1914 (toim).
- 3 Sir Basil Henry Liddell Hart (1895–1970), Briti sõjandusstrateeg ja sõjaajaloolane. Ta tõi teoses "Esimene maailmasõda" välja sõja kõrge juhuslikkuse määra põhjused, leides nende hulgas palju selliseid, mida ta pidas kogu hea strateegia aluseks, kuid mida ei arvestanud tema väitel peaaegu ükski Esimese maailmasõja väepealik. Ta võttis need põhjused kokku mõistesse "kaudne lähenemine" ning sõnastas need kahe põhitõe abil: 1) otsesed rünnakud kindla positsiooniga vaenlase suunas on peaaegu alati tulutud ja neid ei maksa üritadagi; 2) vaenlase alistamiseks tuleks kõigepealt lüüa paigast tema tasakaal, kuid seda ei saavutata põhiriünnaku käigus, vaid see peab õnnestuma enne põhiriünnakut (toim).
- 4 John Boyd (1927–1997), kolonel, USA sõjaväelendur ja sõjandusstrateeg, tema teooriad on mõjutanud nii sõjandust kui ka majandusteadust (toim).

Kaitseliitlane Leopold Vahtra

13. detsember 1925 – 10. detsember 2009

Lahkunud on elupõline Eesti vabaduse ja iseseisvuse eest võitleja kaitseliitlase Leopold Vahtra.

Leopold Vahtra sündis 13. detsembril 1925 Kosel. Kodukandi koolis omandas nooruk alg- ja keskkooli. Juba kooliaastatel hakkas Vahtra huvituma meditsiinist, seetõttu jätkas ta pärast keskkooli lõpetamist 1937. aastal õpinguid Tallinna ja seejärel Tartu meditsiinikoolis. Sõja algul sattus noor meedik Krakovi lähedale Eesti Leegioni Heidelageri õppelaagrisse. Pärast kolmekuulist väljaõpet värvati teda Saksamaale rindesanitaaride kursustele. Nii algas Leopold Vahtra sõjamehete, mis viis ta Velikije Luki alla. Eestisse tagasi jõudis Leopold Vahtra 1944. aasta kevadsuvel, mil peeti ägedaid lahinguid Narva rindel ja Sinimägedes. Vahtra sõjamehete lõppes admiral Pitka üksuses Harjumaal Kosel. Seal olles nägi ta, kuidas Vene tankid sõitsid nendest mööda Tallinna peale.

Pärast sõda tuli hakata mõtlema püsivamale töökohale. Meditsiinihariduse ja sõjaväeljadelt saadud tugeva praktikaga inimesena saigi Vahtra töökoha Tallinna nakkushaiguste haiglas. 1947. aastal tulid NKVD mehed Leopold Vahtrat haiglast kinni võtma, ent tal vedas – ta pääses hoone tagakaudu põgenema. Sellest hetkest oli vabadusvõitlejal selge, et ellujäämiseks on tal vaid üksainus tee – minna metsa. Nii algaski Leopold Vahtra metsavennaelu. Ta varjas end koos teiste metsavendadega Harjumaal metsades. Nende ülemaks oli major Raimond Hindpere. Elati onnides ja punkrites. Talvel liiguti lumes ringi karkudega, millele olid metsloomade jala kujutisega tallad alla löödud. Nii õnnestus neil juhuslikud metsatulijad endast eemal hoida. Vahtra elas metsavennana viis aastat – kuni 1952. aastani. Selleks

ajaks õnnestus nuhkidel nende varjumiskoht kindlaks teha. Seejärel korraldati võimas haarang. Major Hindpere juhatas metsavendade taganemist. Tulevahetuse käigus sai ta aga raskesti haavata. Et mitte venelaste kätte sattuda, laskis ta endale kuuli pähe. Tulevahetuses hukkus veel kaks metsavenda, ülejäänud, Vahtra teiste hulgas, sattusid julgeoleku kätte.

Arreteerituna viidi Vahtra Tallinna Pagari tänava keldrisse, kus teda hoiti, peksti ja piinati ligi pool aastat. Sealt läkitati ta lõpuks edasi Leningradi Krestõ vanglasse. Pärast kümneid ülekuulamisi ja kohut määrati tema karistuseks tolele ajale tavapäraselt 25+5 aastat Siberis ja ta saadeti Komisse Inta vangilaagrisse. Komis hoiti Leopold Vahtrat kinni 1964. aasta 1. augustini. Vangilaagrist vabanenud, sai tal küll Eestisse tulla, kuid kodukanti Kosele tal elama asuda ei lubatud. Sellepärast valiski ta oma uueks kodulinnaks Valga ja asus tööle Valga keskhaiglas, kus töötas kuni pensionile siirdumiseni 1991. aastal. Pärast vanaduspensionile jäämist astus Leopold Vahtra Kaitseliidu Valgamaa malevasse. Seal määrati tema ülesandeks noorte kaitseliitlaste meditsiinilise väljaõppe korraldamine ja läbiviimine. Seda tänuväärset tööd tegi ta peaaegu surmani.

Leopold Vahtrat on autasustatud Kotkaristi IV ja V klassi, kaitseväge teenetemärgiga “Lahinguliste teenete eest” ning kahe Kaitseliidu medaliga. Peale selle on Kaitseliidu Valgamaa malev autasustanud teda tänukirja ja mälestuseesemega.

Leopold Vahtra suri 10. detsembril 2009 ja maeti Toogipalu kalmistule.

Kaitseliidu Valgamaa malev

Major Benno Leesiku mälestuseks

Kaitseliidu endine ülem oleks 17. jaanuaril saanud 50-aastaseks

Ligi seitse aastat (08.06.1999–25.03.2006) Kaitseliitu juhtinud major Benno Leesik saanuks 17. jaanuaril 50-aastaseks. Pärast aja-teenistust Nõukogude armees töötas Leesik aastatel 1982–1998 Haapsalu rajooni siseasjade osakonnas, hilisemas Lääne Politseiprefektuuris, tõustes korrapidaja abi ametikohalt ülemkomissariks.

Benno Leesik liitus Kaitseliiduga 1992. aastal, teenides vabatahtlikuna Kaitseliidu Lääne maleva rühmapealiku, malevkonnapealiku ja mereüksuste pealiku. Ta lõpetas

Tartu Ülikooli õigusteaduskonna, Ameerika Ühendriikide Föderaalse Juurdlusbüroo kursused erioperatsioonide läbiviimisest, vabatahtlikud reservohvitseride kursused ja Soome Riigikaitse Kõrgkooli Eesti riigikaitse kõrgema juhtkonna erikursused.

1998. aastal astus Benno Leesik kaitseväge tegevteenistusse Kaitseliidu peastaabi ülema kohusetäitjana. 1999. aastal nimetas president Lennart Meri Benno Leesiku Kaitseliidu ülemaks. Major Leesiku juhtimisel ületas Kaitseliit pärast iseseisvuse

taastamist esmakordselt 10 000 liikme piiri. Tema Kaitseliidu ülemaks oleku ajal täiustas Kaitseliit sõjaaja üksuste ettevalmistamist ja alustati Kaitseliidu baasil missiooniüksuste komplekteerimist. Mittesõjaliste riskide maandamiseks ja kriiside lahendamiseks tihendati koostööd jõustruktuuridega. Kaitseliidu eriorganisatsioonid on eraldi võttes olnud kogu aeg omalaadsete seas Eesti suurimad.

Benno Leesik oli ka Eesti Laskurliidu asepresident ja võimlemistreenerite klubi Kartek president. **KK!**

Snaipripüss APR

Snaipripüss APR on töötatud välja täiesti kasutusvalmis snaiprisüsteemina. See on üks vähestest püssidest maailmas, mida saab kohe karbist välja võttes pikamaatulistamiseks kasutada. Heades tingimustes võib treenitud laskurilt eeldada hõlpsaid laske pähe 400 meetri pealt ja kehasse 800 meetri pealt.

Komplekti kuuluvad:

- Schmidt & Benderi 3–12x50 PMII paralleelkompenseerimisega optika;
- B&T kiirühendusega (QD) NATO tarvikukinnitus (NIR), millel on SIMRAD-liides;
- ülespööratavad katted ja päikesevari;
- kahe jalaga snaipristatiiv;
- B&T keermega summuti;
- puhastuskomplekt;
- kiirelt ühendatav rõngastega kanderihm;
- tööriistakomplekt;
- õhupeegeldusi vähendav seade.

Püssiga saab soovi korral kaasa tellida:

- välgatuste summutamise filtri;
- tarvikukinnitus NIR käekaitsme,
- välikoti NFM,
- Eagle Industries'i transpordikoti.

Snaipripüss APR on müügil olnud alles 2006. aastast alates. Selle lühikese aja jooksul on püssi kasutusele võtnud Singapuri kaitseväge, Luksemburgi riiklik politsei ja Tšiili armee. Kõigil juhtudel on läbi viidud võrdlus Accuracy Internationali tootega ja APR paremaks tunnistatud.

Snaipripüss APR on saadaval ka järgnevates kaliibrites ja konfiguratsioonides:

- APR308 standardne sõjaväemudel, 1:11 torukeerme ja 610 mm pikkuse toruga;
- APR308P politseimudel 1:10 torukeerme ja 500 mm pikkuse toruga, ilma päästikulukuta;
- APR308S lühivariant 1/8 torukeerme ja 400 mm pikkuse toruga;
- APR338 pikamaa-snaiprivariant 0,338 Lapua laskemoona kasutamiseks.

Asjatundlikele kasutajatele meeldib snaipripüss APR.

Summuti

B&T (Brügger & Thomet AG) alustas tegevust 1991. aastal tulirelvade summutite väljatöötaja ja tootjana. Nüüdseks on B&T saanud suurimaks summutite tootjaks Euroopas ja mõnede arvates koguni maailmas. Üks on kindel – B&T summuteid kasutatakse üle kogu maailma rohkemates riikides kui mis tahes muid summuteid. Hiljutiste hinnangute kohaselt on B&T summutid kasutusel enam kui 50 maailma riigis. Ükski teine summutite tootja ei saa seda enda kohta väita.

B&T summutid jagunevad püstolite, käsi- ja automaatreelvade, püsside, snaipipüsside ja automaatreelvade summutiteks.

Kolm levinuimat B&T summutit on:

- püstolisummuti Impuls,
- püssisummuti Rotex,
- summuti MP5 QD.

Sageli küsivad kliendid, miks nad üldse peaksid oma relval summutit kasutama. Ikka seepärast, et sellest on kasu, sest summuti:

- vähendab lasu heli ja välgatust;
- hõlbustab käskude edastamist;
- eristab liitlased vaenlastest;
- säästab kuulmist;
- nõrgendab tagasilööki;
- õigesti paigaldatuna ei vähenda relva lasketäpsust;
- võimaldab paremat ülevaadet olukorrast;
- suurendab lahingus ellujäämise šansse;
- hõlbustab missioonide edukat täitmist.

Uus B&T Rotex V summuti on tehnoloogiline samm edasi võrreldes kõigi muude summutitega maailmas.

Rotex V on:

- üks kaalult kergemaid saadavalolevaid QD 5,56 mm summuteid üldse;
- üks lühemaid saadavalolevaid 5,56 mm summuteid üldse;
- 6–8 dB(A) võrra vaiksem kui mis tahes konkureerivad summutid (seda kinnitavad MIL-STD testid);
- saadaval Euroopa tootjalt ja kiiresti tarnitav;
- suurepärase tarvikute kinnitamise süsteemiga, mis kasutab NATO standardile vastavat originaalsuudmepidurit.

Baltic Armaments OÜ
Veerenni 56, 11313
Tallinn

Tel.: 6460113
Faks: 6460113
E-post: rifle2@rifle.ee

Kaitseliidu Valgamaa maleva staabiülem kapten TÕNIS ORG

Sündinud 26. märtsil 1971 Pedjal

SÕJAVÄELINE HARIDUS JA VÄLJAÕPE

1994–1994 – Kaitseväe Võru Lahingukool, kaadriallohviteride täienduskursus

1998–2001 – Soome Maakaitsekool, suurtükiväe eriala

2004 – jalaväepataljoni taktika ja nooremstaabiohviteride kursus

TEENISTUSKÄIK

1990–1991 – ajateenistus Nõukogude armees

1991–1992 – ajateenistus Eesti piirivalves

1994–2009 – Kaitseväe Võru Lahingukooli allohviteride õpperühma rühmavanem, jalaväe allohviteride õpperühma rühmaülem, õppejaoskonna ülema II abi, kaadriallohviteride ja täiendusõppekompanii täienduskursuse ülem, õppejaoskonna eriala väljaõppegrupi taktika vanemõppejõud – õppejaoskonna ülema abi, õppeosakonna väljaõppejaoskonna ülem – vanemõppejõud, kooliülema abi väljaõppealal, üldosakonna ülem, kooli ülema kohusetäitja/asetäitja

Alates 2009 – Kaitseliidu Valgamaa maleva staabiülem

AUASTMED: 2001 – nooremleitnant, 2004 – leitnant, 2007 – kapten

PEREKOND: abielus, 3 tütart ja poeg

Kaitseliidu Rapla maleva staabiülem major MEELIS PERNITS

Sündinud 13. oktoobril 1974 Pärstis

SÕJAVÄELINE HARIDUS JA VÄLJAÕPE:

1996 – Kaitseväe Lahingukool, allohviteride kursus

1998 – Eesti Riigikaitse Akadeemia, Sõjakool, piirivalve eriala

2002 – Kaitseliidu Kool, väljaõppetehnoloogia kursus

2007 – KVÜÖA, jalaväepataljoni taktika ja nooremstaabiohviteride kursus

2009 – NATO Kool, logistilise operatiivplaneerimise kursus

TEENISTUSKÄIK:

1993–1994 – ajateenistus Kuperjanovi üksik-jalaväepataljonis

1998–2001 – Narva-Jõesuu Piirivalve Õppekeskuse rühmaülem, kompaniülem

2001–2002 – Kaitseliidu Rapla maleva väljaõppeohvitser

2002–2008 – Kaitseliidu Kooli instruktor, IT-spetsialist, väljaõppeülema kohusetäitja, väljaõppeülem, kooliülema kt

2008 – Rahuoperatsioonide Keskuse välisohvitseride grupi Eesti kaitseväe kontingendi vanem Kosovos

2008–2009 – Kaitseväe Logistikakeskuse logistipataljoni staabiülem

Alates 23. novembrist 2009 – Kaitseliidu Rapla maleva staabiülem

AUASTMED: 1998 – nooremleitnant, 2001 – leitnant, 2004 – kapten, 2009 – major

PEREKOND: lahutatud, 1 poeg

Kaitseliidu Jõgeva maleva staabiülem kapten MATI KUUSVERE

Sündinud 20. juulil 1970 Jõgeval

SÕJAVÄELINE HARIDUS JA VÄLJAÕPE

1994 – kuuekuulised nooremohvitseride ettevalmistus- ja täiendkoursused

1999–2002 – Kaitseväe Ühendatud Õppeastutuste Kõrgema Sõjakooli põhikursus, taktikaline juhtimine

TEENISTUSKÄIK

1989–1991 – Nõukogude armee

1992–1993 – Piirivalveameti piirilõigu inspektor

1994–1999 – Üksik Raadiotehnilise Õhukaitsepataljoni rühmaülem, kompaniülema abi, kompaniülem, relvurohviter

2002–2002 – Kaitseliidu Jõgeva maleva väljaõppeohvitser

2002–2003 – Balti Luureeskadroni BALTSQN-7 staabiohviter

2003–2004 – Kaitseliidu peastaabi planeerimisosakonna arengu- ja planeerimisjaoskonna staabiohviter

2004–2007 – Kaitseliidu Tartu maleva instruktor

2007–2008 – Rahuoperatsioonide Keskuse välisohvitseride grupi UNTSO vaatleja, Eesti kaitseväe kontingendi UNTSO operatsioonide piirkonnas UNTSO vaatleja, kontingendi vanem

2008–2009 – Kaitseliidu Jõgeva maleva väljaõppeülem

Alates 21. detsembrist 2009 – Kaitseliidu Jõgeva maleva staabiülem

AUASTMED: 1992 – nooremveebel, 1994 – lipnik, 1996 – nooremleitnant, 1998 – leitnant, 2001 – kapten

PEREKOND: vallaline, 1 tütar

Rapla malev algatab vintpüssilaskmise sarivõistluse “Pahkla vint”

Tekst: ARVO VARDJA,
Kaitseliidu Rapla maleva liige,
“Pahkla vindi” ülemkohtunik

Kaitseliidu Rapla malev kutsub kõiki malevaid osa võtma taktikalise laskmise võistlusest “Pahkla vint”. Juba tänavu saab teoks uue võistlussarja kolm etappi. Need on vintpüssi taktikalise laskmise võistlused ehk nn vintpüssi-*practical*. Kuigi tavalisele inimesele tekitab mõiste vintpüss kujutuspildi vanast poltlukuga Mossini vintpüssist, räägime siinses kontekstis kaitseliitlastele tuttavatest poolautomaatsetest vintrelvadest (Galil, AK-4, AK-47, M-14, M-16 jpt). Mujal maailmas on vastava alaga tegel-

lud oma pool sajad. Üleilmselt tuntuim *practical*-laskureid ühendav organisatsioon on IPSC (*International Practical Shooting Confederation*), eesti keeles Rahvusvaheline *Practical*-laskmise Konföderatsioon). Soomlased on *practicali*-sarnaseid laskmisvõistlusi korraldanud 1980. aastatest alates. Lisaks IPSC-le on neil näiteks väga

populaarne SRA (*sovellettu reserviläisammunta*), kus lastakse paarislaskudega.

KAITSELIIDU-SISENE VÕISTLUSSARI

Laskevõistlus “Pahkla vint” on mõeldud Kaitseliidu-siseseks jõukatsumiseks, mille eesmärgiks kaitseliitlaste võitlustahte ja oskuste suurendamine. Ühtlasi tahab Rapla malev olla Eesti mõistes veel üsna uue spordiala propageerija. Spordiala, mis paljude meelest on igale kaitseliitlasele just see kõige õigem.

Järgnevalt uuest sarjast, selle eesmärkidest ning sellest, kus, millal ja kuidas võistlused läbi viiakse, mida peaksid huvilised tegema jms. Järgmises artiklis kirjutan täpsemalt võistluste reeglitest. *Practical*-laskmine seab juba olemuslikult ohutusele suuremad nõuded. Ohutusnõuete rikkumise eest võistleja diskvalifitseeritakse kohe kogu võistlusest. Seda peab iga võistleja alati meeles pidama.

Aga asja juurde. Võistlussarja koondnimi on Kaitseliidu Rapla maleva laskevõistlus “Pahkla vint”, lühemalt lihtsalt “Pahkla vint”. Nagu nimigi ütleb, korraldatakse kõik võistlused Raplamaal Pahklas. Seal on Nõukogude ajast pärit vana raketibaas, mille maastik sobib selliste võistluse korraldamiseks hästi. Sarja esimene võistlus on kavas 25. aprillil, teine 4. juulil ja kolmas 26. septembril.

Igast malevast on oodatud maksimumaalselt kaheksa laskurit, kes moodustavad kaks meeskonda. Peetakse nii individuaalset kui ka meeskondlikku arvestust. Võisteldakse kahes divisjonis, nendest lähemalt järgmises Kaitse Kodu! numbris.

PRAKTILINE VÕI TAKTIKALINE LASKMINE?

Sõdur peab lahinguolukorras laskma kiiresti ja täpselt, ühtlasi peab relval olema piisavalt jõudu, et vaenlane peatada. Kõik need kolm laskmise komponenti peavad olema sõduril võrdselt hästi selgeks õpitud. Ei saa öelda, et üks neist komponentidest on tähtsam kui teised. Näiteks pole kasu kiirest laskmisest, kui lased mööda. Samuti pole kasu väga täp-

Laskevõistlus “Pahkla vint” on mõeldud Kaitseliidu-siseseks jõukatsumiseks, mille eesmärgiks kaitseliitlaste võitlustahte ja oskuste suurendamine.

Vintpüssi-*practicali* laskmiseks sobib igasugune sõjapüss – olgu see optilise sihikuga varustatud poolautomaatkarabiin või tavaline automaat.

sest laskmisest, kui lased väga aeglaselt. Lisagem veel kiired salvevahetused, taktikaliselt õigete raja läbimise meetodite leidmise jms. *Practical*-laskmine aitabki sõduril välja kujundada kiire ja täpse laskmise võtteid. "Pahkla vindil" rakendame IPSC vintrelvast laskmise reegleid (vt ka Arvo Vardja, "Praktiline laskmine – tõelise kaitseliitlase spordiala" – Kaitse Kodu! nr 6/2008, lk 15).

Eespool olen selle spordiala kohta kasutanud mõisteid *practical* ja taktikaline laskmine, samuti maininud IPSC-d. *Practical* on väga konkreetne taktikalise laskmise ala, mida viljeldakse üle maailma. Kõik *practical*-laskurid omavad IPSC turvalise laskuri litsentsi. Et enamik kaitseliitlastest ei ole IPSC litsentsiga laskesportlased, räägime Kaitseliidu võistlussarja raames taktikalisest laskmisest. Samas

järgime võistlusel IPSC reegleid ja punktiarvestust.

"PAHKLA VINDI" AJAKAVA

Võistlus on kahepäevaline. Esimesel päeval peetakse kohtunike ja teiste võistluse ametnike võistlus. Teisel päeval võistlevad kõik ülejäänud. Et laskeharjutusi on viis, jagatakse võistlejad viide gruppi. Iga grupp alustab oma laskeharjutusest ja seejärel liigub järgmisele – see-ga roteerutakse ühelt võistlusrajalt teisele. Iga malev peab määrama oma võistkondadele vanema. *Practicali* kui spetsiifilise laskesportiala nõuete tõttu peaks vanem olema kursis ala eripäradega. Vanem vastutab oma inimeste turvalise käitumise eest, viib nad turvaliselt õiget teed pidi järgmise laskeharjutuse kohta ja lahendab muid võistlejate probleeme.

Kuidas registreeruda? Rapla malev saadab kõikidele malevatele võistlusjuhendi, kust selgub täpselt ka registreerumisprotseduur. Osavõtuks ootame malevatest võistlejate nimekirja koos sünniaegade ja valitava divisjoniga. Juba praegu on mõnes malevas IPSC litsentsiga laskesportlasi rohkem kui ühest malevast võistlusele lubatakse. Kuidas malevas esindajate nimekirja paika pannakse, see on iga maleva enda otsustada. Tõenäoliselt hakatakse tulevikus korraldama malevasisesed taktikalise laskmise võistlusi, kus selgitatakse üle-eestilistele võistlustele pääsejad.

Soovin kõigile potentsiaalsetele võistlejatele indu harjutamiseks. Ja nendele, kes *practical*-laskmises kahtlevad või pole asjaga üldse kursis: tulge vaatama! Asjakohased küsimused allakirjutanu meiliaadressile arvo.vardja@mail.ee on teretulnud. **KK!**

Tallinna maleva Põhja kompanii korraldas sõjameditsiini seminari

Tekst: TEELE KUUSK,
Tallinna maleva Põhja kompanii

Kaitseliidu Tallinna maleva Põhja kompanii kutsel pidas kirurg Tiit Meren 13. novembril Magdaleena haigla suures auditoriumis loengu oma Afganistanis sõjaururgina töötades saadud kogemustest.

Eesmärk oli korraldada erialaline üritus arstidele, kellel võib olla soov siduda end kaitseväe või Kaitseliiduga, sh ka sõjameditsiini teemadel kirjutajana. Siinkirjutaja on Kaitseliidu liikmena seisukohal, et sõjameditsiini peaks noortele arstidele rohkem tutvustama. Auditoriumi moodustasidki valdavalt meditsiinitudengid ja residendid, kuid kohal olid muu hulgas ka Eesti kaitseväe värbamiskeskuse juhataja Lauri Kurvits ja kaitseväe paarast Kersti Lea, kellelt sõjameditsiinihuvilised said kasulikku teavet.

ESIMENE EESTI KIRURG AFGANISTANIS

Tiit Meren viibis Afganistanis 2007. aasta suvekuudel, mil väljas oli 40 kraadi palavust ja vahete-vahel liivatormid. Välihospital, kus ta kirurgina töötas, asus Löuna-Afganistanis Helmandi provintsis Briti sõjaväebaasis Camp Bastionis. See on väga suure töökoormuse ja tipptehnikaga traumatoologiakeskus, kuhu tuuakse päevas üle kümne üliraskelt vigastatu. Arstile tähendas see kolme kuud pidevat ööpäevast valvesolekut.

Tiit Meren keskendus oma loengus eelkõige sõjameditsiini ja välikirurgia teemale, kuid tõi värvikalt sisse ka kultuurilisi ja poliitilisi aspekte. Ta rääkis oma kogemusest ausalt

ja humoorikalt, nii nagu asi oli, näidates jutu kõrvale isegi arstides õõva tekitavaid videoklippe sõjatandrist ja üliraskelt vigastatutest. Uskumatu tundus, et nii raskeid haigeid

Tiit Meren keskendus oma loengus eelkõige sõjameditsiini ja välikirurgia teemale, kuid tõi värvikalt sisse ka kultuurilisi ja poliitilisi aspekte.

on suudetud tervendada. Esimese Eesti kirurgina pidi kogunud Tiit Meren end brittidele tõestama nii enne sõjakoldesse minekut kui ka kohapeal. Tänu temale on nüüdsest

võimalik ka teistel Eesti arstidel end sõjakoldes proovile panna.

SÕJAMEDITSIINI TULEB TUTVUSTADA

Mitte ainult Nikolai Pirogovi väljaõeldut tunnustades tõdeb artikli autor, et sõjameditsiinist huvitatud noori arste on. Paraku nii kaitseväge kui ka Tartu Ülikool peavad endale esitada küsimuse, kas militaarvaldkonna tutvustamisel Eesti arstkonnale on tehtud tõesti piisavalt.

Artikli autor läbis Tartu Ülikooli arstiteaduskonna tudengina õigusteaduskonnas sõjaõiguse kursuse (siinkohal pean tunnustama, et sõjaõiguse ekspert Tõnu Pöder tegi loengu huvitavaks ka meditsiinitudengile), et saada teada rohkem sõjaväest, sest arstiteaduskonna õppekavas sõjaväge tutvustavat ainet enam ei loetud. Arstitudengitele ja arstidele peaks kaitseväge värbamissüsteemi ja karjäärivõimalusi sõjalises valdkonnas tutvustama juba varakult. Eriala vastu tuleb äratada kirg ja loodetavasti Tiit Mereni ettekanne inspireeris paljusid tänaseid ja tulevaseid arste. **KK!**

Soome snaiprid Talvesõjas ja Jätkusõjas ehk “Käod”¹

Tekst: HEIKKI JOUNELA

Venelased uskusid, et Soome “käod” tulistavad puude otsast. Soome snaipritest räägitakse palju legende, kuid mis oli tegelikkus? Tegelikult pidid Soome snaiprid sõjas tavaliselt hakkama saama ühekordse suurendusega ehk tavalise vintpüssisihikuga. Soome kaitseliidu Suojeluskunta üksustes koolitatud snaiprid täitsid puudulikust varustusest hoolimata oma ülesande hästi, kuigi Soome kaitsevägi ei tegelnud enne Talve- ja Jätkusõda snaiprite koolitamise ega täpsusrelvade arendamisega.

KAITSELIIDU OSA OLI TÄHTIS

Soome ei pööranud sõdade-eelsel ajal piisavalt palju tähelepanu oma kaitsejõudude arendamisele. Meilgi levis lääneriikide suhtumine. Suure sõja puhkemist Euroopas ei peetud tõenäoliseks. Suurim osa kaitsejõude 20 aasta investeeringutest kulus hiljem kasutatuteks osutunud ja juba kaasajal kritiseeritud suurhangetele soomuslaevadest pommituslennukiteni. Snaiprite ja teiste jalaväe tulejõudu suurendavate ettevõtmiste vastu ei jätkunud huvi.

Kuid mitte kõik soomlased ei uskunud igavest rahu. Soome kaitsejõududesse kuuluva kaitseliidu ridades tehti palju kaitsevõime tugevdamiseks, korraldati mitmesuguseid väljaõppekursusi, arendati taktikat ja relvastust. Kaitseliidu allüksused keskendusid tavaliselt praktiliste asjade arendamisele ja seepärast uuriti, arendati ja trenniti seal muude sõjaliste erialade kõrval ka snaiprite erialaseid oskusi ja tehnilisi vahendeid.

Kaitseliidu I ja II väljaõppekava sisaldasid lisaks snaiprite põhjalikule baaskursusele veel järgmisi snaiprile vajalikke teemasid ja oskusi:

- ennaku määramine liikuva sihtmärgi tabamiseks;
- kauguste määramine, keskmised ja suured kaugused;
- sihtmärkide leidmine ja eristamine eri kaugustel, nii maskeeritud kui ka maskeerimata sihtmärgid;
- sihtmärkide tähtsuse hindamine sihtmärkide tegevuse alusel, vaatlused;
- maastikuluure ja sideprotseduurid;
- vaatlusharjutused pimedas ja halva nähtavuse korral;
- snaiprite koostöö lahingus;
- snaiprite tegevus pimedas ja tihedas suitsus;
- laskuri ja vaatleja koostöö.

MÕISTED

Jao täpsuslaskur on jao või rühma koosseisus olev võitleja, reeglina oma üksuse parim laskur, kes toetab täpse tulega oma üksuse tegevust. Kasutab tavaliselt standardset sõjapüssi, mida on täiendatud optilise sihikuga.

Snaiper on eriväljaõppe saanud ja spetsiaalse snaipripüssiga relvastatud jalaväelane, kes on võitlusgrupi, lahingukompanii või pataljoni ülema alluvuses ja täidab peamiselt kõrgema ülema antud ülesandeid kogu üksuse vastutusalas. Vajadusel antakse snaiper ajutiselt väiksema üksuse toetuseks.

Kui snaiper oli läbinud loetletud kursused kaitseliidus ja omandanud nimetatud oskused, oli võitleja erialase koolituse tase kõrge. Mitu tänapäeva Soome kaitsejõudude allüksust võivad uhkustada nii põhjaliku snaiprikursusega?

Vabatahtlikel kaitseliitlastel oli aega ja huvi õppida ning harjutada põhjalikult, väljaõppe läbiviimist ja tulemusi kontrolliti regulaarselt. Sõjaajal osutusid niimoodi aastate jooksul koolitatud snaiprid tõhusateks võitlejateks, kellest nii omad kui ka vastased räägivad tänaseni legende. Täna Soomes puudub vastav pikaajaline snaiprite väljaõppeprogramm.

KAOTATUD AASTAD

Ilmasõdade vahel katsetati Soomes mitmeid täpsuspüssi ja optilise sihiku kombinatsioone. Kaitseväl ja kaitseliidul olid tavaliselt võistlevad arendusprogrammid. Kahekümne aasta jooksul ei suudetud armeele luua ühtselt tunnustatud snaiprirelva.

1935. aastal tegi kaitsevägi uue katse ja taasalustas vahepeal lõpetatud snaipripüsside optiliste sihikute võrdlevaid katseid. Need lõppesid tavaliselt: selle asemel, et soetada müügil ole-

Soome kaitseliidu embleemi kandis käisel enamik Talvesõjas võidelnud Soome snaipreid. Punaarmeelased pidasid seda suure S-tähe tõttu tihti Soome snaiprikorpuse mõne allüksuse märgiks, teadmata, et soomlased kutsusid täpseid laskureid *tarkka-ampuja*, mitte *snaiper*, nagu vene keeles.

¹ Kirjutis algse pealkirjaga “Suomalaistarkka-ampujat sodassa: Käet” on tõlgitud ajakirjast Suomen Sotilas nr 6/2009, mille koduleht tähtsamate artiklitega asub aadressil (<http://www.suomensotilas.fi>).

Soome snaipri varustus Jätksõjas oli parimal juhul selline: relvastatud kodumaise snai-ripüssiga M/39-43 või Saksa Ajacki neljakordse suurendusega optiline sihik täpsuse alusel snai-ripüssiks välja valitud vintpüssi M/39 peal.

vad ja töökindlad sihikud, otsustati optiline sihik algusest lõpuni ise valmistada.

Aktsiaseltsile Physica anti sihiku valmistamiseks üldsõnalised juhtnöörid ja seadme välismõõtmed. Lisaks seati eesmärgiks valmistada optiline sihik, mis sobiks nii kuulipildujale kui ka snai-ripüssile. Taheti saada peaaegu kõikjale sobiv seade. Hoiti raha kokku ja tehti selle nimel kompromisse.

POOLKUUKLUBI

Tulemuseks oli kolmekordse suurenduse ja 24 mm objektiiviga sihik, mis sobis ehk enam-vähem kuulipildujale, kuid oli täiesti sobimatu snai-ripüssile. Uni-versaalsihik oli kandiline karp, mis kaalus ligi kilo. Sihikut püüti paigutada vintpüssi lukuraami peale, kuid koos jalgadega jäi see laskuri silmast liiga kõrgele. Järgmiseks prooviti paigutada sihik madalamale, relva küljele. Kuid sellinegi paigutus nõudis vintpüssi kabale suure põsetoe lisamist.

Sihik oli ehitatud nii, et laskuril tuli sihtimisel hoida silma vaid 40 mm kaugusel okulaarist. Kasutamisel tähendas see, et lasu hetkel lõi vintpüssi tagasilöök Physica sihiku okulaari vastu laskuri kulmu või otsaesist, jättes sinna poolkujulise haava. Ajalooürikutest ei selgu, kui kaua läks sellise vigastuse saanud laskuri ravimiseks tagasilöögikartusest...

Sihikute väikeseeriatootmine algas alles 1937. aastal. Neid telliti 250, millest 150 oli plaanis kinnitada kaitseväge vintpüssile M/27, ülejäänud sada kuulipildujatele.

Et ka sihiku kinnitusjalgade valmistamine oli keeruline ja täpsust nõudev töö, jõuti Talvesõja (30. november 1939 – 13. märts 1940 – tõlkija märkus) lahingute alguseks komplekteerida ainult üksikud snai-ripüssid M/27 PH. Tagantjärele tarkusena peab ütleva, et samal ajal Kaitseliidus arendatud snai-ripüssi projekt oli kaitseväge valikust oluliselt praktilisem. Sama olukord oli ka jalaväge vintpüssi arendamisega.

VASTAVALT OLUKORRALE

Kui Physica sihiku sobimatus oli selgeks saanud, otsustasid kaitsejõud kuidagi olukorda parandada ja tellisid 1942. aasta detsembris Saksamaalt (A. Jackenrolli optikatehasest – tõlkija märkus) 2000 neljakordse suurendusega Ajacki sihikut.

Sealt vastati, et sihikuid ei tarnita. Sõdiv riik vajas mõistagi

kogu tehase toodangut oma armee varustamiseks – oli ju sõjaõnn selleks ajaks Saksamaale selga pööramas, võideldi mitmel rindel ja kanti suuri kaotusi, näiteks Stalingradis ja Al-'Alamaynis.

Kui reaalpoliitikas nii tavaline “oma huvid ennekõike” oli Saksamaa suhtes selgeks saanud, otsustasid soomlased uuesti uurida, milliseid sihikuid saaks kodumaalt.

Appi kutsuti tollane juhtiv optikateadlane professor Yrjö Väisälä, kes projekteeris Saksa Ajacki 4x38 sihiku alusel uue optilise sihiku. Mõned allikad väidavad, et Jätkusõhta (25. juuni 1941 – 19. september 1944 – tõlkija märkus) jõudis 20 sellist sihikut vintpüssidel M/39 ja see snairipüss sai nimeks M/39-44, teiste ajaloolaste andmetel ei jõudnudki need relvad enne sõja lõppu rindele.

Jätkusõja lõppedes lõpetati ka kõnealuste sihikute tootmine. Vintpüsse M/39-44 oli valmistatud kõigest 50. Neid sihikuid kasutati Soome kaitsejõududes veel 1970. aastatel ja hoiti mobilisatsioonireservis kuni 1980. aastateni.

LÕPUKS SAADI ABI...

1943. aasta suvel soostus Saksamaa lõpuks müüma oma liitlasele 500 Ajacki optilist sihikut. Need saabusid Soome 1943. aasta lõpul ja 1944. aasta alguses.

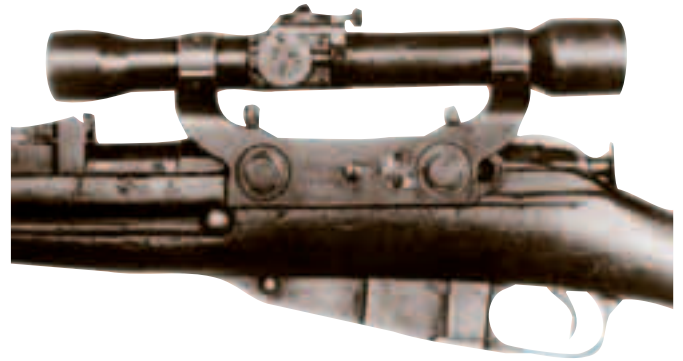
Need sihikud kinnitati vintpüssidele M/39 ja snairipüssid nimetati mudeliks M/39-43. Enne Jätkusõja lõppu jõuti ehitada 300 Ajacki sihikuga snairipüssi, mida peetakse parimaks soomlaste snairipüssiks Teise maailmasõja aastatel. Poole miljoni võitlejaga armeele oli snairipüsse vähe ja nende mõju lahingutegevuses pisike. Probleeme tekitasid ka kehva kvaliteediga ja liiga pehmest metallist valmistatud sihiku kinnitused. Saksa

SOOME KUULSAMAIK SNAIPREID

Kuulsaim Soome snaipeer oli Simo Häyhä, kes tabas vintpüssist üle 500 ja püstolkuulipildujaga Suomi veel 200 punaarmeelast, sest oli hästi omandanud snaiprile vajalikud oskused. Simo Häyhä alias Valge Surm on tänini kõige enam vastaseid hävitanud snaipeer, Talvesõja kolme kuuga suutis ta tabada rohkem vastaseid kui teiste sõdinud riikide snaiprid mitme aastaga.

Soomes elab senini sõjaveterane, kes teenisid Teises maailmasõjas snaipritena, näiteks Toivo W. Maukonen, kes kirjutas oma sõjateest raamatu “Tarkka-ampujan polku” (“Snaipri teekond”). Häyhä ja Maukoneni elulood on kasulik lugemismaterjal kõikidele sõja-ajaloo ja täpsuslaskmise huvilistele.

Soome kaitseliit püüdis arendada snaipri eriala juba enne Talvesõda, kuid kaitseväge suhtus täpsuslaskmisesse loiuult. Pildil on kaitseliidu optilise sihikuga snairipüss M/28. Oluline tunnus on allapoole painutatud luku käepide, mis erineb tavalise vintpüssi sirgest käepidemest. Selline painutatud luku käepide on tavaline Mossini-Nagant'i vintpüssi baasil ehitatud snairipüssidel.

Pildil on Soome kaitseliidu optiline sihik M/33 koos kinnitusega paigutatud vintpüssile M/28-30. 25 sihikut olid Zeissi maailmakuulsas mudeli Zielvier neljakordse suurendusega. Samasuguseid sihikuid hankis ka Punaarmee oma snaipritele, esimesed osteti Saksamaalt, seejärel hantiiti joonised ja masinad ning jätkati masstootmist Venemaal.

optilised sihikud olid Soome kaitsejõududes kasutusel kuni 1980. aastate alguseni.

ILUSASTI PALUDES

Kaitsejõudude peastaap üritas leida optilisi sihikuid liisaks ka natuke kummalisel teel. Oli teada, et rindel võidelnud sõdurid olid võtnud venelastelt “sõjameeneks” muu hulgas ka Punaarmee snairipüsse. Sõdureid paluti ja osaliselt ka kästi loovutada sõjasaagiks saadud snairipüssid koos optiliste sihikutega kaitsejõududele. Kaitsejõud said selle kampaania tulemusena vähesel määral trofeerelvi, sest optilise sihikuga püssid sobisid hästi jahipidamiseks sõdurite kodukandis või hoiti sõjasaaki meelsamini oma jao või rühma lahingutegevuse toetamiseks. Relvi ei tahtetud anda sellest eraldi tegutsevatele koolitatud snaipritele. Teise kampaaniaga paluti Soome kodanikel kinkida kaitsejõududele erakates olevaid optilisi sihikuid ning osteti neid sporditarvete poodidest ja isegi eraisikutelt. Kokku saadi mõnikümme mitmesugust optilist sihikut, sest need olid sel ajal Soomes keskmisele laskurile liiga kallid. Üksteisest erinevatele sihikutele pidi valmistama käsitööna sihikujalad nende kinnitamiseks armee vintpüssidele. Kaitsejõud loobusid sellest kollektsioonist kiiresti pärast Jätkusõja lõppu.

Kõik trofeesihikud pandi vintpüssidele M/39 ja neid snairipüsse nimetati M/39 SOV. Et osa ümberehitusi tegid rindel üksuste relvurid ja osa sihikuid tõsteti ühe püssi pealt teisele, ei ole niimoodi saadud snairipüsside täpne hulk teada, kuid neid oli suurusjärgus 200–300.

Soome kaitseliidu vintpüss M/28-30 ehk *pystykorva*. Relv oli hoolikalt ehitatud ning sellel oli kvaliteetne ja täpne relvaraud. Nimetatud vintpüss oli sõja-aastatel täpsuspüssina väga populaarne. Enamik Soome snaipritest, sh legendaarne Simo Häyhä, võitles kogu sõja tavalise vintpüssiga. Kaitseliidus koolitatud ja regulaarselt laskeharjutustel osalenud võitlejatel oli selleks piisavalt hea laskeoskus.

Kangesti oli vaja ise teha, kuigi välismaalt oleks saanud tellida töökindlama! Soomes leiutatud ja ehitatud Physica optiline sihik on kaitseljõudude ebaõnnestunud ettevõtmiste nukker näide. Ka neid sihikuid pidi paremate puudusel kasutama. Hoolimata suurest optiliste sihikute puudusest lasti suurel osal nendest sihikutest laoriuilil vedeleda, samal ajal kui Soome snaibrid eesliinil tavalise vintpüssiga vaenlaste ridu harvendasid.

Kõik venelastelt “pikaajaliseks kasutamiseks laenatud” ja vintpüssile M/39 paigaldatud optilised sihikud olid mudelid PE ka PEM, PU sihikute kasutamise kohta ei ole usaldusväärseid andmeid.

Head optilised sihikud ja snaiprite põhjalik koolitamine enne sõdasid mujal kui kaitseliidus oleks oluliselt tõhustanud snaiprite tegevust, hõlbustades sihtmärkide leidmist ja suurendades efektiivset laskekaugust. **KK!**

ÜLLATAV AVASTUS

Jaanuaris 1943 leiti laost 100 Physica optilist sihikut, mis olid määratud kuulipildujatele, kuid tolmusid kasutatult ja unustatult riivil. Peastaap otsustas, et leitud sihikud kinnitatakse vintpüssidele M/39 ja nii sündis snairipüss M/39 PH.

Seega ei saanud sõdade ajal armeele piisavalt optilisi sihikuid. Milliseid vahendeid siis Soome snaibrid kasutasid? Peamiselt ajasid nad läbi ühekordse suurendusega optikaseadmetega. Seega otsiti sihtmärke palja silmaga ja sooritati nii ka lasud.

Kasutatud taktika ei olnud nendes oludes kindlasti halb. Tollased optilised sihikud olid väga õrnad ja niitistikud kippusid löökide mõjul paigast liikuma, vähemalt kehvema kvaliteediga sihikutel. Optilise sihiku kasutamine nõudis tõsist väljaõpet ja harjutamist, samas nappis pädevaid snaipriinstruktooreid. Külma kraadidega muutusid sihikud uduseks, sest nende korpused ei olnud täiesti niiskuskindlad. Optilise sihikuga snairipüssi laskuri profiil oli tavalise laskuri omast kõrgem, sest laskur pidi kaela sirutama, et vintpüssi tavalisest sihikust kõrgemale kinnitatud optilisest sihikust läbi näha. Vahe oli ainult mõned sentimeetrid, kuid need võisid saada saatuslikuks, eriti siis, kui lahingut peeti väiksematel kaugustel. Päikesekiired võisid peegelduda sihiku läätsedelt, paljastades snaipri asukoha vastasele. Näiteks Simo Häyhä ei kasutanud loetletud põhjustel kunagi optilist sihikut. Hiljem õpiti peegelduste vähendamiseks tegema objektiivile ette papist või riidest katet, milles oli ainult väike vaatlusava.

Soome keelest tõlkinud Heikki Kirotar

SÕJA ÕPPETUNNID

Snaiprite vajalikkust tajuti kõige paremini kaitselahingutes ja positsioonisõjas, kui mõlemad osapooled olid hoolikalt kaevunud. Hiljem on õpitud snaipreid rakendama kõikides lahinguliikides. Talvesõjas ja Jätkusõjas teeninud Soome ohvitseridele ei õpetatud snaiprite kasutamist.

Parimaks peeti snaiprite kasutamist paaridena. Snaibrid tegutsevad ka tänapäeval tavaliselt paarina – sama väljaõppega võitlejad vaheldumisi laskuri ja vaatlejana.

Snaiprite põhjalik koolitus oli ülioluline ja saadud kogemuste alusel loodud erialakursust täiendati pidevalt. Kursustel märgati, et väga vähe snaipri baaskursusel alustanud õpilastest tundis oma teenistusrelva kuuli lennukaart eri kaugustele lastes, mistõttu suurim osa laskudest ei tabanud. Vastase vöökohta sihtimine ei tähenda tabamust kõikidelt laskekaugustelt. Koolitatud snaibrid tabasid kindlakäeliselt vähemalt 450 m kaugusele. Kõige tõhusamaks peeti, et snaibrid keskenduvad teiste laskurite laskekaugustest väljas asuvatele sihtmärkidele, hea nähtavuse ja ilmastikuolude korral 600–800 meetri, isegi kuni 1000 m kaugusele. Suurtele kaugustele lastes olid eriti olulised laskekauguse täpne hindamine ja kõikide muutujate arvestamine, sest kuuli lend on suurtele kaugustel üsna kaarjas ja tuul mõjutab seda oluliselt. Niisket ilma, udu või kerget vihma peeti snaipritegevust soodustavaks, sest halvema nähtavuse korral muutusid vastased ettevaatatumaks. Suurendava optilise sihikuga oli neid lihtne tabada. Probleemiks osutus sihikute vähene niiskuskindlus ning läätsedele kogunevad veeaur ja veepiisad.

Mida oleks Eestil soomlastelt õppida?

Tekst: HEIKKI KIROTAR

Soomlaste snaipritegevuse ülevaadet tõlkides oli mul korduvalt tunne, et olen seda juttu varem kuulnud. Kui asendada sõna Soome sõnaga Eesti, tundub, et ajalugu kordub. Eesti kaitsejõududes on kombeks luua võimekusi vastavalt välissmissioonide vajadustele. Soomlased hankisid soomuslaevu, eestlased hankisid 800 miljoni krooni eest Inglismaalt kolm plastikust kerega miinijahtijat.

Eestis loodi snaiprivõimekus, hantigi maailma parimate hulka kuuluvad snaipirelvad Sako TRG 42 ja PGM Hecate II, kuid nendest vähestest relvadest ja snaipritest ei piisa isegi EstCoy vajadusteks. Võimekus on loodud, ristike on kirjas, Brüssel, London ja Washington on rahul, EstCoy saab VIP-külalistele päris snaipripüssi näidata. Kõik on nagu korras, sest täna meil ju sõda ei ole ja ohu korral tormavad kõik lääneriigid üksmeelselt Eestit kaitsma. Vähemalt nii kuuleme pidevalt poliitikute ja ametnike suust.

VALGE SURM

Soomlased tundsid Talvesõjas puudust kõigest, kuid eriti tankidest, tankitõrjerelvadest ja kahurväe laskemoonast, sest Soomet ei tulnud "vabastama" laevastikuga, vaid ikka maad mööda tankide ja jalaväega suurtükiväe toetusel, lisaks arvukad punakotkad Soome taevas.

Vead relvastuse hankimisel maksti kinni Soome sõdurite verega. Kuigi punaarmee laste mälestustest jääb mulje, et Soome snaipreid oli rohkem kui puid metsas, on tõde teistsugune. Soomel oli väga vähe snaipreid. Hüüdnime Valge Surm all tuntuks saanud Simo Häyhä (1. detsember 1905 – 1. aprill 2002) oli pataljoni ainuke snaipeer, kuid suutis kolme sõjakuuga hävitada pataljoni jao punaarmeelasi.

Soome täpsuskütid on tänaseni leghendaarsed, neid tuuakse eeskujuks venekeelsetes snaipriõpikuteski.

Tšetšeenid kasutasid osavalt poolt tuhandet 1990. aastate alguses Vene vägede lahkumisel nende kätte jäänud snaipripüssi SVD. Lisaks saadi snaipripüsse sõjasaagiks, osteti venelastelt ja toodi sisse välismaalt.

SNAIPRITERROR KAUKAASIAS

Tšetšeenide tavaline taktika oli üks täpsuslaskur SVDga igas jaos. Arvestades seda, et lahingutes osales eri andmetel 10 000–20 000 tšetšeeni, oli neil kasutada üks täpsuspüss 20–40 võitleja kohta. Tšetšeeni täpsuslaskurite tabatud Vene sõdurite hulk ei ole teada, ilmselt oli see suur, sest sõjas osalenud venelased meenutavad õudusega tšetšeenide snaipriterrorit, mille eest ei olnud kaitstud keegi.

Venelased tegid omad järeldused ja muutsid struktuure, suurendades oluliselt snaiprivõimekust ja täpsuspüsside arvu. Igas jalaväejaos on nüüdsest ette nähtud jao täpsuslaskur, kes on relvastatud täpsuspüssiga SVD. Lisaks on roodukomandöri alluvuses snaiprimeeskond, mille liikmed parema väljaõppe ja relvastusega suudavad tulistada kuni 2000 m kaugusele. Pataljoniülema käsutuses on snaiprijagu ja brigadiülema snaiprirühm.

Korraliku väljaõppega täpsuslaskur suudab SVDga kuni 200 m kaugusele tabada 90%, kuni 500 m kaugusele 80% ja kuni 800 m kaugusele 50% sihitud laskudest. Sisuliselt kopeeriti struktuuri, mida lääneriigid kasutavad Iraagis ja Afganistanis.

Tihti avaldatud foto Soome snaiprist Jätksõjas Syväri piirkonnas laskepositsioonil. Tegevus ei tundu olevat eriti varjatud, vaid paistab nii uljas, et loodetavasti ei ole tegemist lahinguga, vaid fotograafide poseerimise või laskeharjutusega. Ei ole teada, kas see snaipeer elas sõja üle. Pildil olev snaipeer kasutab trofeerelva, Punaarmee snaipripüssi Mossin-Nagant 91-30 sihikuga PE.

Nagu eelmises Kaitse Kodus! kirjutasin, püsib snaipri eriala Eestis peamiselt kaitseliitlaste ja reservohvitseride najal. Kaitsejõududes on ainult üks inimene, kelle põhiline ülesanne on snaipri ja täpsuslaskuri eriala arendamine ja õpetamine.

Küsimus ei ole rahapuuduses, vaid prioriteetides ehk asjade tähtsusejärjekorras. Kui igal aastal maetakse sadu miljoneid Afganistani, lootuses raskel hetkel lääneliitlastelt abi saada, uskudes NATO kollektiivkaitset ja poliitikutel lubadusi, siis on see ainult üks võimalus. Paljud eestlased jälgisid õudusega, kuidas Venemaa provotseeris konflikti Gruusiaga ja suurriigi kallalolevatele reageerisid needsamad austatud lääneriigid ainult ettevaatliku mõminaga. Tekkis küsimus, kas Eesti saab raskel hetkel abi. Ajalugu on täis näiteid, kus lepingud osutuvad ainult paberitükkideks ja väikeriigid peavad raskel hetkel ise hakkama saama. Soomlastel on see kogemus olemas, mis tunne on üksi suurriigiga võidelda.

SVD-MEHED TULEVAD!

Kaitseliidu üksused on oma relvastuselt kergejalavägi ja neil on seetõttu piiratud võimalused vastase soomuskolonni mõjutamiseks. Soomlaste kogemusest tasub õppida, et snaipreid saab edukalt rakendada kõikides lahinguliikides ja snaipriterror on väga tõhus viis arvukamale ja raskemini relvastatud vastasele kaotuste tekitamiseks. Samas kestab snaiprite väljaõpe aastaid ja usutava snaipriterrori tekitamiseks on snaipreid vaja suurel hulgal.

Soome snaipri varustus Jätksõjas oli parimal juhul selline: relvastatud kodumaise snaipripüssiga M/39-43 ehk Saksa Ajacki optiline sihik snaipripüssiks oma täpsuse poolest väljavalitud vintpüssi M/39 peal.

TÄPSETE LASKURITE VÄLJAÕPPE NELI PÕHIMÕTET

1. Täpsete laskurite väljaõpe peab olema massiline ja astmeline. Parimad jao täpsuslaskurid saavad edasi õppida snaipriteks ning sealt edasi meeskonna- või jaopealikeks ja instruktoriteks. Käputäis tippsnaipreid lihtsalt ei jõua kriisi korral kõiki neid SVDga vastaseid hävitada, ükskõik, kui hea relvastus Eesti snaipritel on. Snaipriterrori tekitamiseks peab täpseid laskureid olema väga palju, igas jaos ja rühmas.
2. Täpse laskmise tugisammas on põhjalik, aastatepikkune väljaõpe. Simo Häyhä osales aastaid Soome kaitseliidu õppustel, võitis palju laskevõistlusi ja oli jahimees. Siis mobiliseeriti ta Talvesõtta ja ta hävitas pataljonijao punaar-meelasi. Enamikku snaiprile vajalikke oskusi saab omandada ilma snaipripüssita. Tuleb lihtsalt kasutada neid relvi, mis käepärast. Näiteks automaat AK-4 koos korraliku optilise sihikuga on jao täpsuslaskurile piisav. Snaiprikursusel kulutatakse ainult väike osa relvaõppele ja laskeharjutustele. Oluline on laskuri soov ja tahe ennast aastate jooksul arendada.
3. Kui väljaõpe on tasemel, muudab hea relvastus snaiprid palju tõhusamaks. Optilise sihiku peamine eesmärk on võimaldada laskuril paremini vaadelda ja sihtmärke näha. Nagu kallid spordikingad ei tee kedagi tippsportlaseks, on ka kallist snaipripüssist kasu ainult võitlejal, kes seda tunneb ja kasutada oskab.
4. Snaipritest on ainult siis kasu, kui neid osatakse kasutada. Seda tuleb õppustel harjutada. Snaipeer on osa üksusest, nagu kuulipildurid, tankipurustajad ja sidemehed. Täpsuslaskurite ja snaiprite kasutamist on vaja õpetada kõikidele juhtidele alates jaopealikest, et tekiks snaipritaktika. Samuti on vaja õpetada kaitsemeetmeid vastase snaiprite eest. Need põhimõtted on lihtsad, kuid kui neid ei harjuta, siis makstakse selle eest lahingus eestlaste verega.

Kogu Kaitseliidu varustamine piisava koguse snaipripüssidega ja jao täpsuslaskurite ning snaiprite väljaõpetamine maksab sama palju kui ühe Eesti jalaväejao hoidmine Afganistanis. Mis on raskel hetkel olulisem? Sajad snaiprid kodumaal või üks jagu lõunarin-del liitlastele oma lippu näitamas? Isegi NATO abi korral kannavad Eesti kaitsmise põhivõimused ikkagi eestlaste maaväed, sest liitlastel ei ole suuri ja kiiresti ümberpaigutatavaid maavägesid. Seega jääb ka

SVD-meeste hävitamine peamiselt eestlaste õlule.

Kaitseliidus tuleb oluliselt suurendada snaipri eriala kursuste arvu, sest sajad snaipri ja jao täpsuslaskuri kohad on täitmata. **KK!**

Selline nägi välja tavaline Soome snaipeer Talvesõjas. Tegevus oli improviseeritud ja organiseerimata. Relvadeks olid tavalised jalaväelase vintpüssid, näiteks mudel M/27. Pilt on tehtud ajakirja Suomen Sotilas talvesõjalaagris.

Eesti Kaitsetööstuse Liidu liige Nordic Armoury OÜ

Nordic Armoury OÜ (edaspidi NordArm) on üks näide paljudest ettevõtmistest, mis on alguse saanud ettevõtluse alustamise põhikomponentide kokkusaatmisest: 1) sobivast garaažist või keldrist, 2) harrastusest, 3) sõpradest-tuttavatest, 4) parajast hulgast asjatundmatusest 5) tahtmisest midagi ära teha ja 6) turuniši olemasolust.

TEGEVUS KAITSELIIDUS JUHTIS ÄRIIDEELE

Kümne aasta pikkune laskmise harrastamine Kaitseliidus oligi ühele ettevõtlikule seltskonnale andnud ülevaate kaitseväes, Kaitseliidus ja *practical*-laskmises kasutatavatest relvadest, optikaseadmetest ning optikaseadmete ja muude lisatarvikute relvadele kinnitamise võimalustest. Ühtlasi oli tekkinud arusaam kõnealuse valdkonna olukorrast Eestis ja selle parendamise-arendamise võimalustest.

NordArm asutati 2007. aasta kevadel eesmärgiga osaleda kaitseministeeriumi haldusalas korraldatavatel hangetel, millega otsiti STANAG-4694/MIL-STD 1913 standardil põhinevate relvade lisaseadmete kinnitussüsteemide (nn Picatinny siinide) tarnijat. Selleks on kogu firma tegutsemise ajal pidevalt tegeldud arendustööga ja evitatud tootmisse umbes 20 originaaltoodet. Et NordArm pole ära põlanud ka muid väiksemaid ja suuremaid jõukohaseid tooteid ega lahendusi, on tal kujunenud kaitseväega asjalik ja mõlemaid pooli rahuldav koostöö,

mille raames on relvajõududele tarbitud mitmesuguseid lahingu- ja väljaõppeotstarbelisi tooteid ning ka relvade hoolduseks ja remondiks vajalikke rakiseid.

Ettevõtte tegevuseks on olnud eelkõige paindlikkus ja keskendumine kliendi rahulolule. 2009. aastal võitis NordArm kaitseväe hanke *cal.* 12,7 mm Browningu kuulipilduja vahetatavate vintraudade ümbertegemiseks pauk- ja harjutusmoona kasutamiseks. Leping täideti möödunud aasta lõpus.

UUS VAATENURK – PERSONAALNE LÄHENEMINE

NordArmi viimase aja saavutuseks võib pidada seda, et ettevõttel on tekkinud koostöö harrastuslaskuri-

te ja jahimeestega, kelle relvad vajavad personaalset lähenemist kas erinevate optiliste sihikute, harkjalgade või muu taolise mugavama ja käepärasema paigaldamiseks. Kuigi NordArm on oma tegevuses orienteeritud peamiselt sõjaväerelvadele, usume, et ka see suund on perspektiivne ja pakub huvitavaid tulevikuvõimalusi.

Turul püsimise eelduseks on tehnoloogiliste arengute jälgimine, vastava teabe valdamine ja hankimine, mistõttu oleme pidevad

NordArm asutati 2007. aasta kevadel eesmärgiga osaleda kaitseministeeriumi haldusalas korraldatavatel hangetel, millega otsiti nn Picatinny siinide tarnijat.

külalised erialanäitustel Euroopas ning loonud sidemed samalaadsete ettevõtetega Eestis ja välismaal.

NordArmi tulevikukava näeb ette arendustöö jätkumist ja uute lahenduste pakkumist just käsirelvade lisatarvikute osas pikas perspektiivis ning vastavate toodete ja/või lahenduste turustamist nii Eestis kui ka piiri taga. Kuid oleme valmis ja avatud teiste ambitsioonikamate projektide realiseerimiseks nii iseseisvalt kui ka koostöös teiste Kaitsetööstuse Liitu kuuluvate ettevõtetega. Kaitsetööstuse Liidu liige on NordArm 2009. aasta kevadest.

Meie tegemistega saab tutvuda ettevõtte praegu veel arendamisjärgus kodulehel (www.nordarm.com). Küsimused, ideed ja arendus- ja koostööettepanekud on teretulnud e-aadressil info@nordarm.com. **KK!**

Hakkamasaamine (mitte ellujäämine) looduses

Kogenud matkamehe tähelepanekuid ja nõuandeid

Tekst: TÕNU JÜRGENSON,
matkainstruktor

Viimase paarikümne aasta jooksul on põhjalikult uuritud selliste õnnetuste tekkemehhanisme, mis leiavad aset lühemate või pikemate looduses viibimiste käigus, peamiselt mägitradel, polaarekspeditsioonidel, tegelikult kõikjal, kuhu matkahuuline võib sattuda. Kui jätta välja looduse riu- kad, nagu lumelaviinid, mille tõttu hukub kõige rohkem matkajaid, siis järgmiseks põhjuseks on varustuse oskamatu kasutamine, õige varustuse puudumine ja alles siis oma võimete ülehindamine. Inimene tavaliselt hoopis alahindab oma võimeid. Ootamatutest ilmastiku- muutustest põhjustatud õnnetused on väga harvad, sest tänapäeva tehnilised vahendid ilma pikaajaliseks ennustamiseks on üsna täpsed.

Agas vaatame, mis sõltub eeskätt inimesest ja varustusest, mitte aga looduse kapriisidest.

TEADUS JA MATKAVARUSTUSE ARENG

Teooriaid, kuidas looduses toimeta ja milliseid abivahendeid sel-

leks kasutada, on mitmeid. Enamik neist põhineb kellegi kogemusel ja on loodud nende kogemuste saamise ajajärku ning tehnika ja teaduse arengut arvestades. Samal moel ja sama varustusega, mida kasutas Edmund Hillary, on ka täna võimalik Everesti vallutamist korrata, aga mõistlikum on seda teha nüüdisaegsete vahenditega, sest teadus ja tehnika on edasi läinud.

Mis siis sellest ajast kõige rohkem muutunud on? Vahest ehk see, et täna kaalub kolmekohaline telk neli-viis korda vähem, on kümme korda kiiremini püstitatav, peab vastu 15 korda võimsamale tormile, kannatab välja 40 korda suuremat sademesurvet ja telgikate on tänu nanotehnoloogiale suuteline isegi mõningaid auke kinni kasvatama.

Ka rõivastus on nüüd kergem, mugavam ja praktilisem ning talub äärmuslikke ilmastikutingimusi. On loodud pesu, mida võib kanda mitu nädalat, ilma et ihulikud hõngud külge jääksid, ja isegi seejärel piisab paariks tunniks tuule kätte panemisest või külmas vees solgutamisest, et kõik ebameeldivad lõhnad oleksid läinud. On olemas sokid, mis

ei seo niiskust ja takistavad villide teket ega hakka haisema enne, kui neisse on juba arvestatav kogus surnud nahaosakesi kogunenud.

Matkaja kasutuses on välipliidid, mis suudavad jää loetud minutitega keevaks veeks muuta, seljakotid, mis arvestavad kandja kehaehitust ja kõndimisrütmi, võimaldades vabalt ja ebameeldivusteta kanda pagasit, mis moodustab kolmandiku kandja kehamassist.

Loetelu sellest, mis kõik on muutunud, võiks jätkata pikalt, kuid siis võtaks asja tuumani jõudmine liiga kaua aega. Loomulikult on ka täna villaste sokkide, viltide ja vanaisa puhvaikaga mõnus ja soe talvel väljas olla, aga maailm on edasi liikunud ja ka meie peaksime edasi liikuma.

LOODUSES HAKKAMASAAMISE MÕNU

Nagu pealkiri reetis, pole mul plaanis ellujäämiskoolitust teha, seda kunsti valdavad küllap paljud niigi hästi tänu sõjaväelisele kogemusele või Kaitseliidu väljaõppe raames läbitud kursustele. Minule "ellujäämine" ei meeldi, sest see on ebamugav. Viimased kümme aastat olen hoidnud tempot, et igal aastal on kogunenud umbes 150–170 looduses veedetud päeva koos väliõbbimistega. Paljud päevad ja ööd on möödunud kusagil metsatundra, tundra või mägede piirkondades. Füüsiline pingutamine seljakotiga looduses kõndides on muutunud masohhistlikuks sõltuvuseks.

Kuid isegi vaatamata sellele, et mulle meeldib pakase, tuule, vihma, aga mõistagi ka hea ilmaga matkata, ei meeldi mulle tegelda ellujäämisega. Retk loodusesse muutub ellujäämiseks siis, kui matka planeerimisel on tehtud midagi väga valesti või ei osata kasutada varustust – vahel väga harva võib muidugi katsumuse põhjuseks olla ka vääramatu jõud.

Pikaajalised matkakogemused tulevad kasuks igale kaitseliitlasele, kui tal peaks tekkima vajadus keskenduda sissitegevusele.

Olen olnud 15 aastat kaitseliitlane ja enne seda olin natuke aega ka elukutseline sõjaväelane. Minu kirjapanekute aluseks on arusaam looduses viibimisest nii sõjaväelase kui ka tsiviilisiku vaatevinklist. Ma tean, mida teevad metsas sõdurid ja mida matkajad. Sina, hea lugeja, aga püüa endale tarvilikku võrrelda oma teooria ja praktikaga ning leia see, mis aitab sul asju tulevikus paremini teha.

LOODUSES SÕDURI VÕI MATKAJANA

Millised on suuremad erinevused, kui käia looduses sõduri või matkajana? Sõdurile on tavaliselt antud täitmiseks rida ülesandeid, mis hõivavad suurema osa tema ajast. Need ülesanded tuleb täita kindlates ajalistes raamides ja tihti välistavad need improviseerimisvõimaluse, et oma viibimist looduses mõnusaks muuta.

Matkaja tuleb loodusesse otsima positiivseid emotsioone ja sellest lähtuvalt ei pea ta tavaliselt tegema midagi ajalise piirangu tingimustes. Isegi kui pannakse paika päevaplaan, on see enamasti paindlik. Kui minna metsa kolmepäevasele talimatkaale, pole üldse tähtis, kas laagrisse jäädakse enne või pärast pimedat tulekut, paar tundi varem või hiljem. Kui teel on midagi ilusat, mida tasub imetleda ja pildistada, seda ka tehakse. Tavaliselt ei seata ka matkajate uneajale erilisi piiranguid, v.a juhul, kui matka ise loom seda nõuab (mägedes alustatakse tihti tipu võtmist kesköö ja kella kahe vahel). Kokkuvõttes võib öelda, et kui sõduri eest on paljud asjad juba ära mõeldud ja ette planeeritud, siis matkaja võib alati improviseerida ja olla oma päevaplaanis paindlik.

Suure tõenäosusega kaalub matkaja seljakott rohkem, aga tänu paremale rõivastusele, seljakotile ja varustusele on ta sõltumatu ja autonoomne ning mitmekülgsemalt valmis ettenägematuteks olukordadeks, kui selleks vajadus tekib. Matkaja seljakott sisaldab tihti ka selliseid asju, millela võib küll hakkama saada, aga nende kasutamine muudab laagrielu mugavamaks ja aitab mõnusamalt aega sisustada.

Vaiksel talvapäeval võib matkaseltskond valmistada ööbimispaiga ka parajalt paksust kuuseokstest alusest ja tavalisest koormakattest varjualusest.

Sõduri varustus on minimaalne, see on ette nähtud peamiselt selleks, et täita hõlpsamini temale pandud ülesanded ja tagada tema ellujäämine, kuid kahjuks on ta kõiges muus suures sõltuvuses tagalast. Kui aga peaks juhtuma midagi sellist, et tal pole võimalik ettenähtud ajaks jõuda laagrisse või ööbimisalale, tuleb hakkamasaamiseks loota eeskätt oma füüsilistele võimetele ja omadustele, nagu külma-, kuuma-, nälja-, janu- jne taluvus. Matkaja on tavaliselt valmis vajadusel ükskõik kus laagrisse jääma ega pea tänu sellele, et kogu varustus ja proviant on käepärast, ebanugavusi kogema.

MATKATARKUSTE KASULIKKUSEST SÕJAS

Kui nüüd lasta natukene mõttel lennata ja endalt küsida, millises kontekstis võiks kogenud matkaja sõjalolukorras kõige paremini hakkama saada, on vastus: tegutsedes sissina okupeeritud alal või vastase tagalast. Matkaja, kellel on pikaajaliste ekspeditsioonide kogemusi, oskab olla varustuskanalitest sõltumatu. Ta on harjunud pidevalt liikuma ja laagrit vahetama ning kiirustamata tegutsema, seega on tal aega planeerimiseks. Põhjalik planeerimine viib vigade tõenäosuse miinimumini. Matkaja on harjunud erinevatel aastaegadel ja igasuguse ilmaga pikka aega looduses viibima ja ta on seda tõenäoliselt teinud sadu või tuhandeid kordi. Selline kogemus omakorda suurendab stressitalu-

vust, mis tekib inimesel, kui ta peab olema pikemat aega eemal tsiviilsatsiooni hüvedest.

Kui võrrelda rõivastust ja varustust, mis on kasutada sõduril ja matkajal, on vahe üüratu. Üüratu ei tähenda alati seda, et vahe on kvaliteedis, vaid pigem selles, millise nurga alt on lähenetud varustuse soetamisele ja kasutamisele. Mugavust arvestades võiks matkaja rõivastust esmapilgul pidada mugavamaks, aga seda ainult tänu sellele, et tal on igaks olukorraks spetsiaalrietus. Matkaja võib endale seda luksust lubada. Sõduri rõivastus on universaalne ja aitab peaaegu igas olukorras kuidagi hakkama saada. Kahjuks ei pruugi see olla igas olukorras kõige sobilikum ja mugavam. Aga sõdurit ongi treenitud ülesannete täitmiseks, mitte virisemiseks.

Muidugi on ka paljud sõjaväelased oma kulu ja kirjadega isiklikku varustust täiendanud selliste osadega, mis on kasutusel matkajatel. Peamiselt on tegemist korralike vett pidavate ja hingavate saabaste, tänapäevase targa pesu, spetsiaalsete sokkide, kompaksete ja võimaste välipliitidega jne. Lihtsalt rääkimise asemel on meil kavas edaspidi hakata võrdlema ja vaatama, kuidas annab kroonu poolt antud sõdurivarustust täiustada ja mida võiks sellele lisada nendest asjadest, mida matkajad kasutavad. **KK!**

Lauamängud – põnev ajaviide

Vastane on hetk tagasi sooritanud kiivalt varjatud taktikalise manöövri ja saatnud oma eliitüksuse sinu seisukohalt äärmiselt ebamugavale positsioonile. Milline saab olema vastukäik? Kas ründad, taganed või alustad läbi-rääkimisi liitlaste leidmiseks? Pinge kasvab, õhk on mõtetegevusest paks, särisedes küpsevad uued ideed ja plaanid... Kulminatsioon on käes: kelle päralt on võit ja kes peab tunnistama lüüasaamist?

**Tekst: MARGUS TAPUPERE,
Ludo lauamängupood**

Ülalkirjeldatu ei ole stseen sõjafilmist, vaid kirjeldus lauamänguõhtult Ludo lauamängupoes. Iga nädal koguneb seltskond huvilisi nii Tallinnas kui ka Tartus, et panna mängulaua ääres proovile oma planeerija- ja strateegivõimed ning veeta lauamängusõprade seltsis sisukalt ja meeldivalt aega. Mis on selle fenomeni taga, et paljud noored, aga ka täiskasvanud viimasel ajal just lauamängudes endale uue ja paeluva hobi on avastanud?

ARENEV HOBITEGEVUS KOGU MAAILMAS

Ilmselt seostub paljudele kogu maailmas sõna lauamäng ühe mängu – “Monopoliga”. Lisaks teatakse vast nimetada ka mõnd lihtsamat lastelauamängu, nt “Tsirkust” ja “Reisi ümber maailma”. Need on pika ajalooga ja auväärt mängud, kuid

tänapäevase lauamängumaaailma kontekstis võib neid liigitada juba ajalooliste nähtuste hulka. Nagu infotehnoloogia, areneb ka papist, paberist ja puidust pärislauamängude maailm 21. sajandil meeletu kiirusega. Maailma suurimal lauamängude messil Saksamaal tutvustatakse igal aastal esmakordselt enam kui 150 000 külastajale 500–600 uut lauamängu. See on vaid jäämäe veepealne osa. Mänge, mille vahel valida, on maailmas sõna otseses mõttes kümneid tuhandeid.

On levinud väärarusaam, et lauamängud on laste hobi. Tänapäeva lauamängutööstus on oma teraviku edukalt suunanud just täiskasvanute poole ja seetõttu on nüüd lauamängude mängimine 20–40-aastaste hulgas igati tavaline nähtus.

Tüüpilist lauamängusõpra võib kirjeldada kui keskmisest oluliselt aktiivsema ellusuhtumisega ini-

mest, kes passiivsele ajaveetmisele (näiteks teleri vaatamisele) eelistab vahetut suhtlemist inimestega ning väärtustab mõtestatult ja sisukalt veedetud aega. Kogu maailmas on lauamängude mängimine miljoni-tele inimestele loomulik ajaveetmisvorm. Aina rohkem inimesi avastab selle suurepärase hobi.

LAUAMÄNGUD EESTIS

Eestiski on huvi lauamängude vastu hüppeliselt suurenenud. 2008. aasta sügisel avas Tallinnas ukсед Eesti esimene lauamängudele keskenduv hobipood Ludo (*ludo* tähendab ladina keeles “ma mängin”). 2009. aasta kevadeks jõudis Ludo ka Tartusse. Ludo lauamängupoe eesmärgiks on pakkuda head valikut lauamänge ja olla ka lauamängukultuuri arenemise kasulava.

Poodide juures tegutsevate lauamänguklubide liikmeks võib astuda iga lauamänguhuviline. Täna on klubil juba pool tuhat liiget. Klubis korraldatakse regulaarseid mänguõhtuid ja -turniire. Traditsiooniks on saanud mängulaagrid, kus summin mängulaudade taga ei vaibu enne varaseid hommikutunde.

Eestis on lisaks lauamänguklubi koordineeritud tegevusele juba aastaid koos käinud kümneid väiksemaid lauamängurite sõpruskondi. Üha levinum on mängimine pereringis. Rõõm on tõdeda, et lauamängud toovad kokku nii pereliikmeid kui ka sõpru ja aitavad leida uusi tutvavaid.

PAELUVAD TEEMAD JA UUDSED MÄNGUMEHAANIKAD

Lauamängu puhul on olulised kaks komponenti: temaatika ja mehaanika. Tihti on lauamängude teemaks ajaloolised sündmused või nähtused (sõjad, lahingud, avastusretked, tsivilisatsioonide, linnade või hoonete ülesehitamine jms). Populaarsed mänguteemad on ka mitmed spordialad, teatud majandusvaldkondade matke, ulme, kosmosetemaatika, tuntud filmid, teleseriaalid jne. Mitu kuulsat arvutimängu (nt "World of Warcraft", "Doom") on saanud enda kõrvale samateemalise lauamängu. Igaüks võib leida paeluva teemaga mängu ja see on ka üheks põhjuseks, miks lauamängud täna üleilmset võidukaiku teevad.

Teine oluline komponent on mängumehaanika. Unustage kuueta-hulise täringu viskamine ja saadud silmadele vastava hulga sammude astumine ruutudel! Sellise mängumehaanika puhul ei ole mängijal võimalik ise vastu võtta mingeid otsuseid – kõik sõltub vaid täringuõnnest. Enese täielikult fortuuna võimu alla andmine muutub kiiresti mõttetuna tunduvaks tegevuseks. Seetõttu jäävadki paljud mängud kapi otsa tolmu koguma.

Tänapäeva lauamängudes kasutatakse mitmekülgseid mehaanikaid. Elevust ja pinget tekib näiteks enampakkumine. Mõni mäng eeldab territooriumi vallutamist-kontrollimist, kaupade transportimist, kauplemist, liitude sõlmimist ja läbirääkimisi, kaartide väljakäimist jms. On mängu, milles õnne osa olematu, edu tagavad vaid mängija otsused ja oskused. Siiski on enamikus mängudes õnnefaktor sees, kuid ka täringuid on võimalik lauamängudes kasutada tasakaalustatult. Mõni mäng aga eeldab konkureerimise

ABIKS LAUAMÄNGUHUVILISELE

Kasulikke viiteid lauamängumaailmas orienteerumiseks leiad **Ludo lauamängupoe kodulehelt** (<http://lauamangud.ludo.ee>). Ludo lauamängupoe koduleht ja ajaveeb vahendavad lauamängumaailma uudiseid, tutvustavad mängu ja hoiavad huvilisi kursis Ludo lauamänguklubi üritustega. Ludo on esindatud ka internetipõhistes sotsiaalvõrgustikes – Facebookis ja Twitteris.

Brain Games'i koduleht (www.taibumangud.ee). Brain Games on 2004. aastal asutatud ettevõtte, mis tegeleb lauamängude kohandamise, importimise, väljatöötamise ja maaletoomisega Balti riikides. Firma kirjastab ja turustab end hästi tõestanud tänapäeva lauamänge. Brain Games korraldab ka mitme populaarse mängu Eesti meistrivõistlusti.

Gloaalne lauamängurite kogukond BoardGameGeek ehk lihtsalt BGG (www.boardgamegeek.com), mille mahukas andmebaasis on teave enam kui 30 000 lauamängu kohta. Tutvustuste, arvustuste, diskussioonide, edetabelite ja hinnangute paljus on muutnud BGG iga lauamänguri silmis autoriteetsemaks teabeallikaks.

asemel hoopis mängijate koostööd ja ühiselt võidu poole püüdlemist.

Mängudisainerid suudavad pidevalt üllatada uute ideedega. Näiteks 2009. aastal sai innovaatilise mängumehaanika eripreemia lauamäng "Space Alert", milles mängijad kehastavad kosmoselaeva meeskonna liikmeid ja peavad vastavalt CD-plaadilt ettemängitavatele stenaariumidele (tegevuste ja sündmuste jada) tegema 10 minuti jooksul intensiivset koostööd, et tagasi tõrjuda laeva ründavad tulnukad. Põnev, kas pole?

KUIDAS LEIDA SOBIV MÄNG?

Et oma mängueelistustes selgust saada, soovitan võimalusel proovida erinevat tüüpi lauamänge. Kindlasti jagavad lauamängupoodides soovitusi oma ala hästi tundvad teenindajad, kuid järgnevalt paar vihjet, mida tasub enne lauamängu ostmist teada ja millele mõelda.

- Mõttele hoolikalt läbi, kellega koos saaksid mängida. Kui tihti vajaliku seltskonna kokku saate?
- Uuri eelnevalt, kas ka su mängukaaslastele pakub mäng sama suurt huvi kui sinule.
- Mitmed uued strateegiamängud võimaldavad ka soolomängu ja neile on lisatud soolomängureeglid.
- Tihti sõltub mängu kestus sellest, kui palju on mängijaid – mida rohkem mängijaid, seda pikemaks kujuneb mäng.

- Soovituslik vanuse alampiir karbikaanel on alati individuaalne. Paljud 5-6-aastased mängivad koos vanematega keerukaid mängu.
- Kergematel peremängudel on tavaliselt vanuse alampiiriks 7+ või 8+, samas ei ole need mängud mõeldud ainult lastele, vaid sõna otseses mõttes kogu perele.
- Vanuse alampiiriga 10+ mängud on enamasti keskmise raskusastmega strateegiamängud. Need eeldavad tõsisemat süvenemist ja pakuvad häid elamusi nii lastele kui ka täiskasvanutele.
- Vanuse alampiiriga 12+ ja vanematele suunatud mängud on üldjuhul kompleksed strateegiamängud, mis mõeldud tõeliselt mängufanaatikutele.
- Esimese mängusessiooni planeerimisel tasub karbil märgitud mänguaeg korrutada kahe, vahel isegi kolme – reeglitega tutvumine ja mängust arusaamine võtab oma aja.
- Arvesta alati pigem natuke pikema mänguajaga kui karbil märgitud (tavaliselt pannakse kirja lühim võimalik aeg).
- Tihti avab lauamäng oma võlud alles pärast paari mängukorda – nüansside avastamine ja reeglite kinnistamine võtab aega.

Proovi järele! Peagi mõistad, et minutid ja tunnid, mida kulutad sõpradega lauamängude mängimisele, on suurepärased ja meelde jäävad. **KK!**

Saaremaa naiskodukaitsjad kavandasid uuendusi

Tekst: RITA LOEL,
Naiskodukaitsse Saaremaa ringkonna
esinaine, Oma Saare ajakirjanik

Naiskodukaitsse Saaremaa ringkond korraldas detsembri esimesel nädalavahetusel Püha kiriku pastoraadis ringkonna juhtidele õppepäevad. Ka varasematel aastatel on ringkonna juhid aasta lõpul kokku tulnud, et teha kokkuvõtteid möödunud, rääkida muredest-rõõmudest ja pidada plaane edasiseks.

PÕHIKIRI VAJAB MUUDATUSI

Lisaks igapäevategemisi puudutavatele tööjuttudele said õppepäevadel osalenud häid näpunäiteid ajaloo uurimiseks. Neid jagas Vätta ja Muhu ajalugu uurinud Silja Kuusk. Sellest, kuidas ennetada haigusi Hiina meditsiini toel – on ju oluline, et vabatahtlik juht on terve ning jaksab töö ja kodu kõrvalt Naiskodukaitses tegutseda –, kõneles Ljudmilla Paasma. Kohal oli ka Kodutütarde Saaremaa ringkonna vanem Raili Nõgu ja ühiselt tehti plaane, kuidas edendada koostööd kodutütardega.

Tõises meeleolus möödunud õppepäevadel leidsime, et organisatsiooni heaks toimimiseks Saaremaal on hädasti vaja teha Naiskodukaitsse põhikirja muutusi. Näiteks on oluline seadustada jaoskonnast väiksem üksus, mis võiks vajadusel olla ka iseseisev (võrdluseks üksikrühm).

Probleem on selles, et Kaitseliidu rühmade kõrval võiksid ka väikesed Naiskodukaitsse seltskonnad toimida, samuti on häda nende naiskodukaitsjate määratlemisega, kelle elukohas ei olegi Kaitseliidu üksust.

Leidsime, et põhikiri peaks määratlema erialarühmade ja nende juhtide staatuse ning fikseeritud

Saaremaa ringkonna juhtide õppepäeval vaeti organisatsiooniga seotud küsimusi. Grupitööd teevad Liina Aasma, Sille Lapp, Ene Kallas ja Marta-Miina Loel.

peaks olema valitud juhi ja/või juhatuse ehk revisjonikomisjoni liikme tagasikutsumine. Samas – sest juhtide leidmine on eriti väikestes kohtades keerukas –, oleks mõistlik põhikirjast kaotada esinaste valimisel ametiaegade piirang. Kui on tubli inimene ja ta tahab

organisatsiooni juhtida, peaks olema võimalus valida teda ka kolmandaks või neljandaks ametiajaks.

ROHKEM TÄHELEPANU KODUTÜTARDELE

Naiskodukaitsse koostöö kodutütardega on Saaremaal toimunud siiani vaevaliselt. Ainsaks märkimisväärseks asjaks (kui jätta kõrval toetustamine ja esmaabi andmine noorte suurüritustel) on olnud iga-aastane ühine lapitekkide tegemine Saare maakonna aasta isale ja aasta emale. Kuigi Kodutütarde organisatsioon

peaks andma järelkasvu Naiskodukaitssele, siis praegu see kahjuks nii ei ole – naiskodukaitsja saab vaid mõnest üksikust kodutütrest.

Leidsime, et peamine põhjus on selles, et kodutütarde rühmajuhtidest kuuluvad Naiskodukaitsesse väga vähesed. Sestap otsustasime võtta suuna ka Saaremaal Kodutütarde rühmajuhtide erialarühma loomisele. Nagu tunnistas Raili Nõgu, on rühmajuhid olnud pelglikud just seetõttu, et Naiskodukaitssega ühinemine toob neile lisaülesandeid. Samas on selge, et teadmata midagi organisatsioonist, on võimatu sellele järelkasvu kasvatada. Leidsime, et õige kiiresti on vaja korraldada rühmajuhtidele ka Naiskodukaitsse-teemaline õppepäev.

Saaremaa naiskodukaitsjad omalt poolt lubasid tuleva aasta lubasid tuleva aasta baasõppe kavandamisel kaasata sellesse ka suuremaid ja aktiivsemaid kodutütreid. **KK!**

Kuigi Kodutütarde organisatsioon peaks andma järelkasvu Naiskodukaitssele, siis praegu see kahjuks nii ei ole – naiskodukaitsja saab vaid mõnest üksikust kodutütrest.

Näiteks on oluline seadustada jaoskonnast väiksem üksus, mis võiks vajadusel olla ka iseseisev (võrdluseks üksikrühm).

Naiskodukaitse Valgamaa ringkond sai lipu

Tekst: ANU LILLIPUU,
Naiskodukaitse Valgamaa ringkonna
tegevliige

Detsembri alguses täitis Naiskodukaitse Valgamaa ringkonna taasasutamise 15 aastat. Samal ajal sai lõpuks teoks ka Valgamaa naiskodukaitsejate ammune unistus – õnnistati ringkonna lipp.

PIDUPÄEVASED TÄNUSÕNAD

Valga ringkonna taasasutamisaastapäev oli 3. detsembril, aastapäevaväiritused peeti ja ringkonna lipp õnnistati Valga linnas 12. detsembril. Kõigepealt õnnistasid Valga Jaani kirikus lipu Kaitseliidu peakaplan Aivar Sarapik ja Valgamaa maleva kaplan Ivo Pill. Lipule löid naelad Kaitseliidu Valgamaa maleva pealik kapten Rein Luhaväli, Valga linna-pea Ivar Unt, Tõlliste vallavanem Madis Gross, Naiskodukaitse esinaine Airi Neve ja Valgamaa ringkonna esinaine Heili Mets.

Järgnes ringkonna esinaise vastuvõtt Valga kultuuri- ja huvialakeskuses. Piduliku vastuvõtu alguses andsid töötuse Naiskodukaitse viis uut liiget ning seejärel jagati tänukirju ja kingitusi tublimatele. Liiliaristi IV klass anti ringkonna juhatuse liikmele Jaana Ukkurile ja toitlustusgrupi ülemale Ülle Säinasele; Liiliaristi V klass Valga jaoskonna tegevliikmele Piret Vahtrale ja Valga jaoskonna esinaisele Raili Siimanile (mõlemad on ka ringkonna taasasutajad) ning ringkonna juhatuse liikmele Sirli Matveile. Kingituse ja lillekimbuga tänati ka ringkonna endisi esinasi Eve Liivi (aastatel 1994–2000), Olesja Kaarti (2000–2003) ja Anu Lillipuud (2003–2006) tehtud töö eest.

MEELELAHUTAJAD JA ABISTAJAD

Ringkonda oli tulnud tervitama Tõrva gümnaasiumi näitetrupp etendusega "Power girl!", mis oli kokku pandud sõjaväelistest anekdootidest ja naljadest. Etenduse puänt seisnes selles, et naised saavad sõjaväes paremini hakkama kui

Valgamaa ringkonna naiskodukaitsejad oma äsjapühitsetud lipuga.

lõbustas koosviibijaid Karksi-Nuia muusikakooli õpilaste ansambel Tuulepuu Margus Põldsepa juhendamisel.

Valgamaa ringkond tänab kõiki neid, kes toetasid meie lipu valmimist: Tõlliste vallavalitsus, Öru Vallavalitsus, Põdrala

mehed, aga neid on sealt ka kergem minema meelitada – ehk siis mehed sõjaväkke ja naised neid toetama.

Pärast mõnusat kõhutäidet, mille eest tuleb tänada AS Gulinarat,

vallavalitsus, Helme vallavalitsus, Tõrva ja Valga linn, Kaitseliidu Valgamaa malev ja Naiskodukaitse keskjuhatus. Samuti tänusõnad neile, kes abistasid aastapäevaväirituste korraldamisel. **KK!**

Tartu ringkonda loodi Põhja-Tartumaa jaoskond

Tekst: LEANE MORITS

Naiskodukaitse Tartu ringkonna juurde loodi 16. detsembril 2009 neljas jaoskond, mille tegevuspiirkonnaks on Alatskivi, Laeva, Luunja, Peipsiääre, Tartu, Tähtvere ja Vara vald. Jaoskonnal on 13 asutajaliiget. Tänavu 11. jaanuaril peeti jaoskonna esimene üldkoosolek, kus valiti juhatus ja revisjonikomisjon. Jaoskonna esinaiseks sai Inga Jegorova ja aseesinaiseks Margit Soieva. Kõikidel selles piirkonnas elavatel naistel on võimalus uue jaoskonna tegevusega ühineda, kirjutades Inga Jegorovale (inks10@hotmail.ee).

Naiskodukaitse Tartu ringkonnas on juba Tartu, Elva ja akadeemiline jaoskond. Uue jaoskonna moodustamine on ephohiloova tähendusega – esimest korda pärast Eesti taasiseseisvumist on naiskodukaitseline tegevus Tartus maakonnas laienenud linnadest välja maale, nagu see oli ennesõja-aegsel perioodil. Naiskodukaitse Tartu ringkonda kuulub 120 liiget ja 20 liikmekandidaati. Naiskodukaitse üle Eesti kuulub 1357 liiget. **KK!**

Naiskodukaitse Tartu ringkonna Põhja-Tartumaa jaoskonna asutanud naiste esimene kokusaamine 30. septembril 2009 Palal.

Saaremaa maleva näitetrupp tõi Vabadussõja lavale

Tekst: RITA LOEL, Naiskodukaitse Saaremaa ringkonna esinaine, Oma Saare toimetaja, näitemängu idee autor ja kokkukirjutaja

Naiskodukaitse Saaremaa ringkonna eestvedamisel tõi Kaitseliidu Saaremaa maleva näitetrupp ringkonna 84. aastapäevaks lavale näitemängu "Isamaa ilu hoieldes...", mille on Artur Feldmanni ja Mari Raamoti ainetel kokku kirjutatud idee autor Rita Loel. "Pildikesed Vabadussõjast" on neljapildilise näitemängu alapealkiri ja lugu räägib sellest, kuidas usuteaduste üliõpilane Artur Kallas läheb vabatahtlikult Vabadussõtta. Samal ajal asub koos teiste rindeõdedega haavatuid siduma tema kallim Selma.

NAITEMÄNG LIIGUTAS NII TEGIJAID KUI KANÄGIJAID

Noorte vapruste ja isamaa-armastuse kõrval on näidendis oma kohal rindeõdede ja sõjameeste meenutusel puhkehetkedel, laatsaretis haavatud sõduri elule motiveerimine koju kirja kirjutamisega, lisaks loob sobilik meeleolu elav viiulimuusika. Ehkki laval on inimesed, kellele näitlemine ei ole kutsetöö – nii mõnigi pole sellega pärast algklassi kokku puutunudki –, sai tulemus, mis valmis kollektiivse tööna, üht-aegu nii ajastusse tagasiviivalt mõtlemapanev kui ka südantliigutavalt traagiline. Lõpustseenides, kus "eil-

ne uus juuretulnuk" Artur Kallas oma kallima käte vahel sureb, olles saanud haavata tähtsa lahinguüleande täitmisel, toob pisarad silma nii laval kui ka saalis olijatele. "Kui dramaatiline tükk lõppes, lõristasime lava taga teiste rindeõdedega nutta. Nii kahju oli noortest armunutest, kelle isiklik õnn jäi isamaad kaitstes üürikeseks," avaldas öde Sofie osa täitnud Evely Aavik.

Näidendis löövad kaasa nii kaitseliitlased, naiskodukaitsjad kui ka kaks noorkotkast ja üks kodutütar. Nagu ütles Kaitseliidu Saaremaa maleva teavitusspjalik Taavi Tuisk, kellel endal on tükis täita kapteni roll, on tegemist vabatahtliku riigikaitseorganisatsiooni vana kooli seltsitegevusega selle parimal kujul. Ivika Laanet, kes on trupi üks kogenuimaid harrastusnäitlejaid, märkis, et kui ta oli teksti kätte saanud ja selle staabis läbi lugenud, tulid talle pisarad silma ja ta teadis kohe, et tahab kaasa lüüa. "Ja ma ei petunud, esietendus läks väga hästi ja meie näiteseltskond on suurepärase," kiitis Laanet, kelle arvates on eriti tore see, et kaasa löövad erinevas vanuses inimesed alates üheksa-aastasest kodutütrest Ida Johannast, kes viiulimänguga etendule sobiva meeleolu loob, kuni soliidse eas medõdede osatäitjateni välja.

Naiskodukaitsjate arvates on tore, et kaasa löövad kaitseliitlased, ja

seda pühendumust, millega nemad mängivad, on lausa lust kogeda.

NAITETRUPP OLI SUUREPÄRANE

Peakangelase Artur Kallase rollis olnud Henno Rüütel võiks oma mänguga hiilata mis tahes laval. Südamega on asja juures nii Taavi Tuisk kaptenina, Adam Tamjärv haavatud Mihkel Tammena kui ka Sergei Latkin majorina. Kindlasti vääriavad eraldi märkimist rindeõded Selma (Oili Tänav), Sofia (Evely Aavik), Alice (Marta-Miina Loel), Hilda (Elfi Valge), Mann (Ivika Laanet) ja Maali (Sille Lapp) ning tohtri osas olnud Liina Aasma. Kiita tuleb noorkotkaid Mihkel ja Martin Aavikut, kes suutsid edukalt lühirollides üles astuda, olgu siis lõkke ääres istuvate sõdurite, haavatute või käskjalana. Kõrvalosades tegid kaasa veel Galina Latkina ja Kaia Latkin ning heli aitas paika panna Sander Loel.

Kogu näitemänguseltskond on veendunud, et säärased ettevõtmised (prooviperiood kestis kaks kuud) ühendavad. "Seltskond oli vahva ja proovides tehti meeskonnatööd, valitses kokkukuuluvustunne ja teadmine, et ajame ühte asja," nentis Evely Aavik, kelle meelest oli oluline elustada ajalooõngulisi sündmusi. "Tahtsin selles lavastuses mängida ja anda oma panuse, et ajalugu ei unneks," tõdes ta.

1. Rindeõed unistavad plotskite keeramisest, kui kohale jõuab abijõud öde Selma. Pildil vasakult öed Maali (Sille Lapp), Selma (Oili Tänav), Mann (Ivika Laanet) ja Hilda (Elfi Valge).

2. Sõdurpoiss Särg (Mihkel Aavik) on saanud lahingus haavata. Teda aitavad rindeõed Sofia (Evely Aavik, vasakult) ja Selma (Oili Tänav) ning tohter (Liina Aasma).

3. Dramaatiline lõpp. Noorte õnn jäi üürikeseks. Vabatahtlik Artur Kallas (Henno Rüütel) ja Selma (Oili Tänav).

4. "Kassipojad, mis kevadel sündisid, on ka kõik kenasti alles. Ühe, selle ühe valge käpa ja ninaotsaga andsime onu Valdeku majapidamisse hiirepüüdjaks," loeb öde Alice (Marta-Miina Loel) koduste kirja ette haavatud Mihkel Tammele (Adam Tamjärv).

5. "Rääkige, kapten, teie!" paluvad sõdurid (Martin Aavik, vasakul, ja Henno Rüütel, paremal) lõkke ääres. Ja kapten (Taavi Tuisk, keskel) meenutab lugusid Esimesest ilmasõjast.

Marta-Miina Loeli sõnul teatakse praegu Vabadussõjast liialt vähe. "Oleme küll koolis ajalootunnis seda õppinud, kuid toonaseid kangestegusid võiks palju enam nii teatris, kinos kui ka telerist näha – esimese hooga peale "Nimede marmortahvil" ja "Tuulepealse maa" midagi ei meenuki," sõnas kevadel gümnaasiumi lõpetav neiu.

"Isamaa ilu hoiledes..." esietendus 12. detsembril Valjala vallas Sakla seltsimajas. Eesti Vabariigi aastapäeva paiku ootavad Saaremaa maleva näitemängutrüppi Kärla valla, Kuressaare ametikooli ja Kuressaare gümnaasiumi teatrihuvilised, et teha koos Artur Kallase, tema kallima Selma ning teiste sõjameeste ja rindeõdedega sügav kummardus neile, kes Eesti riigile kunagi iseseisvuse välja võitlesid. **KK!**

Lääne-Virumaa naisühendused tutvusid Naiskodukaitsega

Tekst: KRISTEL KITSING

Lääne-Virumaa naisühenduste ümarlaua liikmed kogunesid 9. detsembril Kaitseliidu Viru maleva staapi, et teha aastakokkuvõtteid ja tutvuda Naiskodukaitse tegevusega. Ülevaate Naiskodukaitse ajaloost ning organisatsiooni ülesehitusest ja tegevusest andis Kristel Kitsing. Huvilised said kaasa Naiskodukaitse Viru ringkonna infovoldiku ja organisatsiooni tegevust kajastava Kaitseliidu ajakirja Kaitse Kodu!

Lääne-Virumaa naisühenduste ümarlaud kohtub Kaitseliidu Viru maleva staabis kolm kuni viis korda aastas. Aasta viimase kohtumise lõppedes seati eesmärgiks teha tutvumisõhtu, et viia Viru ringkonna naiskodukaitsjaid rohkem kurssi Lääne-Virumaa naisühenduste ümarlaua teiste liikmete tegevusega. Lääne-Virumaa naisühenduste ümarlaud asutati 1999. aastal ja tegevust taas alustati Helju Viilipi eesvedamisel 2003. aastal. Ühenduse volitatud esindajaks Eesti naisteühenduste ümarlauas (ENÜ) on Helju Viilip ja tema asendajaks Naiskodukaitse Viru ringkonna endine esinaine Aili Vakker. ENÜ ühendab otse ja piirkondlike ümarlaudade kaudu enam kui 170 naisorganisatsiooni. **KK!**

Lääne-Virumaa naisühenduste ümarlaua liikmed kuulavad Kaitseliidu Viru maleva staabis teavet Naiskodukaitse kohta.

Saarlased kudusid oma sõdurpoistele 139 paari sokke

tekst: RITA LOEL,
Naiskodukaitse Saaremaa ringkonna
esinaine, Oma Saare toimetaja

Kuidas teil tuli mõte hakata sõduritele sokke kuduma, küsis vahipataljonis reamees Taavi Karotamm Sõdurilehest pärast seda, kui olime 96 saarlase kootud ja annetatud sokid saarlastest sõdurpoistele üle andnud. Rääkisin talle miskit Vabadussõjast ja tollasest Ühistöö-nimisest organisatsioonist ning sellest, kuidas naised ja tagala on ikka ajast aega oma rindemehi toetanud, olgu siis rahu- või sõjaajal. Kaitseliidu presiohvitser kapten Tanel Rütman käis ja uuris, kas me ülejääke hiidlastele anda ei võiks. Muidugi olu- nuks see ilus žest, kuid olime juba eesmärgiks võtnud ka mereväe, õieti sealsete saarlastest ajateeni- jate ja Kuressaare vapilaeva Ad- miral Cowan meeskonna varvaste soojendamise. Nii jäid hiidlased seekord ilma.

Foto: PEETER KUKK/Oma Saar

Tegelikult mõlgutasime naiskodu- kaitsjatega sokimõtteid juba varasü- gisel.

TEEKS JÕULUKS MISKIT VAHVAT

Arutasime, et vahva oleks midagi jõuluks teha ja kellele siis veel, kui mitte oma saare sõdurpoistele. So- kid tundusid kõige mõistlikum: no- benäpud jõuavad kududa ja kes ise ei oska, võib mõnelt kudujalt muretse- da. Võtsime vahipataljoni ette siiski täiesti juhuslikult – lihtsalt teadsime, et viimase satsiga on sinna mõned Kaitseliidu poisid aega teenima võetud. No palju neid saarlasi ikka seal presidendi kaardi- väes siis on, kolmekümne kanti ehk, sai arutatud.

Selline oli algus. Siis aga sain vahipataljoni personaliosakonnast jah- matava teate. “Tulemuseks saime,

et meil on kokku 96 saarlast,” teatas nooremleitnant Kadri Soots.

Meie mõte kududa umbes 30 paari sokke oli olnud lihtsameelne. Aga kuidas nüüd vähem kui kuu ajaga saada sokid 96 saarlase tarvis? “Siin on meie lehe jõulukampaania!” ar- vas Oma Saare tegevtoimetaja And- res Sepp. Nii jäigi. Peatoimetaja Tii- na Luks lootis, et ka toimetuse töö- tajaad annavad pa- nuse sokikogumise. Andsidki. Oma Saar ja Kadi raadio kutsusid inimesi

Aga kuidas nüüd vähem kui kuu ajaga saada sokid 96 saarlase tarvis? “Siin on meie lehe jõulukampaania!” arvas Oma Saare tegevtoimetaja Andres Sepp.

üles tooma sokke saarlastest sõdurpoistele. Ja inimesed hakkasidki sõdurpoistele sokke tooma.

KOLM NÄDALAT SOKKE JA HELDIMUST

Kolm nädalat sokke: triibulisi, hal- le, valgeid, mustrilisi... Toodud küll ühe, kahe, kolme ja koguni viie paari kaupa. Sekka häid sõnu ja toreid

Vahipataljonis teenivad Saaremaa poisid valivad sokke.

Saaremaalt pärit ajateenijatele kogutud sokid ootavad telesaatomist.

soove – see kõik oli vähemalt minule parim jõulukink. Istusin heldinult sokkide keskel, hing hõiskamas ja rind täis uhkust.

“Mul on lapselaps ka vahipataljonis, kas küll tema neid sokke saab, aga keegi teine ikka,” ütles üks sokkipaari toonud memm. “Mina tõin sokid kõige seksikamale sõdurpoisile,” kuulutas lustakalt kunagine kodutütar Linda. Või nagu ütles üks sokitooja, paneb põhiseadus kõigile kodanikele kohustuse osaleda riigikaitstes ja nüüd on tema saanud oma kohust täita.

Ka paar meest tõi sokke. “Ostsin turult, sest ma ju ise kududa ei mõista,” nentis vana kaitseleitlane, kelle arvates oli naiste ja lehe ühine sokikogumine üks parimaid jõulukampaaniaid üle aastate.

Aga sokkide sisse oli peidetud lisaks südamesoojusele ka üllatusi. Palusime kõigil kirja panna ka annetaja nimi. Kuid päris palju oli neid, kes kirjutasid kaardile häid soove ja poetasid sokisäärde šokolaadi. “Sära silmadesse, soojust südamesse, rahu hingele ja et sokid Teid alati koju tooks,” soovis üks sokikuduja.

16. detsembriks kogunes sokke ei rohkem ega vähem kui 139 paari.

Olime õnnelikud ja teatasime ka mereväele, et tahame neilegi jõuluüllatuse teha. Seal on parajasti aega teenimas viis saarlast, lisaks otsustasime röömustada Kuressaare vapilaeva Admiral Cowan meeskonda. Nii vahipataljonis kui ka mereväes teenivad saarlased ja Saaremaa sõbrad saavad aga terve tuleva aasta lugeda Oma Saart – koos sokkidega läks mõlemasse väeossa lehe aastatellimuse kinkekaart.

“Igas sokis on palju armastust ning

SOKIANNETAJAD

Vahipataljoni ja mereväe saarlastele kudasid ja annetasid sokke 12 Saaremaa naiskodukaitsjat ja 84 head saare inimest: Aili Eespere, Aili Kuningas, Aili Mänd, Aime Teder, Aine Vaga, Aino Esko, Aino Kipper, Aino Paenurm, Amanda Roes, Angela Au, Anne Gladkova, Anne Veiler, Asta Altmäe, Aurika Vaho, Edvi Jürisson, Eha Kukk, Elvi Kuusk, Elvi Rosin, Evely Aavik, Heili Noormägi, Helgi Kalapüüdja, Helgi Müür, Heli Raud, Helina Mäekivi, Helve Reis, Herta Sepp, Ilme Sepp, Ingrid Klaus, Ivika Laanet, Jelena Ptšenitšnaja, Juta Room, jõuluvana, Jüri Sepp, Kadri Häng, Kaile Koppel, Kati Rööm, Katrin Tihik, Kersti Jõesalu, Klara Priske, Lehte Pihl, Leida Kers, Leili Öun, Lembi Saksakulm, Lemmi Pihel, Liia Alesmaa, Liia Nuum, Liidia Nau, Liilia Russ, Liina Solotarjeva, Liisi, Liivi Sepp, Linda Tasane, Linda Väärtnõu, Luule Aadusoo, Mai Hiiuväin, Maie Saar, Maili Tamm, Maimo Aru, Maimu Kärner, Maiu Välbe, Malle Lepp, Malle-Reet Jõgi, Marje Aulik, Marta Kaljurand, Merle Mai, Milvi Nelis, Milvi Põlluäär, Naadi Torgu vallast, Oili Tänav, Piret ja Andres Sarjas, raamatukogutädi Aino Toom, Raili Nõgu, Rita Loel, Rita Saar, Salme Kirst, Selma Kütt, Selma Lember, Siioni kiriku naised, Sille Lapp, Silvia Moor, Silvi-Koidu Kuusk, Sulev Kallas, Thea Põldniit, Tiina Luks, Tiina Pilt, Toivo Vaik, Vaige Kuressaarest, Vaike Pajulaid, Valve Maripuu, vanavanaema Helvi, Veve Kuris, Vilma Laane, Vilma Ligi, Öie Tüür, Ülle Hansberg ja Ülle Tiit.

armastust pole elus kunagi liiga palju,” ütles Oma Saare juhatuse nõunik Kaie Rööm-Laanet vahipataljoni sõdurikodus poistele sokke üle andes. Eriliselt soojaks tegi ettevõtmise Rööm-Laaneti silmis asjaolu, et temagi poeg on parajasti samas väeosas aega teenimas. Tõsi küll, tol päeval, kui sokke üle andmas käisime, oli tema Joonas metsas.

IGA KOLMAS ON SAARLANE

Vahipataljoni teavitushvitser nooremleitnant Taivo Talpas ei jõudnud saarlaste ära kiita. “See oli meilegi üllatav tõdemus, et siin on iga kolmas ajateenija saarlane,” sõnas ta, lisades, et ühtegi saarlast ei ole nemad pidanud veel tervislikel põhjustel teenistusest minema saatma. “Saarlased on tublid sõdurid, arukad ja mõistlikud, nende motivatsioon on kõrgem kui teistel,” ei olnud Talpas tunnustusega kitsi. Ja sokkide üle oli tal ka hea meel. Mitte sellepärast, et kaitseväge sokkidel midagi viga oleks. Hoopiski mitte.

Ka väeosa ülem major Toomas Väli oli palunud, et kui sokkpaar juhtub üle jääma, siis on temagi juuripidi saarlane – tema isa on pärit Saare-

maalt. No igaks juhuks panime sokkikasti ühe paari rohkem ja lubasime “ülejäägi” majorile anda.

Tagasiteel koju kõlas veel pikka aega kõrvus sõdurpoiste mehine ühiselt öeldud: “Täna!” Esmaspäeva hommikul pidin aga vastama küsimusele, millal me järgmisel aastal sokke koguma hakkame. No kas hakkame? Kindlasti!

UUS ÜLESKUTSE

Tagantjärele pean tunnistama, et kui mõtlen sokkidest, ei ole heldimustunne kadunud. Mulle teeb head meelt, et ka tagasiside sõdurpoistelt on olnud ääretult positiivne. Tean, et üks sokikudujast memm sai koguni jõuluks tänukaardi. Lisaks suusõnaliselt kuulnud kiidusõnad nii poistelt endilt kui ka nende emadelt.

Minu meelest näitas meie sokkampaania seda, et Eesti riik on täiesti kaitstav – nii kaitseväge ja ajateenijate poolt kui ka kodust, rahvaalgatuslikust tagalast. Lõpetuseks üleskutse ka teistele Naiskodukaitse ringkondadele: teeme tuleval aastal kõik koos! Iga maakond oma sõdurpoistele! Ega siis saarlased ju nii palju ka teistest paremad ole. **KK!**

Või nagu ütles üks sokitooja, paneb põhiseadus kõigile kodanikele kohustuse osaleda riigikaitstes ja nüüd on tema saanud oma kohust täita.

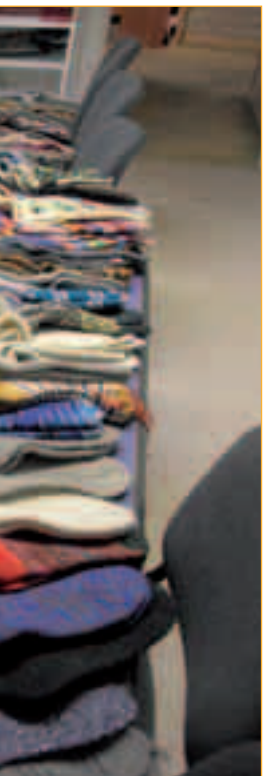

Foto: RITA LOEL

Naiskodukaitse on jälle ühe kursusekava võrra rikkam

Tekst: NELE SARRAPIK

Kaitseliidu ülema käskkirjaga kinnitati 18. jaanuari Naiskodukaitse organisatsiooniõpetuse instruktori kursuse kava. Organisatsiooniõpetuse instruktori kursus on mõeldud neile naiskodukaitsjatele, kellel instruktorkursus juba läbitud ja kes on planeeritud ringkonnas baasväljaõppe organisatsiooniõpetuse moodulit läbi viima. Samaaadset kursust on ilma kinnitatud kavata varemalt juba kahel korral läbi viidud: aastal 2008 õppepäevade ja aastal 2009 juba Kaitseliidu Kooli kursusena.

KURSUSEKAVA MAHT

Äsja kinnituse saanud kursusekava ongi suurel määral kokku pandud eelmisel aastal läbi viidud organisatsiooniõpetuse instruktori kursuse järgi. Samas on kursusekavas ka mõned olulised ja seni läbiproovimata muutused, näiteks õppepraktika.

Naiskodukaitse organisatsiooniõpetuse instruktori kursus koosneb kokku 46 akadeemilisest tunnist. 32 akadeemilist tundi kursuse kogumahust moodustab auditoorne töö, 8 akadeemilist tundi iseseisev töö ja 6 tundi õppepraktika. Iseseisva tööna tuletavad kursused õppenädalavahetuse eel meelde instruktorkursusel omandatud tarkused ja valmistavad kodus ette õppetunni, mis tuleb kohapeal ka läbi viia.

LISANDUB ÕPPEPRAKTIKA

Kõige uuem lisandus kursusele on õppepraktika, mis viiakse läbi pärast auditoorse töö lõppu oma koduringkonnas. Praktika raames antakse päristunde päris baasväljaõppe organisatsiooniõpetuse mooduli käigus. Praktikal on juhendaja, kes kõike kõrvalt jälgib ning vajadusel suunab ja õpetab. Praktikajuhendajad valib kursuse ülem

Naiskodukaitse organisatsiooniõpetuse instruktorigid teadmisi lihvimas.

ringkonnas vastavat pädevust omavate naiskodukaitsjate seast. Pärast praktikat annavad nii kursused ise kui ka praktika juhendaja praktilise hinnangu ja alles seejärel saab vastne instruktor Kaitseliidu Kooli vastava kursuse läbimist tõendava tunnistuse.

Praktika toodi kursusekavasse sisse seepärast, et ringkonnal oleks n-ö kohustus uus instruktor kohe tööle panna ja instruktoril omakorda oleks kohustus ennast esimesel võimalusel rakendada. Aeg on näidanud, et kui pärast kursuse läbimist kohe praktiseerima ei hakata, kipuvad kaduma ka julgus ja omandatud teadmised. **KK!**

Haapsalus etendus kaitseliitlaste kaasalöömisel teatritükk

Haapsalus Kaitseliidu Lääne maleva staabis esietendus 15. jaanuaril koduvägivallas hukkunud naiste mälestamiseks ja vägivaldaprobleemi teadvustamiseks valminud lavastus "Vaikivad tunnistajad", kus mängisid kaasa naiskodukaitsjad, kaitseliitlased ja SEE teatri näitlejad. Koos täiskasvanutega mängisid olulist osa ka kõik Haapsalu muusikakooli teatriklassi õpilased. Laval nähtavad lood pole mitte ainult meeste ja naiste vägivaldast, vaid perevägivaldast üldisemalt.

Lavastuse stsenaarist ja lavastaja Marina Sillaste ütles, et töö oli huvitav just seetõttu, et näitlejatena löid kaasa Naiskodukaitse Lääne ringkonna ja Kaitseliidu Lääne maleva liikmed, kellest enamikul oli see esimene ülesastumine laval. Esietenduse järel kiitis näitlejaid ka Kaitseliidu Lääne maleva pealik major Arnold Juhans, avaldades lootust, et kui seekord täiendasid näitlejate ridu Kaitseliidu inimesed, siis ülejäänud esinejad leiavad ehk nüüd tee Kaitseliidu ridadesse.

Lavastus valmistati ette, jätkamaks ettevõtmist "Vaikivad tunnistajad", mille korraldamist alustati 2008. aasta detsembris. Üle-eestiline aktsioon tookord laia kõlapinda ei leidnud, aga Läänemaa muuseumi juures pargis süüdati hukkunud naiste mälestuseks künlad ja näitlejad lugesid ette traagilisi lugusid. Lavastust saavad näha ka mujal elavad inimesed, sest näitetrupp teeb Eestis ringreisi. **KK!**

Läänemaa naiskodukaitsjad lavastuses "Vaikivad tunnistajad".

Noored kaitseliitlased Kärstna lahinguväljal

Tekst: PRIIT SILLA

Sakala maleva noored kaitseliitlased tutvusid 2. jaanuaril Vabadussõja ühe murdelahingu paigaga Kärstna mõisa lähistel. Tegemist oli plaanivälise vabatahtliku üritusega. Kuupäev oli küll valitud ajalugu arvestades – Kärstna lahingut peeti 2.–6. jaanuarini 1919. Olud sarnanesid aastakümnetetaguse lahingu ajaga ka rohke lume ja pakase poolest. Samalaadseid Kärstna lahingu tutvustusi on Kärstna lahingumängu nime all korraldatud 17 aastat, tänavune oli kaheksateistkümnend.

NELI KILOMEETRI LUMES

Enne maastikule minekut said noored koolimajas ülevaate Vabadussõja algusest ja Kärstna lahingust ning siit pärit kõrgete ohvitseride ja Vabadusristi kavaleride kodukohadest ja mälestuskividest. Kärstna lahingus näidatud vapruste eest said Vabadusristi II liigi 3. järgu leitnant (hiljem kolonel) Georg Leets, leitnant Nikolai Fischer (langes 2.

jaanuaril Kärstna mõisas), alampolkovnik (hiljem kolonel) Eduard Kubbo (Kärstna lahingu üldjuht), alamkapten Peeter Univer ja lipnik Paul Seim. Vabadusristide hulk näitab, kui tähtsaks hinnati Kärstna lahingu võitu.

Veebel Toomas Eliase juhtimisel tegi rühm põlvini lumemes sumbates 4 km pikkuse matka kunagisel lahinguväljal, kuhu veebel Eliste oli paar päeva varem rajanud lumionni.

Peatunud selle valge rajatise juures, selgitas veebel, kuidas onni teha, kuidas seda seestpoolt “glasuurida”, et soe välja ei pääseks, ja kui tähtis on oskus ennast ise aidata, kui tuleb ööbida lagedal lumeväljal.

Lahkunud onni juurest, sai rühm jälgida, kuidas korraldatakse varitsust, antakse kiire tulelööki ja seejärel jalgadele valu. Tagaajamist pidi segama suitsupomm, aga külma tuulevaikse ilma tõttu tõusis suits otse taevasse ja maandus loogaku-

juliselt paarsada meetrit eemal. Jälle segas loodus inimese plaane.

KUI MINEVIKKU EI MÄLETA...

Vältimaks pakase jõudmist varvaste kallale tehti kiirmarsš matka lõpppunkti – Kärstna lahingus langenu- te ausamba juurde. Nagu sel puhul kombeks, viis igaüks ausambale võitlusväljalt toodud väikese kuuseoks. Sambale on raiutud 18 nime, esimene neist leitnant Nikolai Fischer, kes siitsamast pärit.

Kuuma tee ja pirukate kõrvale näidati matkameestele koolimajas kuulsate Vabadussõja ohvitseride pilte, mis leiduvad Vabadussõja ajaloo raamatus ja paljudes hilisematel Eesti kaitsejõudude teemalistes väljaannetes. Piltide all nimesid polnud – ja ega olnud kiita ka kangelaste äratundmine. Kuidas siis nii? See ju meie oma ajalugu, need meie oma kangelased, kelle lapsi ja lapselapsi elab veel meie keskel. **KK!**

PÕLVA MALEV VIIS NOORED PEALINNA

Tekst: AINIKA MÄGI,
Laheda kodutütarde ja noorkotkaste rühmajuht

Poolsada Põlvamaa 2009. aasta tublimat ja aktiivsemat noorkotkast ja kodutütart sõitis 21. jaanuaril Tallinna preemiareisile. Vaatamata käreale pakasele olid kõik noored üle maakonna õigeaegselt ja kohal. Tallinnas jagati seltskond pooleks: noorkotkad külastasid kõigepealt Kaitseliidu peastaapi, kodutütred siirdusid okupatsioonide muuseumi, seejärel tutvusid noorkotkad muuseumi ja kodutütred peastaabiga.

Kaitseliidu peastaabis nägid noored renoveeritud hoonet ning kohtusid Kodutütarde ja Noorte Kotkaste peavanematega nende töökabinettides. Käisime ka Kaitseliidu ülema kabinetis, kus julgemad said korraks istuda ülema toolile. Okupatsioonide muuseumis rääkis giid huvitavalt Eestis pool sajandit – 1939. aastast kuni taasiseseisvumiseni 1991. aastal – kestnud võõrriikide okupatsioonide perioodist. Saime näha nii Vene, Soome kui ka Saksa sõdurite mundreid ja relvi, vangide meisterdatud esemeid, vana tehnikat jm. Täiskasvanutes – reisil kaasas olnud noortejuhtides – tekitasid nii mõnedki asjad nostalgilisi mälestusi, näiteks gaseeritud vee automaat, kollane telefoniputka, suhkralongid jne.

Põlvamaa tublimad kodutütred Tallinnas preemiareisil.

Seejärel suundusid Põlvamaa noored Coca-Cola Plazasse vaatama 3D filmi “Ookeanimaailm”. Loodetud *action*filmi asemel olid korraldajad suunanud noored vaatama hoopis ajalikkude õppefilmi. **KK!**

RAPLA NOORTEJUHID SAID KINNITUST MEESKONNATÖÖ OLULISUSEST

Tekst: ÜLLE RIISALU,
Alu kodutütarde rühmavanem

Jõulud pere ja lähedaste keskel peetud, sõitsid Kaitseliidu Rapla maleva noortejuhid 26. detsembril Pärnusse, et pidada maha aastalõpu meeskonnatöökoolitus ja meenutada mööduvat aastat.

Koolitus korraldati Kaitseliidu Pärnu maleva Noorte Kotkaste ja Kodutütarde ruumides, koolitajateks Andres Lääne ja Tarmo Tammus osauhingust Seiklus. Teooria ja praktika olid õiges vahekorras, nii et üks täiendas teist. Noortejuhid toetasid endale praktiliste ülesannete abil, kui tähtis on meeskonnatöö, üksteise toetamine ja abistamine ning teise inimese ärakuulamine. Päev möödus kiiresti ja õhtusöögil tunti end ühise perena. Siinkirjutajale oli sellel koolitusel veel üks lisatähendus, sest mõlemad koolitajad on tema endised õpilased Alu kooli päevilt. Nüüd oli õpetaja kord olla õpilase rollis ja tabada end mitu korda mõttelt, et kunagi laotud alusmüür on saanud tugev ja seisab kindlalt. *KK!*

Foto: KAIE KENSAP-KUKK

Mitu pead on ikka mitu pead.

VÄÄTSA KODUTÜTRED PIDASID AASTAPÄEVA

Kodutütarde Järva ringkonna rühmades tähistati Kodutütarde 78. aastapäeva pidulike koondustega.

27. jaanuaril kogunesid pidulikule sündmusele Väätsa rühma kodutütred. Evelin Puntso juhitud rühma kuulub 41 õpilast. Neist aktiivseim on rühmavanem Triinu Kopelmäe (pildil). Tema ja Kristiina Väärtmaa tublidust tunnustati hoolsuspaelaga. Kodutütarde peavanema tänukirja sai kaheksa kodutütart, ringkonnavanema tänukirja viis kodutütart.

Pidulikku meeleolu lõi koondusele Väätsa Noorte Kotkaste rühma juhi Raid Saare laul. Ajakirja Kaitse Kodu! tegevtoimetaja Taive Kuuse rääkis tüdrukutele eneseväärikuse tunnetamisest ja selle peegeldamisest avalikkusele. Koonduse lõpul koguneti ühtsesse vestlusringi Väätsa vallavanema Jarno Lauriga. Kaitseliidu Järva maleva noorteinstruktor Mare Hendrikson tõi, et rühma tugevuse määrab sageli juhi tugevus. "Selle rühma aktiivsus ei väljendu pelgalt suurtes laagrites osalemisega, vaid tõhusat tööd tehakse rühma koondustel ja koostöös Väätsa vallaga," sõnas Hendrikson. *KK!*

Salgajuhtide kursusel said noored juhid nii teoreetilist kui ka praktilist õpet. Pildil lahendatakse orienteerumisülesannet.

HARJUS VÕRSUB TUBLISID SALGAJUHTE

Tekst: KATRIIN ALLIK, Kaitseliidu Harju maleva noorteinstruktor

Noorte Kotkaste Harju malev ja Kodutütarde Harju ringkond korraldasid läinud aasta detsembris salgajuhi kursuse esimese etappi, millest võttis osa üle 20 noore. Etappe kokku on kolm, teine sai teoks jaanuari alguses ja kolmas tuleb aprillis. Esimese etapi õppetöö sisaldas valdavalt klassitunde, v.a rivotund ja hommikvõimlemine. Teises etapis oli rohkem välitunde, nt orienteerumine, sideharjutus ja Noorte Kotkaste teemärkide tundmine. Läbivad teemad olid kahele esimesele etapile Kodutütarde ja Noorte Kotkaste põhikiri ja kodukord ning eri- ja järgekatsed, sõlmed, esmaabi ja meditsiin, meeskonnatööharrutused, matkatarikused ja ellujäämine, dokumentatsioon (sooviavaldused, rühmapäevikud, väliharjutusplaanid, teatised), kateloki tutvustus, õhupüssist laskmine, juhtimisülesanne, ürituste plaani koostamine jne. Õppurid said ise üritust kavandada ja plaane koostada. Meeskonnatöö- ja juhtimisharrutused aitasid kursuslastel paremini olukorda arvestada ja kavandada. Et enamiku õppeülesannete täitmisel võisteldi, motiveeris võistlusmoment neid võimalikult hästi sooritama.

Aprillikuusse kavandatud kolmas etapp on praktiline laager, õpitu kasutamine. Iga õppur peab läbi viima ühe õppetunni, lisaks on laagri korraldamisega seotu ja öised valved ning kord salgajuhtide tagada. Täiskasvanud juhid ja noorteinstruktor on jõu ja nõuga abiks. Kavas on korraldada samasugune kursus ka sügisel. *KK!*

Lumehunnikutest saab liumägi ühiselt lund voolides ja seda siis pritsimeeste tehnika abil märjaks kastes. Vett suunab noorkotkaste ja kodutütarde juht Anu Saue.

Foto: HELJA KAPTEIN

Noorkotkad ja kodutütred aitasid Kärddlas liumäge rajada

Tekst: HELJA KAPTEIN

Hiiumaa on mägedevaene, aga ka saarel kutsub kokkulükatud lumi lapsi ja vanemaid liumägesid ehitama. 17. jaanuaril külveldasid Kärddla avatud noortekeskuse kõrval liumäe ehitusel lund nii noored kui ka vanad.

TALV EI TOHI TOAS HOIDA

Pool sada igas vanuses inimest leidis tegevust labida, kellu, sae või kirvega. Kärddla avatud noortekeskuse juhataja Merle Salusoo selgitas kibekiirete askelduste vahele, et lumemäest midagi lastele meelepärast tegema olid kutsunud aktiivsed noortekeskuse külalastajad ja nende vanemad. "Alati on kaasatud ka noorkotkad ja kodutütred ning Naiskodukaitse liikmed," sõnas ta.

"Kes ütles, et külm on?" esitas küsimuse seitsmekraadises pakases lumetugitooli meisterdav Noorte Kotkaste ja Kodutütarde juht Anu Saue. "Riietus peab olema vastav,

siis on ka talvel õues mõnus liikuda," kinnitas ta. Tema arvates tulevad poisid ja tüdrukud hea meelega kaasa igasugustele ettevõtmistele, kui see on põnev. Aeg-ajalt proovisid poisid valmivat rada kelguga ja kui lennati piirdesse, tähendas see, et seda kohta tuli enne veega kastmist veel parandada. "Pritsimehed lubasid kastma tulla, kui valmis saame," märkis Salusoo. "Järgmistel päevadel on kindlasti õues rohkem rahvast kui noortekeskuse ruumides," ennustas Saue, kes aitas poistel voolikut hoida ja valminud linnakule vett pritsida.

KAASALÖÖJAID JÄTKUS

Ega ainult liulaskmiskohti ehitatud, emad-isad väikeste põnnidega meisterdasid põnevaid kujakesi liuraja kõrvale. "Siin on ka ülesminemiseks trepp ja ronimissein," näitasid tehtut agarad poisid Jaan ja Erik.

Nad ei läbenud oodata, millal lumele piserdatud vesi külmub, et saaks tehtu kasutusele võtta.

"Tüdrukud otsustasid väljas rassijatele teed keeta ja kooki küpsetada," sõnas Kärddla avatud noortekeskuse noortejuht Ulvi Sedrik. Ta lisas, et neidudele meeldib üheskoos tegutseda nii köögis kui ka liumäel. "Meil on välja kujunenud oma aktiiv, kes alati aitab üritusi välja mõelda ja korraldada," pajatas ta.

"Tore päev oli ja lastele meeldis lumes rassida," ütles Kädu Aasma, kes oli noortekeskuse kutse peale terve perega pühapäeva sisustama tulnud. "Väheste vahenditega väga sportlik ja asjalik tegu, millest sündis noortele endile mõnus õuesolemiskoht," võttis päeva kokku Kaitseliidu Lääne maleva Hiiumaa malevkonna noorteinstruktor Ulvi Kark-Jaarma. **KK!**

POOLSADA MATKAMÄNGIJAT TROTSIS PIMEDUST JA TUISKU

Tekst: HELJA KAPTEIN

Kaitseliidu Hiiumaa malevkonna staabis Kärdlas sagis 7. jaanuaril hulk noori ja nende juhendajaid. “Teeme varustuse kontrolli ja siis on kõigil võistkondadel korruga start,” selgitas Kaitseliidu Lääne maleva noorteinstruktor Ulvi Kark-Jaarma kokkutulnuile. Algamas oli matkamäng Kärdla lähistel. See andis noortele teadmisi ja kogemusi igasuguse ilmaga õues olles hakama saada. Noorkotkad ja kodutütred teadagi halba ilma ei karda ning isegi tuisus ja pimeduses rändasid nad mööda kaardile kantud rada lõpp-punkti – staabi, kuuma tee ja kuklite – poole.

“Matkamängu rada peab olema nii pikk, et lapsed vähemalt paar tundi õues tegevust leiaksid,” arutles orienteerumistreener ja noortejuht Anu Saue. “Igasse kontrollpunkti pandi ka oskusi, teadmisi või nutikust nõudev ülesanne, et lumes sumamine poleks üksluine ja igav,” märkis viktoriiniküsimused koostanud naiskodukaitsja Heli Tuisk. Matkamängul osalejad pidid kaardi järgi punktist punkti liikuma ja rajal ülesandeid lahendama – muu hulgas tuli näiteks omakorjatud okstest lumehanges lõke süüdata ja lumest vett sulatada. Sellise matkarajaga pistis rinda õpilasi esimesest kaheksanda klassini – kokku üle 20 vapranoore.

Üks tore tähelepanek oli seegi, et korraldajaid, abistajaid ja läbi viijaid oli peaaegu sama palju kui võistlejaid. “Alati aitavad noorteüritusi korraldada Naiskodukaitsja liikmed ja lapsevanemad, aga ka vanemad kodutütred ja noorkotkad,” lisas Saue ja Tuisk.

Foto: HELJA KAPTEIN

Hiiumaal peetud matkamängu tublimaid autasustavad Hiiumaa noortejuht Ulvi Kark-Jaarma ja naiskodukaitsja Heli Tuisk.

Rännaku ja viktoriinitlemuse kokkuvõttes sai parima punktisumma võistkond Batmam, kuhu kuulusid Eliise Harjak ja Meeli-Heli Lepna. Teise koha saavutas Kärdla poiste võistkond Skaut (Steven Saarnak, Jaan Rebel, Markus Pink, Hannes Teidla ja Kertjan Novek), kolmandaks tuli Käina tüdrukute võistkond Selle Tibi 1 (Marie Kogerma, Janika Pink ja Kristiina Käsn).

“Tublid olid kõik, et viitsid tuisuga õue tulla ja läbisid raja, sest katkestajaid ei olnud,” kiitis Kark-Jaarma kõiki tüdrukuid ja poisse, kes lumetormis mängu ilu nautisid. **KK!**

KODUTÜTRED NOORED KOTKAD

Kodutütred ja Noored Kotkad kutsuvad kõiki üles osalema fotokonkursil „Üheskoos“.

Konkursi eesmärk on rõhutada ühistegemisi, sellaga kaasnevat positiivset väärtust ja sellest tõusvat head energiat.

Koos-oleme tugevamad! Koos jõuame rõõkem!

Pildistada võib kõike ja kõiki, kuid erilise tähelepanu osaliseks saavad noorkotkaste ja kodutütred tegevustega seotud pildid.

Pilte saab esitada 1. aprillini 2010 e-posti aadressil voistus@gmail.com

Osaleda võivad kõik, kes tunnevad, et üht üheskoos tehes jõuab kiiremini eesmärgile ning üheskoos suudetakse üle olla probleemidest, mis meid eluteel varitseda võivad.

Täpsemat info fotokonkurssi tingimuste kohta leiad: www.kodutytar.ee ja www.nooredkotkad.ee

Pärnusse kerkis lumest hansalinn

Tekst: KRISTI KIVISAAR,
Pärnu-Jaagupi kodutütarde rühmajuh

Pärnumaa noortejuhid löid kaasa Pärnu lumest hansalinna ehitamisel, kus nende loodu valiti paarikümne võistlustöö seast eriauhinna vääriliseks.

LOODIS LUMEMÜÜRID

Tõnisepäeva, 17. jaanuari hommikul kogunesid innukad noortejuhid, kodutütred ja nende abilised Pärnusse Port Arturi platsile, muutmaks suured lumehunnikud uhkeks hansalinnaks. Välja oli pandud kaks võistkonda, kes hoolikate ettevalmistuste tulemusena olid kaasa võtnud segukastid, ämbrid, kelgud, sapöörlabidad, käsisaed, lumelabidad ja kellud. Üks meeskond asus kõvast lumest välja voolima Kaitseliidu Pärnumaa maleva staapi ja teine raius vaatamata jäisele lumekoorikule Vallikäärü treppe. Ehituse käigus võis loota vaid kätesavusele, füüsilisele vormile ja tahtejõule, sest elektriliste abivahendite kasutamine oli keelatud.

Vaatamata kümnekraadisele pakasele said tööised nahad märjaks, v.a rühmajuh Evelin, kes kogemuste põhjal teadis, et T-särk ja õhuke tuulejope on sellisel üritusel asjakohane riietus. Hoogsalt vehkisid labidad lund loopida ja hooned muudkui kerkisid. Et lumi oli külm ega hakanud kokku, tuli lumeplokkide liitmiseks kasutada lume ja vee segu, mida Tanel osavate käeliigutustega vuukide vahele viskas. Kui kohtunikuhärra oleks sellele müürile vaaderpassi peale pannud, poleks tekkinud kahtlustki, et tegijad on olnud oma ala meistrid.

LUMEMAJA EHTSAST HOONEST UHKEMAKS

Puhkehetkedel oli võimalus end kosutada Pärnumaa Naiskodukaitse valmistatud sooja supi ja teega. Hea muusika ja tantsu saatel kasvab staabihoone kõrgustesse, algne plaan pilve piirini jõuda jäi küll täitmata, aga ega palju puudu tul-

nud. Ehituse käigus viidi sisse mõned uuendused ning kaevati lisaks ussikujulisele liumäele läbi hoone ka pikk tunnel, millest kujunes laste vaieldamatu lemmik, ja staabitöötajatele mõeldes kaunistas maja esikülge terrass lõunakohvi nautimiseks. Nii mõnigi staabitöötaja võis esmaspäeva hommikul tööle hilineeda, astudes sisse lumestaapi, sest sarnasus tegeliku malevahoonega oli hämmastav.

Päeva lõpuks olid käed rakkus, kelgugalad kulunud ja üks tööriistki raske koorma all oma lõpu leidnud. Lumelinn oli valmis saanud. Vallikäärü trepid ja keskaja-hõnguline staap pakkusid lumelinna seiklema tulnud lastele tegevust ja valmistasid rõõmu, seega eesmärk oli täidetud. Küünlad kaunistasid sätendavaid kunstiteoseid, päike soojendas väsinud ja külmast siniseks tõmbunud põski ning ehitajate enesetunne oli hea. **KK!**

Tõnisepäeva hommikul kogunesid innukad noortejuhid, kodutütred ja nende abilised Pärnusse Port Arturi platsile, muutmaks suured lumehunnikud uhkeks hansalinnaks.

Pärnumaa Kaitseliidu noored ja nende juhendajad ehitasid lumest staabihoone.

Foto: URMAS SAARD

Valgamaa noorte aastalõpulaagris nauditi metsaelu

**Tekst: VELLO JASKA, Kaitseliidu
Valgamaa maleva teavituspealik**

Valgamaa noorkotkad ja kodutütred veetsid lumerohked päevad 28.–30. detsembrini Rulli külas vanemveebel Erik Hajetskile kuuluvas Mäe talus aastalõpulaagris. “Selliseid aastalõpulaagreid me varem korraldanud ei ole, aga et võimalus tekkis ja noored olid hakkamist täis, otsustasimegi kolm mõnusat talvepäeva looduses veeta,” selgitasid laagri korraldajad, Kaitseliidu Valgamaa maleva noorteinstruktorid Anu Lillipuu ja Kaimo Vahtra. Lillipuu täpsustas, et õpilasi oli laagris Ala ja Valga põhikoolist, Puka keskkoolist ning Tõrva ja Tsirguliina gümnaasiumist.

TIHEDAD LAAGRIPÄEVAD

Laager algas meditsiiniõppusega. Selle viis läbi Jaana Ukkur. Praktiliseks tegevuseks oli istepinkide valmistamine. Sisutiheda päeva lõppu jäid võistlusmängud, laulude õppimine ja grillimine. Teise laagripäeva veetsid noorkotkad ja kodutütred põhiliselt metsas rassides. Valmistati varjualuseid eeloleva öö möödasaatmiseks. Vanema rühma noorkotkad ja kodutütred ütlesid, et püramiidvarjualust ehk püstkoda nad varem teinud ei ole. Seda põnevam oli nüüd vaadata, mis välja tuleb. Jaotülem Karel Saega juhendamisel edenes töö jõudsasti.

Fotod: 2x VELLO JASKA

Valgamaa noorkotkad ja kodutütred rajasid aastalõpulaagris ööbimiseks püramiidvarjualuse.

Kolmandaks laagripäevaks oli kavas luuremäng ja esimesest aastalõpulaagrist kogutud muljete vahetamine. Aastalõpulaagrist naasnud noored väitsid üksmeelselt, et kolm toredat päeva möödusid talvises metsas tegutsedes märkamatult.

IDEAALNE LAAGRIPAIK

Aastalõpulaagri ülema rollis oli Konstantin Timakov. Laagriülem ütles, et lumisesse metsa tuli üle viiekümne inimese, nende hulgas ka instruktorid Aimar Pehlak, Toomas Duvin ja Mihkel Saul ning tagala toetusgrupi liikmed Silver Jäger, Siim Rohumets ja Ranel Gerassi-

KOMMENTAAR

JOST POPOV, noorkotkas, Tartu Kutsehariduskeskuse õpilane:

See on väga hea laager. Saab palju looduses olla ja loomingulist tööd teha. Varem oleme laagrites ehitanud samblaonne, aga nii suurt püstkoda teinud pole. Nüüd saame ka selliste ehitamise selgeks. Talvises metsas on ilus. Ka teistega suhtlemine tuleb kasuks. Meeldib ka see, et antakse hästi süüa. Mingil juhul ei kahetse, et siia laagrisse tulin.

mov. Iga laagri puhul on oluline roll köögitoimkonnal. Seekord hoolitseti laagriliste köhutäie eest Merikan Mürk, Jaanika Niklus, Marje Vokk ja Anu Lillipuu.

Kaimo Vahtra sõnul on Mäe talu noortelaagrite korraldamiseks ideaalne paik. “Hooned ja laagripplats on metsaga ümbritsetud. Samas on koht hästi ligipääsetav ega asu külast kuigi kaugel. Väga hea on ka see, et ruumid on köetavad. Nendes on väga mugav ööbida, end soojendada ja riideid kuivatada,” selgitas Vahtra. **KK!**

Laagrirahvas käteplaksumängu mängimas.

Kolm päeva muinasjuttu porise maastikumängu, võileivatordi ja laululahinguga

Tekst: MARITE UIBO

Oli kord üks muinasjutt. See muinasjutt sai läbi. Ilus kõik! Need kolm lühikest nappi lauset pärinevad noore inimese sulest ja annavad hinnangu detsembri esimesel nädalavahetusel korraldatud Noorte Kotkaste Valgamaa maleva ja Kodutütarde Valgamaa ringkonna laagrile.

Ei paista, et kirjutajat oleks häirinud maastikumäng, mis “oli lõbus, kuid maastik oli natuke liiga märg ja me saime üpriski poriseks”. Jutumärkide vahel olevad sõnad pärinevad juba teiselt laagriliselt ja temaga sama meelt oldi ka ülejäänud rühmades. Näib, et positiivsus ei läinud kaotsi pärast sedagi, kui öösel vastu laupäeva kõik see mees üles äratati ja unesegasele seltskonnale anti lahendada “nuputamisülesanne” – tuli harutada lahti paelupidi kokku seotud jalavarjud ja nende hulgast omad üles leida.

LAHEDAD PÄEVASED TEGEVUSED

Noorteinstruktor Kaimo Vahtra sõnul oli tegemist noortele mõeldud loometöö õppepäevadega, mis tänavu korraldati Tsirguliina kesk-

kooli ruumides. Kolmandat korda peetud loomepäevad algasid reede õhtul kell 19 piduliku rivistusega ja lõppesid pühapäeva keskpäeval. Rivistusega sisse juhutatud laager jätkus meeskonnatööharjutuse ehk isetegevuskavaga, mis kujutas endast oma versiooni ettevalmistamist tuntud telesaadetest ja selle esitamist. “Tegime ilmateadet ja horoskoopi,” andis esimese rühma esindaja teada.

“See oli üsna naljakas.” Esimesele õhtule pani punkti disko.

“5. detsembri hommikune ärkamine oli raske ja hommikvõimlemine tegi selle veel raskemaks, aga päevased tegevused olid lahedad,” teavitas kolmanda rühma esindaja. “Eriti meeldisid meile märkide tegemine ja laulmine.” Laupäeval pärast hommikusööki algasid õpetunnid: võileivatordi valmistamine (juhendaja Ülle Säinas), jõulukaartide kaunistamine värvilise liivaga (Liis Hulkko ja Janeli Nilsson), kooriharjutused õhtuseks laululahinguks (Evelin Armulik ja Anu Lillipuu), rinnamärkide ja tas-

kupeeglite meisterdamine (Sigrit Säinas ja Marje Vokk), prügikottidest esinemiskostüümide tegemine (Leelia Ojamets, Kerlyn Kupits ja Reelika Viitak) ning esmaabiteemalise plakati kujundamine (Liisa Tiit). Mõnelegi oli võileivatordi tegemine esimene sellekohane kogemus. See kogemus meeldis asjaosalistele. Tehtud tort sai pühapäeval hommikuroaks.

Suuremad noorkotkad ja kodutütred said Lauri Eisleri juhendamisel harjutada automaadi AK-4 lahtivõtmist ning külastada Metsniku lasketiiru ka jälgida seal kaitseliitlaste tegemisi. Õhtupoolikul korraldati õues eelmainitud “porine, aga põnev” maastikumäng. Raja pikkus oli umbes kolm kilomeetrit ja selle olid ette valmistanud Maarja Mägi, Igor Koroljov, Raivo Viitak ja Kertu Illak.

LAULULAHING EI TAHTNUD LÕPPEDA

Laupäeva õhtu tipnes laululahinguga, millest võttis osa kogu laager. “Laululahing oli meil seekord kavas esimest korda,” ütles Vahtra. “Päeval harjutasid ja õhtul tegid asja karaoke stiilis ära.” Noored olid sedavõrd hoogu läinud, et laulsid kauem kui “lahinguks” aega ette oli nähtud. “Ma arvan, et see oli üldse parim osa laagrist. Ausalt ka. Kõik laulsid kaasa,” saab tagasisidelehelte teada.

Enne magamaminekut tuli igal rühmal kirjutada luuletus oma rühmal liikmetest – kaks rida igäühe iseloomustamiseks. Seda juhendasid Liisa Tiit ja Igor Koroljov.

“Pühapäeva hommik jäi koolimaja koristamiseks, sest ruumid, mida kasutasime, tuli ju korrastada,” kõneles Vahtra ja lisas, et korraldajad on tänulikud Tsirguliina keskkoolile. **KK!**

Ilmateade ja horoskoop esimese rühma moodi.

LAUAMÄNGUNURK

KATANI ASUSTAJAD

“Katani asustajad” (saksakeelse originaalpealkirjaga “Die Siedler von Catan”) on üks tuntumaid tänapäeva lauamänge. Seda on kirjastatud ligi 30 keeles ja müüginumbrid ulatuvad kümnetesse miljonitesse. Mäng kogub ka Eestis üha enam populaarsust.

Mängijad on muistsed kolonisaatorid, kes on leidnud pärast pikki otsinguid viljaka Katani saare ja hakkavad seda oma väikeriikidega asustama. Saarel leidub viit tüüpi maastikuvälju, mis annavad erinevat saaki. Sõltuvalt sellest, milliste väljade äärde on mängijad ehitanud oma külad, saadakse kauplemiseks väärtuslikku saaki ja ehitatakse selle eest oma väikeriigi tänavaid, külasid ja linnu. Mängija, kes esimesena kogub kümme võidupunkti, on võitja ja Katani valitseja. Punkte annavad ehitatud külad, linnad ja erikaardid.

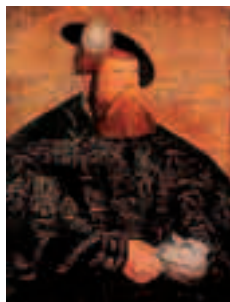
Kõige kaasakiskuvam Katani juures on mängijate võimalus omavahel kaubelda. Mängu käigus saab tihti üks mängija ainult ühte tüüpi saaki, teine mängija aga vaid teist tüüpi. Et mõlemal mängijal oleks arenemisvõimalus, peavad nad omavahel kokku leppima ja saaki vahetama. Teise mängija kauplemiseks tuleb aga appi võtta kogu oma kauplemisoskus.

Katani asustajate mänguväli laotakse kokku kuusnurksetest väljadest – nii mängitakse iga partii täiesti uuel ja uni-kaasel mängulaual. Seetõttu ei muutu “Katani asustajad” kunagi igavaks.

“Katani asustajate” mängimine ei vaja spetsiifilisi teadmisi ega eelnevat mängukogemust. Mängu peetakse suurepäraseks sissejuhatajaks strateegiliste lauamängude maailma. Mängida on sobilik alates 10. eluaastast ja üks mäng kestab 1–1,5 tundi. “Katani asustajate” mängimises korraldatakse igal aastal ka Eesti meistrivõitlusi.

VIKTORIIN: VIIS KÜSIMUST

1. Jaanuaris Tallinnas edukalt läbi viidud EM-võistlused iluuisutamises ja Eesti esindajate suhteline edu seal näitas, et Eesti on teatud mõttes tegija ka sellel spordialal. Keda võib aga pidada Eesti iluuisutamise koolkonna alusepanijaks. Juba 1933. aastal nimetas Postimees teda (pildil) viitega maailma tollasele esiiluuisutajale Eesti Sonja Henieks. Tuli aastatel 1945–1953 tollase NSV Liidu meistriks nii naiste üksiksõidus kui ka paarisõidus ja oli aastatel 1955–1968 tunnustatud iluuisutamistreener. Nii mõnegi praeguse Eesti iluuisutaja treener on olnud tema õpilane.

2. Kui vähegi lund, korraldatakse Eestis veebruarikuul Tartu maraton. Milline on aga maailma kõige kuulsam maraton. Sellele maratonile pani mõnes mõttes aluse pildil olev Rootsi kuningas. Maraton korraldataksegi Kesk-Rootsis iga aasta märtsi esimesel pühapäeval ja selle suusaraja pikkus on 90 km. Olgu mailinitud, et 2000. aastal võitis selle maratoni eestlane Raul Olle. Mis maraton see on ning milline Rootsi kuningas ja kuidas pani sellele aluse?

3. Eesti kõigi aegade edukaim naissuusataja on Kristina Šmigun-Vähi. Keda aga võib pidada suurvõistlustel läbi aegade teiseks Eesti naissuusatajaks (pildil)? Ta sai 1970. aastal Štrbské Plesos peetud murdmaasuusatamise MM-võistlustel naiste 10 km sõidus 8. koha. Olümpiamängudel jäi tal paraku käimata.

4. Soomlastel on olnud suusatamises palju paremaid aegu. Pildil on üks nende 1960. aastate suusakuulsus. Ta võitis ajavahemikus 1960–1968 olümpiamängudel kolm kuld-, kaks hõbe- ja kaks pronksmedalit ning pälvis 1964. aasta talimängudel tiitli Mister Seefeld. Praegu tegeleb see omaaegne spordikuulsus Põhja-Soome põhjapõtrade kasvatamisega.

5. Norralased on olnud taliolümpiamängudel alati kõvad tegijad. Vaid üks kord on taliolümpiamängudel juhtunud nii, et norralased on jäänud ilma kuldmedalita. Ent tänu pildil olevale mehele suurendas see taliolümpia tugevalt eestlaste eneseteadlikkust. Millistel talimängudel jäi Norra ilma kuldmedalita ja kes oli see eestlase eneseteadlikkust kasvatanud sportlane?

KÜSIMUSED KOOSTAS ÜLIÕPILASTEMÄLUMÄNGU KLUBI

VASTUSED

1. Vajke Paduri (1911–1995), aastani 1930 Vajke Kalkun, 1930–1941 Kallijõe, 2. Vasalop-Vasaloppet, 3. Ingrid Mägar (1948–2005), 4. Eero Mäntyranta, 5. 1988. aasta Calgary vapra Dalarna mehe pika suusamatka mälestuseks peeti 1922. aasta märtsis esimene kaks Dalarna meest seda teed mööda suusatades tagasi Morasse kutsunud. Nende kahe Gustav Eriksoni, hilisema Vasa dünastia rajaja kuninga Gustav I (1496?–1560) olla pildil oleva 1520. aastal Taani kuninga Christian II eest pageanud Rootsi riigivõimunikud. 1. Vajke Paduri (1911–1995), aastani 1930 Vajke Kalkun, 1930–1941 Kallijõe, 2. Vasalop-Vasaloppet, 3. Ingrid Mägar (1948–2005), 4. Eero Mäntyranta, 5. 1988. aasta Calgary vapra Dalarna mehe pika suusamatka mälestuseks peeti 1922. aasta märtsis esimene kaks Dalarna meest seda teed mööda suusatades tagasi Morasse kutsunud. Nende kahe Gustav Eriksoni, hilisema Vasa dünastia rajaja kuninga Gustav I (1496?–1560) olla pildil oleva 1520. aastal Taani kuninga Christian II eest pageanud Rootsi riigivõimunikud. 1. Vajke Paduri (1911–1995), aastani 1930 Vajke Kalkun, 1930–1941 Kallijõe, 2. Vasalop-Vasaloppet, 3. Ingrid Mägar (1948–2005), 4. Eero Mäntyranta, 5. 1988. aasta Calgary vapra Dalarna mehe pika suusamatka mälestuseks peeti 1922. aasta märtsis esimene kaks Dalarna meest seda teed mööda suusatades tagasi Morasse kutsunud. Nende kahe Gustav Eriksoni, hilisema Vasa dünastia rajaja kuninga Gustav I (1496?–1560) olla pildil oleva 1520. aastal Taani kuninga Christian II eest pageanud Rootsi riigivõimunikud.

	Päästik	Papüüruslaev	Tsaari kinnisvara		Planeet	Laevandusjuht, eesn.	Leelo Tungal								
Revolvri osa	↓	↓	↓		↓	↓	↓								
Kiirguskese	↓														
<i>Kuma</i>		Suusamark Küla Tudulinna vallas	↓				Osmium								
Tont	↓	↓			Jõgi Itaalias Kilo-meeter	↓									
Kokksatus	↓														
Eesti Naine	↓		Järjest. tähed Sina vene k.				Üksnes								
Kala	↓		↓		Asesõna GIBSON	↓		<i>Kuma</i>	Tütarlaps	Laulja	<i>Kuma</i>	Naise-nimi	Soome suusataja	Religioon	
<i>Kuma</i>	Heameel Endis-aegne vintpüss	↓			↓	Naise-nimi Mehe-nimi	↓		↓	↓	Apetiit Koerus-tükk	↓	↓	↓	
British Motors	↓		Jaapani rahaühik ETV saade			↓		Samba allosa paisutus Naftajääk	↓						
Kaugenemine	↓		↓									ETV saade Mittemitte kunagi	↓		
Raadius	↓	Rooma 4 Erbium	↓		Venep. m.-nimi Jant	↓								Lühike suurtükk	
Järjest. tähed	↓		Ootamatult Tiib Rooma sõjaväes						Torke-relv "Mowgli" tegelane	↓				↓	
Prantsuse kirjanik	↓		↓				Suurriik Essee-kirjutaja	↓			Üles- Öösse	↓			
Neutrum	↓	Aimdus Eesti Vabariik	↓			Euroopium Ivo Uukkivi	↓		Maali-kunstnik Tegelane pulmas	↓					
Kellel	↓			Väävel									Number (lühend.)	↓	
Teadlase triumf	↓			↓				Tuuakse jõuluks tupp Ruteenium	↓					Naise-nimi	
						Alevik Ida-Virus	↓				Tangens Järjest. tähed		↓		
						Õigus ladina k.	↓			Kaunis Eesti Loodus	↓				
						<i>Kuma</i>	VÄLBE	↓							
						Endine minister	↓				Voodi inglise k.				

KOGU PERE
LEMMIK
NÜÜD UUE
NÄOGA!

MATKA-AABITS

MILLIST PESU KANDA MATKAL?

Tekst: TÖNU JÜRGENSON, matkainstruktor

On kaks peamist matkakontseptsiooni. Esimese puhul minnakse loodusesse, pannakse püsti baaslaager ja tehakse sealt käike vastavalt soovidele ja huvidele. Laagri asukohta ei muudeta ja ringi liigutakse peamiselt kerge varustusega. Teine võimalus on matkata koos kogu varustusega ja igaks ööbimiseks rajada uus laager. Ilma seljakotita liigutakse kiiremini ja tõenäoliselt läbitakse ka rohkem kilomeetreid. Seljakotiga liigutakse aeglasmalt, aga kandami tassimine nõuab lisapingutust.

Meriinovillane särk.

Et matka ajal või pärast seda mitte haigeks jääda, tuleb õigesti riietuda nii rännakul kui ka laagris olles. Kõik oleme kuulnud kihilisest riietumisest, vaatame nüüd neid võimalusi lähemalt. Klassikaline külmetuse põhjus on higisena tuule saamine või kuuma kehaga liiga õhukestes rõivastes väljas paigal olemine. Kui liigume aktiivselt ja keha hakkab higistama, niiskuvad seljas olevad rõivad. Kuni liigume, pole sellest miskit. Kui aga peatume, hakkab külm õhk niiskeid rõivaid jahutama. Külmad märjad riided aga jahutavad omakorda keha. Ja polegi ime, et 4-5 tunni või ka 2-3 päeva pärast tõuseb palavik.

Võrkpesu.

Mida teha, et sellist olukorda vältida? Külmad märjad riided tuleb soojust kehast eemal hoida. Selleks on vaja naha ja märgade riiete vahele tekitada takistus. Selleks takistuseks võib olla soe õhk, pesu, mis ei seo higi, või riided, mis tagavad märjana ikkagi soojuse. Laias laastus on kihilise riietumise põhimõte on järgmine: esimene kiht juhib higi kehast eemale, teine tagab soojuse, kolmas kaitseb välismõjude eest.

Milline pesu sobib esimeseks kihiks? Väga hea on võrkpesu, see takistab ideaalselt märja riide kokkupuudet nahaga. Naha ja märja riide vahele tekib sooja õhu kiht. Et soe õhk saab vabalt liikuda naha ja märja riietuse vahel, aitab see ka paremini riideid kuivatada. Üks komplikatsioon võib võrkpesu kandes aeg-ajalt siiski tekkida. Seljakotiga pikemalt rännates võib pesu keha kandesüsteemi kohal, seega puusadel ja õlgadel, naha hellaks hõõruda. See aga sõltub võrgu tihedusest ja materjali pehmusest. Mida pehmem ja tihedam võrk, seda väiksema tõenäosusega see hõõruma hakkab.

Teine võimalus on panna esimeseks kihiks nn aktiivpesu või spordipesu. See on tavaliselt täissünteetilistest materjalidest pesu, mis juhib higi kehast eemale ega seo seda kuigivõrd. Tihti on sellise pesu puhul erinevates piirkondades kasutatud eri materjale, et tagada kaenlaalustes ja turjal parem hingavus, aga samas viia soojakadu miinimumini. Selline pesu on välja töötatud pikaajaliste uuringute käigus, et tagada inimesele maksimaalne mugavus ja kaitse.

Kolmas võimalus on kasutada meriinovillast pesu. Meriinovillast toodete suurimaid eeliseid on lihtne hooldus. Piisab, kui panna pesu pärast rännakut paariks tunniks telginööri või oksa peale tuulduma ja higihais kaob täielikult. Seda võib vabalt korrata kahe nädala jooksul, ilma et oleks vaja pesu pesta. Pesemiseks aga piisab isegi külmas vees leotamisest ja kergest loputamisest. Meriinovill annab sooja ka märjana, kuigi pole sellisena seljas kuigi mõnus. Meriinovillast pesu eluiga ei ole kahjuks sama pikk kui sünteetilisest materjalist toodetel. Kui aga matkate kusagil, kus on oht vette kukkuda, siis pole midagi sobivamat kui meriinovillane pesu. **KK!**

SUMMARY

KODUTÜTRED WAS HOLDING THE ANNIVERSARY

Angelika Naris, Elder of Kodutütred writes for the 78th anniversary of the organisation that both girls and youth leaders have joined the organisation for common purposes. The main purposes in 2009 were paying more attention to the voluntary leader, holding account over the activeness in all regions, retaining the size of the membership and intensifying of the speciality examinations. Several courses have been organised and workbooks have been prepared for the voluntary leaders. Members of Kodutütred performed 354 speciality examinations in total. Reports on activeness were received from 14 regions. Size of the membership has also pertained. Kodutütred has 3416 members as at the beginning of January and this membership makes Kodutütred still the biggest youth organisation in Estonia. P. 9.

UTRIA ASSAULT 2010 WAS A SERIOUS WINTER COMPETITION

Meelis Rätsep, President of Erna Society writes that the patrol raid Utria Assault this year was one of the rare competitions with thick snow on the ground. For this reason, the conditions were more difficult for both participants and organisers. 12 teams started at the racecourse and differently from previous years, nobody knew in advance what to expect in the points on the racecourse. In addition, the movement restrictions were abolished on the roads and in the field of counteraction. This time the organisers had installed the track so that almost all tasks were solved the same day. It was done so in order to create a basis for counting the results in case the weather turns too bad to continue the competition. Pp. 11-12.

ACTORS' GROUP OF SAAREMAA UNIT BROUGHT THE FREEDOM WAR ON THE STAGE

Rita Loel, Chairwoman of Naiskodukaitse of Saaremaa unit wrote the Freedom War related spectacle "Preserving the Beauty of Fatherland..." on the basis of the works from Artur Feldmann and Mari Raamot. Actors' group of Saaremaa unit of Kaitseliit brought it on the stage for the 84th anniversary of Naiskodukaitse of Saaremaa unit. The spectacle is about how a theology student Artur Kallas goes to the Freedom War voluntarily. At the same time, his girlfriend Selma binds the wounded together with her front mates. The spectacle was played by the members of Kaitseliit and Naiskodukaitse, and two members of Noorkotkad and one member of Kodutütred. Pp. 52-53.

Translated by Maarja Villandi

Vali ohvitseri elukutse ja tule õppima
Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste Kõrgemasse Sõjakooli. See on

KOOL TULEVASELE KAITSEVÄE JUHATAJALE

SÕJAKOOL

KAITSEVÄE ÜHENDATUD ÕPPEASUTUSTE
KÕRGEM SÕJAKOOL

Kool tulevasele kaitseväge juhatajale

SISSEASTUMISKATSED VÕIMALIK SOORITADA KOHE PEALE KESKKOOLI LÕPPU, ENNE AJATEENISTUST.
Kaitseväge Ühendatud Õppeasutused on Eesti ainus rakenduskõrgkool, mis valmistab ette ohvitseri kaitsevägele ja Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste Kõrgemasse Sõjakooli. Õppeaeg maaväe õppesuunal 3 aastat, õhuväe õppesuunal koostöös Lennuakadeemiaga 3,5 aastat.
Vaata juba täna: www.ksk.edu.ee, www.elukutse.ee
Sinu küsimused on oodatud telefonil: 717 6131 või e-posti aadressil: ekv@ksk.edu.ee

Militaar- ja jahikaubad

GLADIUS TALLINN
TARTU MNT 73
TALLINN
AVATUD: E-R 10:00-18:00
L 10:00-15:00

GLADIUS TARTU
RIIA MNT 128
TARTU
AVATUD: E-R 10:00-18:00
L 10:00-15:00

* AUTOGA TULIJALE-J.KAPPELI TN. POOLT